

T.C.
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TÜRKİYE'DE JANDARMANIN YENİDEN YAPILANDIRILMASI: AVRUPA
JANDARMA KUVVETİ ÜYESİ ÜLKELER İLE KARŞILAŞTIRMALI BİR
İNCELEME**

MUSTAFA ERYILMAZ

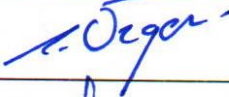
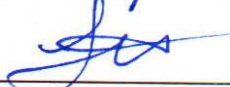
Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Cenk ÖZGEN

2019

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 28/03/2019 tarihli toplantısında oluşturulan jüri, Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Mustafa ERYILMAZ'ın Türkiye'de Jandarmanın Yeniden Yapılandırılması: Avrupa Jandarma Kuvveti Üyesi Ülkeler ile Karşılaştırmalı Bir İnceleme başlıklı tezini incelemiş olup aday 16/04/2019 tarihinde, saat 13.00'te jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Aday çalışma, sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmzası
Üye (Başkan)	Dr. Öğr. Üyesi Vahit GÜNTAY	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Cenk ÖZGEN	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Sadık KESKİN	

ONAY

.../.../2019

Prof. Dr. Güven ÖZDEM
Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Türkiye’de Jandarmanın Yeniden Yapılandırılması: Avrupa Jandarma Kuvveti Üyesi Ülkeler ile Karşılaştırmalı Bir İnceleme” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.../.../2019

Mustafa ERYILMAZ

ÖN SÖZ

“Türkiye’de Jandarmanın Yeniden Yapılandırılması: Avrupa Jandarma Kuvveti Üyesi Ülkeler ile Karşılaştırmalı Bir İnceleme” başlıklı bu çalışmada, Türk jandarma teşkilatının yeniden yapılandırılması kapsamında, tamamen İçişleri Bakanlığına bağlanmasıyla başlayan değişim ve gelişimler incelenmekte, buna koşut olarak da Avrupa Jandarma Kuvveti üyesi ülkeler ile karşılaştırma yapılarak önerilerde bulunmaktadır.

Bu çalışmanın hazırlanması esnasında değerli bilgi ve tecrübelerini benimle paylaşan, yardım ve öz verili desteklerini hiç esirgemeyen saygıdeğer ve kıymetli danışman hocam, Dr. Öğr. Üyesi Cenk ÖZGEN’ e teşekkür ederim.

Ayrıca beni bu günlere getiren ve sadece tez çalışmam esnasında değil tüm öğrencilik hayatımda desteklerini hiç esirgemeyen annem Türkan ERYILMAZ, babam Ali ERYILMAZ ve ablam İnci SARI ’ya minnettarım.

MUSTAFA ERYILMAZ

.../.../2019

ÖZET

Bu çalışma, Türkiye’de jandarmanın yeniden yapılandırılması kapsamında, Avrupa Jandarma Kuvveti (AJK) üyesi ülkeler ile karşılaştırma yaparak önerilerde bulunmak amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmada, Türk jandarma teşkilatı ile AJK üyesi ülkelerin askeri statülü kolluk kuvvetleri incelenmiş, buna koşut olarak da “yeniden yapılandırılan Türk jandarma teşkilatının AJK bünyesindeki muadilleri ile yapısal benzerlikleri nelerdir?” sorusuna yanıt aranmıştır.

Jandarmanın yeniden yapılandırma sürecine yoğunlaşan çalışmada, AJK üyesi; Fransa, Hollanda, İtalya, İspanya, Polonya, Portekiz ve Romanya ile ortak üye statüsünde bulunan Litvanya’nın; tarihsel gelişimi, bağlılık durumu, teşkilat yapısı, görevleri ve personel kaynakları ele alınmıştır. Netice olarak, yeniden yapılandırılan Türk jandarma teşkilatının AJK üyesi ülkeler ile yapısal benzerliklerin bulunduğu somut şekilde ortaya koyulmuştur.

Çalışmada, AJK üyesi ülkelerin; İçişleri ve/veya Savunma Bakanlıklarına bağlı olduğu, teşkilat yapıları, personel kaynakları ile görevleri alanında Türk jandarma teşkilatı ile yapısal benzerliklerin bulunduğu tespit edilmiştir. Bu durumun kaynağı ise Fransa’dır. Öyle ki jandarmanın ilk olarak Fransa’da ortaya çıkması, yeterli tecrübeye sahip olması ve merkeziyetçi yapısı gibi nedenler, Fransa’nın diğer AJK üyesi ülkelere örnek teşkil etmesinin göstergesidir.

Çalışmada, Türk jandarma teşkilatının tamamen İçişleri Bakanlığına bağlanması ile birlikte tüm kolluk kuvvetlerinin tek çatı altında birleştiği, taşrada ise jandarmanın valilik ve kaymakamlık bünyesinde, emniyet ve asayiş ile kamu düzeninin sağlanmasında sevk ve idarenin daha etkin olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca jandarmanın mevcut personel durumunda geçmiş yıllara göre artış gözlemlenmiş, yükümlü asker uygulamasına son verilerek “profesyonel personel” anlayışının gerek şart olduğu belirtilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Asayiş, Avrupa Jandarma Kuvveti, Güvenlik, J.Gn.K.lığı.

III

ABSTRACT

This study, in the context of the restructuring of Turkey's gendarmerie, is intended to make recommendations by making comparisons between the members of European Gendarmerie Force (EGF). In the study, the Turkish gendarmerie and the members of the EGF with law enforcement forces with military status, were examined. The answer to the question “what are the structural similarities of the reconstructed Turkish gendarmerie organization with their counterparts in the EGF?” was searched.

In the study focusing on the reconstruction process of the gendarmerie, the members of the EGF; consisting France, Italy, Netherlands, Poland, Portugal, Romania, Spain and Lithuania, which is an associate member; are examined in terms of historical development, allegiance status, organizational structure, duties and personnel resources. As a result, the reconstructed Turkish gendarmerie organization has shown concrete structural similarities with the EGF member countries.

In the study, it has been determined that; the gendarmerie components of the member states are subordinated to Ministry of Interior and/or Ministry of Defense and that there are structural similarities with the Turkish gendarmerie organization, in the fields of organizational structures, personnel resources and duties assigned. The source of this situation is France. The fact that the gendarmerie first emerged in France, sufficient experience they have and their centralized structure, are indications of France as an example to other EGF member countries.

In the study, it was determined that, when the Turkish gendarmerie organization was completely connected to the Ministry of Interior, all law enforcement agencies were united under one roof. While in the provinces, the gendarmerie was governed by the governorship and district governors, and the coordination and administration were more effective in the provision of security and public order. Furthermore, an increase has been observed in the number of the gendarmerie staff, compared to the previous years and the

concept of “professional personnel” instead of obligatory recruiting, has been stated as a necessity.

Key Words: Public Order, European Gendarmerie Force, Security, Gendarmerie General Command.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	I
ÖZET.....	II
ABSTRACT	III
İÇİNDEKİLER	V
TABLolar LİSTESİ.....	XI
EKLER LİSTESİ	XII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE TARİHSEL GELİŞİM	8
1.1. TEMEL KAVRAMLAR.....	8
1.1.1. Güvenlik.....	8
1.1.2. Emniyet.....	10
1.1.3. Savunma.....	10
1.1.4. Kamu Düzeni	12
1.1.5. Kolluk	14
1.1.6. Asayiş.....	15
1.1.7. Jandarma	16
1.2. OSMANLI'DAN CUMHURİYET'E JANDARMANIN TARİHSEL GELİŞİMİ	17
1.2.1. İlk Zaptiye Birlikleri Dönemi (1826-1846)	20
1.2.2. Zaptiye Müşirliği Dönemi (1846 -1879)	23
1.2.3. Zaptiye Nezareti ve Jandarma Dairesi Dönemi (1879-1909)	27
1.2.4. II. Meşrutiyet Dönemi (1909 -1919).....	32
1.2.5. Millî Mücadele Dönemi (1919-1923).....	37

VI

1.2.6. Cumhuriyet Dönemi	38
--------------------------------	----

İKİNCİ BÖLÜM

AVRUPA JANDARMA KUVVETİ	44
2.1. TANIMI, AMACI VE KURULUŞU	44
2.2. AVRUPA JANDARMA KUVVETİ'NİN SEVİYELERİ İLE İMKAN VE KABİLİYETLERİ.....	47
2.2.1. Stratejik ve Politik Seviye.....	47
2.2.2. Operasyonel Seviye	48
2.2.3. Taktik Seviye	49
2.2.4. İmkân ve Kabiliyetleri	51
2.3. AVRUPA JANDARMA KUVVETİ'NİN İCRA ETTİĞİ HAREKATLAR.....	51
2.3.1. Bosna Hersek Harekâtı	51
2.3.2. Birleşmiş Milletler Haiti İstikrar Misyonu Harekâtı.....	52
2.3.3. Afganistan Kararlı Destek Misyonu Harekâtı	52
2.3.4. Orta Afrika Cumhuriyeti Harekâtı	53
2.3.5. Mali Harekâtı	54
2.4. AVRUPA JANDARMA KUVVETİ'NE ÜYE ÜLKELERİN ASKERİ STATÜLÜ KOLLUK KUVVETLERİ	54
2.4.1. Fransa (Milli Jandarma Genel Direktörlüğü).....	56
2.4.1.1. Tarihsel Gelişimi.....	56
2.4.1.2. Bağlılık Durumu	58
2.4.1.3. Teşkilat Yapısı	59
2.4.1.4. Görevleri	60
2.4.1.5. Personel Kaynakları	60
2.4.2. Hollanda (Kraliyet Mareşose Komutanlığı)	61
2.4.2.1. Tarihsel Gelişimi.....	61

VII

2.4.2.2. Bağlılık Durumu	62
2.4.2.3. Teşkilat Yapısı	62
2.4.2.4. Görevleri	62
2.4.2.5. Personel Kaynakları	63
2.4.3. İtalya (Karabinieri Genel Komutanlığı).....	64
2.4.3.1. Tarihsel Gelişimi	64
2.4.3.2. Bağlılık Durumu	64
2.4.3.3. Teşkilat Yapısı	65
2.4.3.4. Görevleri	66
2.4.3.5. Personel Kaynakları	67
2.4.4. İspanya (Sivil Muhafız Genel Müdürlüğü).....	69
2.4.4.1. Tarihsel Gelişimi	69
2.4.4.2. Bağlılık Durumu	69
2.4.4.3. Teşkilat Yapısı	69
2.4.4.4. Görevleri	70
2.4.4.5. Personel Kaynakları	71
2.4.5. Polonya (Askeri Jandarma Komutanlığı)	72
2.4.5.1. Tarihsel Gelişimi	72
2.4.5.2. Bağlılık Durumu	72
2.4.5.3. Teşkilat Yapısı	72
2.4.5.4. Görevleri	73
2.4.5.5. Personel Kaynakları	74
2.4.6. Portekiz (Ulusal Cumhuriyet Muhafızları Komutanlığı).....	74
2.4.6.1. Tarihsel Gelişimi	74
2.4.6.2. Bağlılık Durumu	75
2.4.6.3. Teşkilat Yapısı	75

VIII

2.4.6.4. Görevleri	76
2.4.6.5. Personel Kaynakları	76
2.4.7. Romanya (Jandarma Genel Müfettişliği).....	76
2.4.7.1. Tarihsel Gelişimi.....	76
2.4.7.2. Bağlılık Durumu	77
2.4.7.3. Teşkilat Yapısı	77
2.4.7.4. Görevleri	78
2.4.7.5. Personel Kaynakları	78
2.4.8. Litvanya (Kamu Güvenlik Hizmeti).....	78
2.4.8.1. Tarihsel Gelişimi.....	78
2.4.8.2. Bağlılık Durumu	79
2.4.8.3. Teşkilat Yapısı	79
2.4.8.4. Görevleri	80
2.4.8.5. Personel Kaynakları	80

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YENİDEN YAPILANDIRILMA SÜRECİNDEKİ TÜRK JANDARMA TEŞKİLATININ GÜNÜMÜZDEKİ GÖRÜNÜMÜ.....	81
3.1. DURUM TESPİTİ.....	81
3.2. JANDARMA TEŞKİLATINA GENEL BİR BAKIŞ.....	83
3.2.1. Tanımı.....	83
3.2.2. Bağlılık ve Teşkilat Yapısı	83
3.2.3. Görev ve Sorumlulukları	86
3.2.3.1. Mülki Görevler.....	87
3.2.3.2. Adli Görevler	88
3.2.3.3. Askeri Görevler.....	89
3.2.4. Yetkileri	90

IX

3.2.5. Amirlerin Görev ve Sorumlulukları.....	90
3.2.6. Çalışma ve İş Birliği Esasları.....	92
3.2.7. Denetim ve Kadro.....	94
3.2.8. Bütçe.....	94
3.3. JANDARMANIN LOJİSTİK FAALİYETLERİ VE HABERLEŞME SİSTEMİ	95
3.3.1. Lojistik Faaliyetler.....	95
3.3.1.1. Envanter Durumu.....	96
3.3.1.1.1. Araç ve Gereçler.....	96
3.3.1.1.2. Hava Araçları.....	98
3.3.1.2. Kıyafet ve Teçhizat.....	100
3.3.2. Kamu Güvenliği Haberleşme Sistemi: Jandarma Entegre Muhabere ve Bilgi Sistemi (JEMUS).....	101
3.4. JANDARMANIN PERSONEL DURUMU.....	103
3.4.1. Personel Kaynakları.....	103
3.4.2. Atama, Yer Değiştirme ve Disiplin İşlemleri.....	107
3.4.3. Eğitim Kurumları.....	109
3.4.3.1. Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi (JSGA).....	110
3.4.4. Branşlar ve Profesyonel Personel.....	111
3.4.4.1. Branşlar.....	111
3.4.4.2. Profesyonel Personel.....	114
3.4.4.2.1. Subay.....	114
3.4.4.2.2. Astsubay.....	117
3.4.4.2.3. Uzman Jandarma/Uzman Erbaş.....	119
3.4.4.2.4. Devlet Memuru.....	123
3.4.4.2.5. İşçi.....	124
SONUÇ.....	126

KAYNAKÇA.....	135
EKLER.....	144
ÖZGEÇMİŞ	153

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1: AJK'nın Daimî Karargâh Organizasyon Şeması.....	49
Tablo 2: Personel Statü ve Mevcut Durumu.....	106
Tablo 3: Subay Branşları.....	113
Tablo 4: Astsubay Branşları.....	113
Tablo 5: Rütbe Bekleme Süreleri.....	120

EKLER LİSTESİ

Ek 1: Avrupa Jandarma Kuvveti Logosu	144
Ek 2: 1 Numaralı, Tören ve Günlük Çalışma Kıyafetleri	144
Ek 3: Jandarma Asayiş ve Eğitim Kıyafetleri	145
Ek 4: Jandarma Komando Kıyafetleri.....	145
Ek 5: Subay Rütbe Sembolleri	146
Ek 6: General Rütbe Sembolleri	146
Ek 7: Astsubay Rütbe Sembolleri	147
Ek 8: Uzman Jandarma ve Uzman Erbaş Rütbe Sembolleri.....	147
Ek 9: Subay (<i>Görevdeki, Emekli, Sözleşmeli, Yedek</i>) ve Hak Sahibi Aile Fertleri Kurum Kimlik Kartı Örneği	148
Ek 10: Astsubay (<i>Görevdeki, Emekli, Sözleşmeli, Yedek</i>) ve Hak Sahibi Aile Fertleri Kurum Kimlik Kartı Örneği.....	149
Ek 11: Uzman Jandarma/Uzman Erbaş (<i>Görevdeki, Emekli</i>) ve Hak Sahibi Aile Fertleri Kurum Kimlik Kartı Örneği.....	150
Ek 12: Diğer Hizmet Sınıflarındaki Memur (<i>Görevdeki, Emekli</i>) ve Hak Sahibi Aile Fertleri Kurum Kimlik Kartı Örneği.....	151
Ek 13: İşçi Kurum Kimlik Kartı Örneği	151
Ek 14: Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı Öğrenci Kurum Kimlik Kartı Örneği	152
Ek 15: Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı Sözleşmeli Erbaş/Er Kurum Kimlik Kartı Örneği.....	152

GİRİŞ

Bu çalışma, Türk jandarma teşkilatının yeniden yapılandırılması kapsamında gerçekleşen değişim ve gelişimleri incelemeyi ve Avrupa Jandarma Kuvveti'ne (AJK) tam üye konumunda olan 7 askeri statülü kolluk kuvveti ile karşılaştırma yaparak önerilerde bulunmayı amaçlamaktadır. Konunun somut bir çerçevede incelenebilmesi bakımından çalışmada, jandarma teşkilatının yeniden yapılandırılması esas alınmıştır. Böyle bir tercihin yapılmasında aşağıda belirtilen nedenler ve bu nedenlere dayanan sonuçlar etkili olmuştur.

Jandarma teşkilatı yaklaşık 180 yıldır Türk Devleti'nin emniyet ve asayiş hizmetlerini yerine getirmektedir. Jandarma bu hizmetinin yanında, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e kadar olan dönemde ordu emrine verilerek ülke savunmasına da katkı sağlamıştır. Jandarma teşkilatında çeşitli dönemlerde yeniden yapılandırma çalışmaları gerçekleşmiş, bu çerçevede yapılan en büyük değişim ise 03 Kasım 1839 tarihinde ilan edilen Tanzimat Fermanı ile gerçekleşmiştir.

Tanzimat Fermanı ile birlikte "Umur-u Zaptiye" adı altında yapılandırılan zaptiye teşkilatı, sancaklarda Vali emrine atanarak halkın can ve mal güvenliğini sağlamıştır. 16 Şubat 1846 yılına ise, İstanbul'da "Zaptiye Müşirliği" adı altında yeni bir teşkilat kurulmuş ve sancaklarda bulunan Umur-u Zaptiye birlikleri doğrudan bu makama bağlanmıştır. Zaptiye Müşirliği ise askeri bir makam olan "Seraskerliğe" bağlanmıştır. Böylece tek elden sevk ve idare edilebilen ve yurdun iç güvenlik hizmetini yerine getiren bir kolluk kuvveti kurulmuştur. Zaptiye Müşirliğinin, iç güvenlik hizmeti emir, kadı ve fermanlar ile yürütülmüş olup, herhangi bir yasal dayanağı bulunmamaktadır. Yapılan çalışmalar neticesinde 14 Haziran 1869 tarihinde jandarma teşkilatının ilk mevzuatı "Asakir-i Zaptiye Nizamnamesi" çıkarılmıştır. Bu nizamname ile birlikte jandarmanın adli, idari ve askeri görevleri ile merkez ve taşrada teşkilatlanma usulleri yasallık kazanmıştır. Öte yandan Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu istikrarsız durum zaptiye nizamnamesinin uygulanmasına imkân vermemiştir. 1877-

1878 Osmanlı-Rus Savaşı'nın kaybedilmesi ile birlikte orduda yeniden yapılandırma çalışmalarına başlanılmış buna paralel olarak zaptiye müşirliği de bu yapılandırma sürecinden etkilenmiştir. Bozulan disiplini yeniden tesis etmek ve modern ülke ihtiyaçlarına cevap verecek bir zabıta teşkilatının kurulmasını amaçlayan Sadrazam Said Paşa, 20 Kasım 1879 tarihinde Fransa'dan esinlenerek almış olduğu kolluk kuvveti modelini dönemin hükümetine sunmuştur. Karar vericilerin onayı ile birlikte "jandarma" adı altında yeni bir kolluk kuvveti kurulmuştur. Fransa'nın o dönemde yürürlükte olan jandarma mevzuatı, Osmanlı diline çevrilerek uygulamaya geçilmiştir. Bu nedenle Fransa, Osmanlı Devleti jandarmasının kuruluş ve gelişimine öncü bir devlet olmuştur.

Bu yapılandırma ile zaptiye müşirliği "Zaptiye Nezareti" adını almış, jandarmanın makamı ise "Jandarma Daire-i Merkeziyesi" olarak teşkilatlanmıştır. II. Meşrutiyet'in ilanı ile birlikte yeniden yapılandırılan jandarma teşkilatı, yabancı ülkelerden getirtilen subayların yardımıyla Rumeli'de başarı elde etmiş, bu bağlamda "Umum Jandarma Komutanlığı" adı altında yeniden teşkilatlanmıştır. Cumhuriyetin ilanı ile birlikte devletin birçok kurumu yeniden yapılandırma sürecine girmiştir. Buna paralel olarak, 10 Haziran 1930 tarihinde yayımlanan "1706 sayılı Jandarma Kanunu" ile jandarma teşkilatı, bugünkü hukuki statüsünü kazanmıştır. İlerleyen süreçte toplumun siyasal, sosyal, ekonomik ve teknolojik gelişmeler neticesinde, ihtiyaçları karşılayamayan 1706 sayılı Jandarma Kanun'unda değişikliğe gidilmiş, bu kapsamda 10 Mart 1983 tarihli "2803 sayılı Jandarma Teşkilat Görev ve Yetkileri Kanunu" yürürlüğe girmiştir.

Cumhuriyet döneminde jandarma teşkilatının muhtelif dönüşümlere tabii tutulduğu görülmektedir. Temmuz 2016 sonrasında girilen yeniden yapılanma süreci ise bu kapsamdaki en dikkat çekici gelişmelerden biridir. Bu sürecin ilk ve önemli değişikliklerinden birisi şüphesiz jandarmanın bağlılık durumunun değişmesidir. Öyle ki Temmuz 2016 öncesinde jandarma teşkilatı, "eğitim ve öğretim ile askeri kanun ve nizamların kendisine verdiği görevler yönünden Genelkurmay Başkanlığına, emniyet ve asayiş görevlerinin ifası yönünden İçişleri Bakanlığına bağlı olarak görev yapmıştır. 27

Temmuz 2016 tarihli resmî gazete yayımlanan 668 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile jandarma teşkilatı tamamen İçişleri Bakanlığına bağlanmıştır. Jandarmanın bu bağılılığı ile birlikte; teşkilat yapısı, görev ve sorumlulukları, lojistik ve envanter durumu, kıyafet, bütçe, personel durumu ve profesyonelliğe geçiş gibi birçok alanda değişim ve gelişim yoluna gidilmiştir. Nitekim bu yeniden yapılandırma çalışmaları, kolay ve kısa zaman içerisinde uygulamaya geçilecek alanlar değildir. Gerekli mevzuat düzenlemeleri, eldeki mevcut imkân ve kabiliyetler çerçevesinde yıllara sâri olarak uygulamaya geçirilmesi önem arz etmektedir.

Jandarma teşkilatının temel personel kaynağı yeniden yapılandırma çerçevesinde kurulan Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisidir (JSGA). Bu akademide verilen eğitimler ile birlikte jandarmanın geleceği olan personelin, yeterli bilgi ve donanıma sahip olarak yetiştirilmesi önem arz etmektedir. Bu nedenle JSGA, stratejik yönetim anlayışının hâkim olduğu bir idare şeklini esas almaktadır. JSGA bünyesinde yetiştirilen subay ve astsubaylar sözleşmeli olarak mezun edilmektedir. Bu durum jandarmanın temel ihtiyacı olan profesyonel personel anlayışına ters düşmektedir. Bilindiği üzere muvazzaf personelin yükümlülük süresi 15 yıldır. Sözleşmeli olarak mezun edilen subay ve astsubaylar, 4-5 yıl aralığında sözleşme yapabilmekte, sonrasında ise kendi inisiyatiflerinde sözleşme yenileyebilmekte ya da jandarma teşkilatından ayrılabilirler. Bu nedenle jandarmanın, sözleşme personel alımına son vermesi, profesyonel personel anlayışı gereğince muvazzaf personel alımına gitmesi önem arz etmektedir.

Avrupa Jandarma Kuvveti (AJK); Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası ile uluslararası savunma ve güvenlik konularında, ABD ve NATO'dan bağımsız hareket etme amacı güden, dünyadaki kriz bölgelerindeki asayiş ve güvenliği tesis etmek amacıyla, 17 Eylül 2004 tarihinde Fransa, Hollanda, İtalya, İspanya ve Portekiz Avrupa Birliği üyesi devletler tarafından kurulmuştur. İlerleyen zaman diliminde AJK ailesine, Romanya ve Polonya tam üye konumunda, Türkiye gözlemci, Litvanya ise

ortak üye statüsünde dahil edilmiştir.¹ İtalya'nın Vincenza şehrinde konuşlanan AJK, herhangi bir sivil kriz baş göstermesi durumunda tek başına veya uluslararası bir hareketin parçası olarak müdahalede bulunabilecek kapasiteye sahiptir.²

Jandarma Genel Komutanlığının (J.Gn.K.lığı) AJK macerası, uluslararası alanda ve organizasyonlardaki etkinliğinin artırabilmesi maksadıyla, 31 Mart 2006 tarihinde Dışişleri Bakanlığı kanalıyla müracaatta bulunması ile başlamıştır. 13 Mayıs 2009 tarihinde Paris'te toplanan Bakanlar Yüksek Komitesi tarafından, J.Gn.K.lığının AJK'ya gözlemci olarak üyeliği kabul edilmiş olup, hukuki süreç ise 13 Mayıs 2010 tarihli Bakanlar Kurulu kararının Cumhurbaşkanı tarafından onaylanmasıyla yasallık kazanmıştır. Öyle ki 2004 yılında kurulan AJK, gerek Türkiye'nin jeopolitik konumu gerek uluslararasıdaki görünümü gibi etkenlerden dolayı kuruluşundan yaklaşık beş yıl gibi kısa bir süre zarfında J.Gn.K.lığını gözlemci üye statüsünde kabul etmiştir.

J.Gn.K.lığı, AJK bünyesinde icra edilen faaliyet ve organizasyonlara katılım sağlaması, üye ülkeler ile sürekli iletişimde kalarak eşgüdüm ve müşterek kazanımların artırılması önem arz etmektedir. Bu kapsamda, Türkiye'de jandarmanın yeniden yapılandırılması sürecinde dünyadaki örneklerin incelenmesinin önemli olduğu düşünülmekte, bu açıdan ileri bir örnek olan AJK'daki durumunun dikkate alınabileceği değerlendirilmektedir.

Kamuoyuna açık olmaması sebebiyle jandarma teşkilatı bünyesinde konuya ilişkin ne tür çalışmaların yapıldığı bilinmemektedir. Ne var ki sivil kesimde jandarmanın yeniden yapılandırması ya da jandarmanın yeniden yapılandırma sürecinde AJK üyesi ülkeler ile karşılaştırma ilişkisini ele alan kapsamlı bir çalışmanın yapılmadığı görülmektedir. Sadece AJK'ya üye konumunda bulunan ülkeler, kitap alt başlığı veya makale şeklinde kaleme alınmıştır. Bu noktada az sayıdaki çalışmanın önemli bir kısmının yine muvazzaf ve emekli jandarma personeli tarafından yapıldığının altı çizilmelidir.

¹ Mehmet Bingöl, Jandarma, “**Jandarma Dergisi**”, Sayı: 129, Ankara 2011, s. 26.

² Murat Doğrusözlü, Avrupa Jandarma Kuvveti, “**Jandarma Dergisi**”, Sayı: 108, Ankara 2005, s. 24.

Sonuçta, gerek yeniden yapılandırma sürecine giren jandarma teşkilatının değişim ve gelişimi gerekse AJK'ya üye olan ülkeler ile jandarma teşkilatının karşılaştırılması bağlamında kapsamlı şekilde ele alan bir çalışmanın yapılmamış olması önemli bir eksikliktir. Bu bağlamda jandarmanın yeniden yapılandırma sürecini tüm boyutlarıyla ele almak suretiyle AJK üyesi ülkeler ile karşılaştırılmasını inceleyen bir çalışmanın, ilgili alan yazındaki boşluğu dolduracağı değerlendirilmektedir.

Jandarmanın yeniden yapılandırılması çerçevesinde AJK üyesi ülkeleri incelemeyi amaçlayan bu çalışmada, cevabı aranan araştırma sorusu, “yeniden yapılandırılan Türk jandarma teşkilatının AJK bünyesindeki muadilleri ile yapısal benzerlikleri nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir. Araştırma sorusundan hareketle ortaya konulan hipotez ise şöyledir: Türk jandarma teşkilatı ile AJK üyesi ülkelerin; bağlılık durumu, teşkilat yapısı, görevleri ve personel kaynakları gibi alanlarda yapısal benzerlikleri vardır.

Çalışmanın iki açıdan önem taşıdığı düşünülmektedir. Birincisi akademik çevrelerde jandarmanın yeniden yapılandırılması üzerine yapılmış çalışmaların sayısı son derece azdır. Jandarma teşkilatının görevleri, nispeten daha “popüler” bir konu başlığı olmakla beraber, bugüne kadar jandarmanın yeniden yapılandırılması çerçevesinde AJK'ya üye ülkeler ile karşılaştırılmasını inceleyen kapsamlı bir çalışma yapılmamıştır. İkincisi çalışmada, jandarmanın yeniden yapılandırılması ile birlikte geleceğe yönelik öneriler yer almaktadır. Güncel bir çalışma olması sebebiyle yapılan önerilerden ilgili askeri makamlar ve Türk jandarma teşkilatının istifade edebilecekleri değerlendirilmektedir.

Çalışmaya temel teşkil eden varsayımlar şu şekildedir: (1) İç güvenlik hizmeti profesyonel personel ile sağlanmalıdır. Profesyonelleşmenin “anahtarıysa” eğitim merkezlerini artırmak suretiyle muvazzaf personel alımı yapılarak branşlaşmış personelin kendi kadro görevine atanması ile idame edilmesidir. (2) Teknolojinin her kademedede etkin olarak kullanılması, emniyet ve asayiş ile kamu düzeninin

sağlanmasında önem arz etmektedir. Dolayısıyla teknolojik alt yapının en alt birimlere kadar yaygınlaştırılması jandarma teşkilatının öncelikli hedeflerindedir. (3) Uluslararası alanda kurum etkinliği geliştirilmektedir. Bu bağlamda Türk jandarma teşkilatının uluslararası organizasyonlardaki görünürlüğünü ve etkinliğini artırması önem arz etmektedir.

Çalışmanın sınırlılıkları ise şu şekilde tespit edilmiştir: (1) Karşılaştırma sadece AJK üyesi ülkeler ile yapılmıştır. (2) AJK üyesi ülkelerin sadece tarihsel gelişimi, bağlılık durumu, teşkilat yapısı, görevleri ve personel kaynakları ele alınmıştır. (3) Yeniden yapılandırma kapsamında sadece Temmuz 2016 ayından sonra yürürlüğe giren güncel mevzuatlar taranmıştır. (4) İlgili başlıklar altında yüzeysel değinilmekle beraber Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri ile Polis teşkilatı kapsam dışı tutulmuştur. (5) Açıklanması ve yayınlanması Türk Ceza Kanunu kapsamında suç teşkil eden bilgi ve belgelere yer verilmemiştir.

Ana hatlarıyla problemi, amacı, önemi, varsayımları ve sınırları özetlenen çalışma, üç ana bölümden oluşmaktadır. “Kavramsal Çerçeve ve Tarihsel Gelişim” başlığını taşıyan birinci bölümde, öncelikle güvenlik, emniyet, savunma, kamu düzeni, kolluk, asayiş ve jandarma kavramları ele alınmış; ayrıca jandarmanın tarihsel gelişimi kronolojik sıralama esasına göre incelenmiştir.

“Avrupa Jandarma Kuvveti” başlığını taşıyan ikinci bölümde, ilk olarak AJK’nın tanımı, amacı ve kuruluşu, seviyeleri ile imkân ve kabiliyetleri belirtilmiştir. İkinci bölümde, AJK’nın icra ettiği harekatlara yer verilmiştir. Ayrıca AJK’ya 7 tam üye ve 1 ortak üye olmak üzere toplam 8 askeri statülü kolluk kuvvetinin; tarihsel gelişimi, bağlılık durumu, teşkilat yapısı, görevleri ve personel kaynakları ayrıntılı olarak incelenmiştir.

“Yeniden Yapılandırma Sürecindeki Türk Jandarma Teşkilatının Günümüzdeki Görünümü” başlığını taşıyan üçüncü bölümdeyse öncelikle Temmuz 2016 sonrasında yapılan değişim ve yenilikler ana hatları ile belirtilmiş, sonrasında ise günümüz

jandarmasının tanımı, bağılılık ve teşkilat yapısı, görev ve sorumlulukları, yetkileri, amirlerin görev ve sorumlulukları ile denetim ve bütçe konularının kavramsal analizi kapsamlı olarak ele alınmıştır. Aynı bölümde, jandarmanın lojistik faaliyetleri ve haberleşme sistemlerine de değinilerek, envanter durumu, araç-gereçler ile hava araçlarına yer verilmiştir. Jandarmanın yeniden yapılandırma kapsamında tamamen İçişleri Bakanlığına bağlanmasıyla birlikte tasarlanan yeni tip kıyafetlerde bu bölümde incelenmiştir. Ayrıca “jandarmanın personel durumu” alt başlığı altında; personel kaynakları, atama, eğitim kurumları, branşlaşma ve profesyonel personel anlayışı analiz edilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE TARİHSEL GELİŞİM

1.1. TEMEL KAVRAMLAR

1.1.1. Güvenlik

Güvenlik, “Toplum yaşamında yasal düzenin aksamadan yürütülmesi, kişilerin korkusuzca yaşayabilmesi durumu”³ olarak tanımlanmakta, ayrıca güvenlik; insanın doğumundan itibaren geçirdiği her bireysel ve toplumsal evrede kullanılan, insanlık tarihi ile birlikte ele alınan, yaşamın her safhasında insanoğlunun davrandığını etkileyen bir kavramdır.⁴

Eski kitaplar ve güncel mevzuatta genellikle “emniyet” olarak tanımlanan, ayrıca konuşma dilinde kolluk örgüt ve personeli ile aynı anlamda kullanılan “güvenlik”, birey ve toplumlar ile onların malvarlıklarına zarar verecek tehdit ve tehlikelerin önlenmesi olarak tanımlanmaktadır. Emniyet ve kaza önleme toplantıları, silah bulundurma ve taşımanın özel bir izne bağlı olması, yollarda trafik güvenliğinin sağlanması ile toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin belirli usul ve esaslar dahilinde yapılmasının sağlanmasına yönelik alınan tedbirler vb. gibi alınması gereken önlemler, güvenliği sağlama davranışlarındandır.⁵

Her devlet, milli varlığına, bekasına ve güvenliğine yönelik tehlike ve tehditlere karşı gerekli tedbirleri almaktadır. Bu gereklilik ile birlikte devletler; bölgesel ve küresel

---

³http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5a561208a85f36.64491962 (Erişim Tarihi: 10.01.2018).

⁴ Fatih Yurtsever, “Küreselleşmenin Türkiye’deki İç Güvenlik Yönetimindeki Etkileri”, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli 2012, s. 21.

⁵ Ercan Akçe, “Türk Hukukunda İdari Kolluk Teşkilatı Olarak Jandarma”, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale 2006, s.7.

ortamı izleyerek tehdit ve fırsatların tespit edilmesi ile bu hususlara matuf siyasetin belirlenmesi ve en uygun politikaların uygulanmasını sağlayacak süreç ve unsurları ihtiva eden milli güvenlik sistemlerini tesis etmektedirler.⁶

Milli Güvenlik; devletin anayasal düzeninin, milli varlığının, bütünlüğünün, milletlerarası alanda siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik dahil bütün menfaatlerinin ve ahdi hukukunun her türlü dış ve iç tehditlere karşı korunması ve kollanmasıdır. Türkiye’de milli güvenliğin ilk adımı, 1933 yılında bir kararname ile yasallık kazanan ve temel görevi milli seferberlik olarak adlandırılan Yüksek Müdafaa Meclisi ile atılmıştır. Devletin en üst koordinasyon kurulu unvanına sahip olan milli güvenlik kurulu, halihazırda iki ayda bir toplanmaktadır. Anayasal bir platformda toplanan milli güvenlik kurulu; Cumhurbaşkanının başkanlığında, Cumhurbaşkanı Yardımcıları, Adalet, Milli Savunma, İçişleri, Dışişleri Bakanları, Genelkurmay Başkanı, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlarından teşkil edilmektedir. Ayrıca gündemin özelliğine göre ilgili bakan veya kişiler çağırılarak görüş ve önerileri de alınabilmektedir.⁷

Günlük yaşamda sıklıkla duyulan güvenlik kavramı önüne ve arkasına aldığı eklerle çeşitli kademelerde kullanılmakta olup, bu kadar farklı alanlarda kullanılmasından ötürü çeşitli tanımlar yapılmaktadır. Örneğin, Türk Silahlı Kuvvetleri’nde (TSK) güvenlik ve emniyet kelimeleri, çeşitli dokümanlarda birbirine benzer şekilde kullanabilmekte olup kavramsal olarak; “TSK’daki tüm personel, bilgi ve malzemenin her türlü tehditten korunması ve gizlenmesi maksadıyla alınan tedbirler” şeklinde tanımlanmıştır.⁸ Jandarma teşkilatında da güvenlik, oluşabilecek tehditlere karşı önceden tedbir alma şeklinde kullanılmaktadır. Personel güvenliği, bilgi sistemleri güvenliği, bilgi ve belge güvenliği vb. gibi güvenlik çeşitleri kolluk kuvvetlerinde sıkça kullanılmaktadır.

---

⁶<https://www.mgk.gov.tr/index.php/milli-guvenlik-kurulu/genel-bilgi> (Erişim Tarihi: 08.01.2019).

⁷<https://www.mgk.gov.tr/index.php/milli-guvenlik-kurulu/mgk-uyeleri> (Erişim Tarihi: 08.01.2019).

⁸ Ahmet Küçükşahin, “Güvenlik Bağlamında, Risk ve Tehdit Kavramları Arasındaki Farklar Nelerdir ve Nasıl Belirlenmelidir?”, Güvenlik Stratejileri Dergisi, 2006, 2 (4), 7-40, s. 10.

1.1.2. Emniyet

Emniyet, “Güven, inanma, itimat veya güvenlik işlerinin yürütüldüğü yer” olarak tanımlanmaktadır.⁹ Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği’nin 3. maddesinde emniyet, “Devlete, topluma, kişilere, mal ve eşyalara yönelik tehlike, kaza ve sabotajları önlemek için alınan hukuka uygun önlemlerin tümünü ve bu önlemlerin alınmış bulunduğu hali” olarak tanımlanmaktadır. Kolluk kuvvetleri, emniyet tedbirlerine kanun ve mevzuatlara göre riayet etmeli, çıkabilecek olumsuzluklara karşı alınacak önlemler sayesinde anında müdahalede bulunabilme özelliğine sahip olmalıdır.

Emniyet, muhtemel tehlikelere ve özellikle de kazalara ya da kurallara uymamaktan, kuralları ihmal etmekten doğan tehlikelere karşı korunmayı ifade eder. Örneğin, teröristle mücadele kapsamında, hukuka uygun olarak halkın huzur ve güvenliği için belli bir süre zarfında sokağa çıkma yasağı getirilmesi, araç kullanan bir kişinin emniyet kemerini bağlamaması, emniyet şeridini ihlal etmek, olay yeri inceleme ekiplerince kaza yerinin emniyet şeridi ile çevirerek emniyet alanın belirlenmesi, bir işçinin çalışma ortamında kask takmaması nedeni ile uğrayabileceği bir zarara karşı korunması için kask takılmasının zorunlu hale getirilmiş olması emniyet tedbiri arasında gösterilebilir. Dolayısıyla emniyet, çeşitli faktörlerin, özellikle de kazaların ya da kurallara uymamanın yaratacağı tehlikelerin olumsuz etkilerine karşı kişilerin ve eşyaların korunması olarak ifade edilebilir.¹⁰

1.1.3. Savunma

Savunma, “Saldırıya karşı koyma, müdafaa veya bir kişiyi, bir düşünceyi doğru, haklı göstermeyi amaçlayan yazı veya konuşma, savunu, müdafaname” olarak

---

⁹http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5a56126f361736.41104220 (Erişim Tarihi: 10.01.2018).

¹⁰ Gürhan Alan, “Denizlerde Emniyet ve Güvenlik: Uluslararası ve Ulusal Mevzuat ve Kurumlar Üzerine Bir İnceleme”, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale 2010, s.5.

tanımlanmaktadır.¹¹ İnsanların toplu olarak yaşamasıyla birlikte, birey ve toplumların yaşamlarına yönelik tehlikelerde kendilerini koruması meşru bir hak olarak ortaya çıkmıştır. Bu tehlikeli durumlar bir kişiye yönelik ise kişinin kendi savunmasından, bir ülkeye yönelik ise yurt savunmasından söz edilebilir. Yurt savunması; bir ulusun yaşam alanı olan ülke toprakları, ahdi hukukla belirlenmiş sınırlar içerisinde kalan topraklar, uluslararası hukukla çizilmiş deniz ve hava alanını olarak gösterilebilir. Öyle ki yurt savunması, herhangi bir tehlikeye maruz kaldığında devlet tarafından anında müdahale edilmektedir.

Bireylerin can ve mal güvenliğini sağlamakla sorumlu olan devlet, sadece bu yaşam alanının emniyetini sağlamakla görevli değil, aynı zamanda bu ulusun çıkarlarını da göz önünde bulundurmalıdır. Bu yaşam alanına veya ulusal çıkarlara yönelik her tehlike bir tehdit, tehdidin başlaması ile birlikte bir saldırı anlamı taşımaktadır. Genel olarak tehditlerin kökü dışarıda ise dış tehdit, içeride ise iç tehdit olarak tanımlanabilir. Devlet, bu yaşam alanında meydana gelebilecek her türlü tehdidi değerlendirerek gerekli tedbirleri alabilmektedir. Bu maksatla tehdidin saldırıya dönüşmesi durumunda, hangi önlemlerin alınacağı, ne zaman ve nasıl uygulanacağı, nasıl bir yapıda teşkil edileceğine ilişkin olarak belirlenecek politikayı da ulusal savunma politikası olarak tanımlanabilir.¹²

Millî savunma; yalnızca silahlı mücadeleyi değil, politikayı, ekonomiyi, bilim ve teknolojiyi, diplomasiyi içine alan geniş bir kavramdır. Savaş ve barış zamanında istihbarat çalışmalarını yürütmek, kitleleri doğru bilgilendirmek ve etkilemek, bilgi toplamak ve yaymak, uluslararası ortamlarda ülke tezlerini ve çıkarlarını savunmak ve kamuoyu oluşturmak, kitleleri etkilemek, ekonomik ve siyasi bağımsızlığı sürdürmek için bilgi ve teknoloji aktarımı sağlayarak çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmak gibi hususlar da millî savunma kavramı içinde yer alır.¹³

---

¹¹http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5a56127713adc4.20826301 (Erişim Tarihi: 10.01.2018).

¹² Levent Kalyon, **Türkiye'nin Savunma Politikaları Üzerine Kırmızı Kim?** Nobel Yayınları, Ankara 2010, s. 24-26.

¹³ Ali Işık, **"Millî Savunma ve Yabancı Dil"**, Kara Harp Okulu Dekanlığı, s.99.

TSK, ülke savunması ve sınır güvenliği kapsamında, milletin dirlik içinde yaşamlarını sürdürülebilmeleri, her türlü tehditleri püskürterek dışarıdan gelebilecek olan tehlikelere karşı anında cevap vermek suretiyle görevini yerine getirmektedir.

2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanun'un 8. maddesinde "Jandarma birlikleri; seferberlik ve savaş hallerinde, Cumhurbaşkanı kararıyla belirlenecek bölümleriyle Kuvvet Komutanlıkları emrine girer, kalan bölümüyle normal görevlerine devam eder"¹⁴ hükmü yer almaktadır. Söz konusu ilgili madde gereğince, jandarmanın seferberlik ve savaş hallerinde "ülke savunmasında" da aktif görev alacağı vurgulanmaktadır.

1.1.4. Kamu Düzeni

Kamu, "halk hizmeti gören devlet organlarının tümü veya bir ülkedeki halkın bütünü, halk" olarak, düzen ise "belli yöntem, ilke veya yasalara göre kurulmuş olan durum, uyum, nizam, sistem veya bir devletin belli başlı ilkeleri bakımından yönetimde tuttuğu yol, yönetim biçimi, rejim"¹⁵ olarak tanımlanmaktadır. Kamu düzeni kavramı ise "bütün toplumu ilgilendiren düzen" anlamına gelmektedir. Kamu düzeni, hukuk düzenine ve kanunlara uyulması, kişiler arasındaki ilişkilerde huzurun güvence altına alınması, toplumun refah düzenin korunması, devletin emniyet ve asayişini sağlaması olarak tanımlanabilir. Kamu düzeni genel olarak, bir ülkede yaşayan halkın tamamının huzur ve yaşamını güvence altına almak suretiyle bütün önlemlerin alınmasını içermektedir. Bu anlamıyla kamu düzeni ile ilgili olarak birden fazla tanım karşımıza çıkmaktadır.¹⁶

Bir başka ifade ile kamu düzeni; umumi veya umuma açık yerlerde, kişilerin güvenli, huzurlu, dirlik ve esenlik içerisinde mutlu ve sağlıklı bir şekilde yaşamlarını sürdürebilmesidir. Devletler, her zaman içsel bir düzen arayışı içerisine girmişlerdir. Bu

¹⁴ 12.03.1983 tarihli, 2803 sayılı **Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu**.

¹⁵ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5a56110ae84622.23459862 (Erişim Tarihi: 10.01.2018).

¹⁶ Havva Şimşek Akın, "**Kolluğun Yapısı ve Sivil Gözetimi**", Yüksek Lisans Tezi, Antalya 2014, s. 5.

düzen, iç güvenliği sağlanmış bir toplumu işaret ederek devletlerin erişmesi gereken en üst seviyedir. Kamu düzeni, toplumsal düzenin güvenliğe ilişkin boyutunun devletçe belirlenmiş meşru çerçevesi olup, devletin mutlak kurgusu ve arayışıdır.¹⁷

Kamu düzeni kavramını biraz daha açacak olursak; toplumun dirlik, düzen ve huzur içinde hayatını idame edebilmesi durumudur. Toplumun huzur içinde olması, emniyet ve asayişin düzenli ve kesintisiz bir şekilde sağlanması ile mümkündür. Birçok yasal mevzuatın aynı zamanda kamu düzenini koruma düşüncelerini ön plana çıkardığını kabul etmek yanlış olmaz. Dolayısıyla emniyet ve asayişi sağlayan kanunların birçoğunun aynı zamanda toplumun kamu düzenini de koruma altına alındığı söylenebilir.¹⁸

İnsanların toplu halde yaşamalarını sürdürebilmeleri için belli bir düzen ve disiplin gereklidir. Toplumunu oluşturan insanlar, gerekli düzen ve disiplini sağlayarak bir kural çerçevesinde yaşamlarını idame ettirmektedirler. Bu kuralların uygulanması için konulacak her kural ve kuralın uygulanması, toplumu oluşturan bireylerin davranışlarını, faaliyetlerini, kararlarını, eylemlerini etkileyerek bir sınırlama koymaktadır.¹⁹

Bireylerin özgürlüklerini kısıtlayan bu kurallar, aynı zamanda birey ve toplulukların huzur ve güvenliğini sağlamaktadır. Devlet olarak örgütlenmiş toplumlarda düzenin ve güvenin sağlanması devletin en başta gelen ödevlerindedir. Diğer kamu hizmetleri nispeten yakın zamanlarda ortaya çıktığı halde devletin bu ödevi, ulusal savunma ihtiyacı ile birlikte devlet kadar eskidir.²⁰

---

¹⁷ Evrim Kara, “Devlet-Kolluk İlişkisi Kapsamında Jandarma ve Türk Jandarması”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2016, s. 39.

¹⁸ Nurettin Akman, “Yönetim Hizmetlerinde İç Güvenlik Hizmetleri ve Jandarma”, Doktora Tezi, Ankara 1988, s.28-29.

¹⁹ Akçe, a.g.e., s.4.

²⁰ Akçe, a.g.e., s.5.

1.1.5. Kolluk

Kolluk, “güvenliği sağlamakla görevli polis veya jandarma”²¹ olarak, kolluk kuvveti ise “güvenlik güçlerinin oluşturduğu birlik” şeklinde tanımlanmaktadır. “Kulluk”, “karakullukçu”, “kol”, “kolcu” gibi “kolluk” kelimesini hem yazım hem de anlam olarak andıran birçok kelime Osmanlıcada yer almıştır. Örneğin, güvenlik terimiyle yakından bağlantısı olan “kulluk” kelimesi, Osmanlı zamanında asayiş sağlayan Yeniçerilerin ikamet ettiği karakollara verilen isimdir. Bir başka deyişle kolluk; “bir şeyi, bir yeri korumak için bekleyen veya kol gezen kimse, bekçi” anlamına da gelmektedir.²²

Kamu düzeni ve güvenliğini koruma ve kollama, suç ve suçluları bulmakla görevli, gerektiğinde zor kullanma yetkisine sahip kanunlarla verilen yetkiler içerisinde görev yapan devlet kuruluşlarına kolluk denir. Kolluk; zor yaptırma yetkisi olan, gerektiğinde zor kullanarak kamu düzenini, güvenliğini ve esenliğini korumakla görevli silahlı veya silahsız devlet kuvvetleridir. Kolluk genel ve özel kolluk olarak ikiye ayrılmaktadır. Genel kolluk; emniyet ve asayiş ile kamu düzeninin korunmasını sağlayan, diğer kanun ve nizamların verdiği görevleri yerine getiren ve silahlı bir kuvvet olan jandarma ve polistir. Özel kolluk ise, devlet ve diğer tüzel kişileri tarafından özel yasaları uyarınca kurularak teşkilatlandırılan, kendi görev alanında güvenliği sağlama amacı olan ve kendi kanunlarına göre silah taşıma ve kullanma yetkisine sahip, jandarma ve polis dışındaki kolluk kuvvetleridir.

Kolluk, güvenlik güçleri tarafından kamu düzenini sağlamak amacıyla, kamu özgürlüklerine konulan sınırlamalardır. Kolluk etkinliği kamu özgürlüklerine getirilen sınırlamalar olduğu için, öncelikle anayasal düzenleme gereği bunların kanun tarafından konması gereklidir. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 13. maddesinde, “Temel hak ve

---

²¹http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5a5612a2aa5af9.51616340
(Erişim Tarihi: 10.01.2018).

²² Kara, a.g.e., s.14.

hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir" hükmü yer almaktadır.²³

1.1.6. Asayiş

Asayiş, "bir yerin düzen ve güvenlik içinde bulunması durumu, düzenlilik, güvenlik"²⁴ olarak tanımlanmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti devletinin huzur ve güvenliği İçişleri Bakanlığınca sağlanmakta olup, söz konusu bakanlık adına emniyet ve asayiş hizmetleri; Jandarma Genel Komutanlığı (J.Gn.K.lığı), Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından yerine getirilmektedir. Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği'nin 3. maddesinde asayiş, "Hukuka uygun ve gerekli önlemlerin alınması sonucu, devlete, topluma, kişilere, mal ve eşyalara yönelik tehlike, kaza ve sabotajların söz konusu olmadığı bir ortamı, düzensizlik ve karışıklıkların önlendiği, hayatın normal akışının sağlandığı hali, dirlik ve düzenin varlığı konusunda kamuda oluşan yerleşik ve yaygın inancı" olarak tanımlanmaktadır. Kişilerin güven huzurlu içerisinde yaşaması, hayatlarını kesintisiz ve sürekli olarak idame etmesi, ancak kanunların vermiş olduğu yetkileri kullanarak asayiş hizmetlerini yerine getiren kolluk kuvvetleri ile sağlanmaktadır.

Emniyet ve asayiş hizmetlerin sağlanması kapsamında, bütün illerde her gün saat 11.00'de İl Valisi başkanlığında, İl Jandarma Komutanı ve İl Emniyet Müdürü katılımı ile emniyet ve asayiş toplantısı icra edilmektedir.²⁵ Söz konusu toplantıda, günlük olarak emniyet ve asayiş hizmetleri hakkında bilgi alışverişi ve koordinasyon sağlanmaktadır.

---

²³ Akın, a.g.e., s.3.

²⁴ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5a5613416a16a6.17637306 (Erişim Tarihi: 10.01.2018).

²⁵ 15.7.1961 tarih ve 10855 sayılı **Emniyet ve Asayiş İşlerinde İl, İlçe ve Bucaklarda Jandarma ve Emniyet Ödevlerinin Yapılması ve Yetkilerinin Kullanılması Suretini ve Aralarındaki Münasebetleri Gösterir Yönetmelik**, Md. 4.

1.1.7. Jandarma

Jandarma, “Yurt içinde genel güvenliği ve kamu düzenini korumakla görevli, yasa ve nizamların koyduğu hükümlerin yürütülmesini ve bunlara dayanan hükümet emirlerinin yerine getirilmesini sağlayan silahlı askerî kuvvet”²⁶ olarak tanımlanmaktadır. Jandarma, her ülkede görülmeyen modern kolluk biçimlerinden biridir. Avrupa ülkelerinden Fransa’da ortaya çıkan jandarma, sonradan birçok ülkenin modern kamu örgütlenmesinin bir parçasını oluşturmuştur. Kıta Avrupası kolluk anlayışının bir parçası olarak tezahür etmiştir.²⁷

Jandarma kelimesinin kökü Fransa’dan gelmektedir. Jandarma, Fransızca’da “Gendarmerie” olarak ifade edilmektedir. 1879 yılında Fransız Jandarma Nizamnamesinin Osmanlıca olarak tercüme edilmesi ile birlikte zaptiye olarak kullanılan teşkilat adı, 1880 yılından itibaren jandarma olarak değiştirilmiştir. Birçok Avrupa ülkesinde de Türkçe diline benzer şekilde jandarma kavramı kullanılmaktadır.²⁸

Jandarma, “gens” ve “d’armes” kelimelerinin birleştirilmesinden oluşturulmuştur. “Gensd’armes” Türkçe’de “silahlı adamlar” anlamına gelmektedir. Türk devletinin tarihi sürecinde şüphesiz jandarmalar silahlı adam olmanın çok ötesinde işlevler yürütmüşlerdir. Fransa devrimine kadar “ağır silahlanmış atlı savaşçı; muharip” anlamları olarak ifade edilen jandarma, devrimden sonra günümüzdeki askeri kolluk birimlerini nitelemeye başlamıştır.²⁹

Ayrıca jandarma kelimesinin, Mısır’da yaşayan Türkler tarafından kullanılan Farsça kökenli “candar” sözcüğünden dilimize geçtiğini ileri süren görüşler de vardır. Bu görüşe göre candarma; hayat, sağlık anlamına gelen “can” ve tutan, tutucu anlamına gelen “dar” sözcüklerinin birleşmesinden meydana gelmiştir. Nitekim, Anadolu

²⁶ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5a561350891352.66758015 (Erişim Tarihi: 10.01.2018).

²⁷ Kara, a.g.e., s. 148.

²⁸ Kara, a.g.e., s. 148.

²⁹ Kara, a.g.e., s. 149.

köylerinde jandarmanın “candarma” olarak telaffuzu bu görüşü doğrulayıcı niteliktedir.³⁰

1.2. OSMANLI'DAN CUMHURİYET'E JANDARMANIN TARİHSEL GELİŞİMİ

İnsanlar, yerleşik düzene kadar geçen zaman diliminde, hayatlarını idame edebilmeleri, huzur ve güvenliğini sürdürebilmeleri, can ve mal güvenliğini sağlayacak bir kuvvete her zaman ihtiyaç duymuşlardır. Dünya kavimleri içerisinde devlet kurucu bir millet olarak tanınan Türkler de idareleri altında bulundurdukları topraklarda sosyal düzenin bozulmaması için öncelikle emniyet ve asayiş sağlamayı en önemli görev saymışlardır.³¹

Zabıta hizmetlerin başlangıcı, insanların toplu yaşamaya geçiş tarihine kadar uzanmaktadır. Toplumsal hayat düzeninin kurulmasıyla birlikte, bu düzenin korunarak devam edebilmesi için alınan tertip ve tedbirlerin bütünü, zabıta teşkilatının başlangıç noktası sayılmaktadır. Dünya milletleri ile kıyaslandığı zaman, daima düzenli, tertipli ve uzun ömürlü devletler kurma niteliğine sahip olan Türkler, tarih sahnesinde göründükleri günden bu yana, devlet anlayışları ile yurt topraklarında iç güvenlik ile huzur ve güvenliğin sağlanması yolunda hayata geçirdikleri yasalar ve törelerle örnek uluslardan biri olmuşlardır.³²

Devlet olgusu, düzen ve disiplin kavramları Türk toplumunda önemli bir yere sahiptir. Bu kavramların gereği olarak da çok eski tarihlerden itibaren Türklerde devletin kuruluşu ile birlikte güvenlik teşkilatlarını kurulmuştur. Türk devletlerinde idari ve adli kolluk faaliyetlerinin “Başbuğ”, “Kağan” ve “Hakan” isimleri ile anılan hükümdarlar ile yürütüldüğü, hükümdarların asayiş ve inzibat hizmetleri ile bizzat uğraştıkları;

³⁰ Mehmet Kahraman, “Türk İdari Teşkilatında Jandarma”, Yüksek Lisans Tezi, Konya 2000, s.4.

³¹ Ahmet Çermeli, Halil Atabey, **Jandarma Genel Komutanlığı Tarihi Asayiş ve Kolluk Tarihi İçerisinde Türk Jandarma Teşkilatı**, Cilt 1, Kozan Ofset, Ankara 2002, s.85.

³² Mehmet Özel, **2000’li Yıllara Girerken Türk Ordusu**, Kültür Bakanlığı Yayını, Ankara 2000, s. 223.

hakanların emrinde “Yargan” adı altında bir kolluk gücünün bulunduğu Orhun Kitabeler’inde belirtilmiştir.

Türkler, Yayık Irmağı ve Ural Dağları’ndan Tuna Irmağı’na kadar uzanan geniş bir coğrafyada, egemenliklerini ve özellikle asayiş ve düzeni askeri güçleri ile sağlayarak, Türklerin asayiş ve askeri tarihleri daima bir bütün olarak ilerlemiştir.³³

Zabıta hizmetleri, Büyük Selçuklular ’da “Şihne”, Anadolu Selçuklu Devleti’nde “Surta”, Osmanlı Devleti’nde de “Subaşı” daha sonrasında ise “Zaptiye” adıyla anılan memuriyet ve makamlar tarafından yürütülmüştür.³⁴

Osmanlı Devleti’nde kullanılan Subaşı kelimesinde geçen, “su”; ordu, asker anlamına gelmektedir. Savaş sırasında ordunun başında bulunan, barış zamanında ise memleketi idare etmekle yükümlü olan subaşı, başkomutan yardımcısı, başkomutan vekili ile memleket idaresini ve devlet başkanlığını görevlerini üstlenmiştir. Subaşılar, savaş sırasında belirli bir birliğe komuta ederken, barış zamanında ise buldukları yerin asayiş ve zabıta görevlerini yürütmüşlerdir. Bu maksatla, Türk Devleti’nin asayiş ve zabıta işlerinde önemli görev alan ve bütün tarih boyunca muhtelif şekil ve suretlerde bulunan subaşı, Türk tarihinde ilk “zabıta amiri” olarak karşımıza çıkmaktadır.³⁵ Osman Bey 1301 yılında Karacahisar’ı ele geçirdikten sonra bu şehrin idaresini oğlu Orhan Bey’e vermiş ve subaşı olarak “Gündüzalp’i” atamıştır. Dolayısıyla ismi bilinen ilk zabıta amiri Gündüzalp’tir.

Türkler İslamiyet’i kabul ettikten sonra zabıta faaliyetlerine yol gösteren nizamı, uzun yıllar İslami etkiler altında kaldıkları için koymuşlardır. Anadolu Selçuklarından başlayarak, Mülkiye, Belediye ve kaza işlerine salahiyyetli “kadı” anlamına gelen memur, Osmanlı Devleti’nin sonuna kadar zabıta işlerini yürüterek Türk tarihindeki yerini almıştır.³⁶ Osmanlı Devleti’nde, kazalarda kadı emrindeki Subaşılarla, sancaklarda

³³ Çermeli ve Atabey, **a.g.e.**,s.85.

³⁴ Özel, **a.g.e.**, s. 224.

³⁵ Çermeli ve Atabey, **a.g.e.**, s.86.

³⁶ Anonim, “**Cumhuriyet Jandarması**” Ankara 1975, s. 18.

mirliva veya sancak beyleri, eyaletlerde ise miran veya beyler, askeri ve mülki birer otorite olarak emrindeki askerlerle emniyet ve asayiş hizmetlerini kesintisiz olarak sürdürmüşlerdir.³⁷

İstanbul, İmparatorluğun merkezi olması sebebiyle zabıta hizmetleri bakımından özel bir statüye sahiptir. Asayiş hizmetlerini sağlamak için 1453'ten sonra Anadolu'da ayrı, İstanbul'da ayrı kolluk teşkilatları ortaya çıkmış, İstanbul'da Yeniçeriler sarayın dışında "Cebeciler", saray çevresinde ise "Kaptanpaşalar" emniyet ve asayişten sorumlu olmuşlardır. Anadolu'da ise subaşı teşkilatı devam etmiş, subaşılardan emrine kolluk memuru olarak "Asesler" verilmiştir. Bunların dışında, devlet erkânını koruyan "Satırlar", şehir dışında asayişini sağlayan "Kır Serdarları", cezaevlerinden sorumlu "Tomruk Ağaları" yaptıkları görevlerle kolluk tarihinde yerlerini almışlardır.

Askeri bakımından önem arz eden olan yollar ile ticaret yollarının ve bu yollar üzerinde bulunan boğaz ve geçitlerin sürekli emniyet altına alınması devletin en önemli görevlerinden birisidir. Zabıta hizmetlerinde görevli kuvvetlerin yetersiz kalması ile söz konusu yolların bazı bölümleri halk tarafından korunmakta ve bu koruma yapan kişilere "Derbentçi" olarak ifade edilmektedir.³⁸

Türk devletlerinde asayiş hizmetleri Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasına kadar askeri makamlar tarafından yerine getirilmiştir. Söz konusu dönemlerde askeri makamlar, aynı zamanda yurt genelinde halkın huzur ve iç güvenliğini sağlamak amacıyla asayiş hizmetlerini kesintisiz olarak sürdürmüşler, ayrıca bu dönemlerde herhangi bir yasal düzenleme olmadığı için suçlular; emir, ferman, örf ve adete göre yargılanmışlardır.

18 Haziran 1826 tarihinde Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasından Cumhuriyet dönemine kadar, yurt genelinde iç güvenliğinin sağlanması ve asayiş hizmetlerini yerine getiren Türk jandarma teşkilatında çeşitli yapılanmalar oluşturulmuştur.

---

³⁷ Anonim, **Cumhuriyetimizin 75. Yılında Türk Silahlı Kuvvetleri**, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1998, s.272.

³⁸ Özel, **a.g.e.**, s. 224.

Bu yapılanmalar ile Türk jandarma teşkilatının kuruluş ve gelişme aşamaları, dönemler halinde aşağıda belirtilen başlıklar altında incelenecektir.

1.2.1. İlk Zaptiye Birlikleri Dönemi (1826-1846)

Osmanlı Devleti'nin zabıta hizmetleri, 1826 yılına kadar Yeniçeri ve Sipahi tarafından yürütülmüştür.³⁹ 1826 yılına gelene kadar olan süreçte I. Mahmut, Yeniçeri Ocağı'nın yeniden yapılanması yolunda birden fazla girişimde bulunmuş ve sonucunda başarı elde etmiştir. III. Mustafa ve ondan sonra gelen padişahlar ise askeri sınıflar için oldukça radikal sayılabilecek yeni düzenlemeler getirmiştir. Osmanlı Devleti'nde ise ilk ciddi ve geniş çaplı askeri yenileşme, III. Selim zamanında "Nizamı Cedid" ordusunun kurulmasıyla başlamıştır.⁴⁰ Bu ordu ile yeni bir askeri sınıf oluşturulmuş, kısa zamanda halk tarafından sevilmiş müteakiben taşrada kışlalar oluşturulmuştur. Nizamı Cedid askerlerin göstermiş olduğu başarılar halkı ne kadar da mutlu etse de yeniçerileri rahatsız etmiştir. Bu rahatsızlık sonucu ortaya çıkan Kabakçı Mustafa isyanıyla III. Selim'in hayatına son verilmiş, bu ölüm sonucunda Nizamı Cedid ordusu lağv edilmiştir.

Yüzyıllardır Osmanlı Devleti'nin en etkili askeri gücü ve pek çok savaşta başarı elde eden Yeniçeri Ocağı, 17. yüzyılın başlarından itibaren etkisini yitirmiş, Anadolu'da asayiş hizmetini yürüten değil, bozan bir unsur durumu baş göstermeye başlamıştır. II. Mahmut, yozlaşan ve etkisini yitiren Yeniçeri Ocağı'nı kaldırarak Osmanlı askeri tarihinde bir dönüm noktası oluşturmuş, bunun neticesinde yeni kurulan "Asakiri Mansureyi Muhammediye"nin* kollukla görevlendirilen kısmı askeri konumundan ayrı olarak modern zabıta teşkilatına giden yeni bir sayfa açmıştır.⁴¹ 1826-1846 yılları arasında emniyet ve asayiş hizmetleri alanında önemli ilerlemeler kaydedilmesine karşın, son tahlilde tek ve bağımsız bir kolluk teşkilatı meydana getirilememiş; iç

³⁹ Anonim, "Cumhuriyet Jandarması" Ankara 1975, s. 19.

⁴⁰ Çermeli ve Atabey, a.g.e., s. 85.

* Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasından sonra Sultan II. Mahmut tarafından 1826 yılında kurulmuş yeni ordunun adıdır.

⁴¹ Çermeli ve Atabey, a.g.e., s. 129.

güvenlik, çeşitli makamlar ve özellikle de ordu birlikleri tarafından sağlanmaya devam edilmiştir. Bu koşullarda iç güvenlik alanında çok başlılığı ortadan kaldırmak ve böylece daha etkin bir yapı ortaya çıkarmak amacıyla 16 Şubat 1846 tarihinde “Zaptiye Müşirliği” kurulmuştur.⁴²

Bu yeni kurulan askeri teşkilat “Serasker” unvanı taşıyan bir komutana bağlanmış, Yeniçeri Ocağı’nda bulunan bütün yetkiler bu komutana verilmiştir. Bu makama aynı zamanda İstanbul’un en büyük kolluk amir sıfat ve yetkisi de verilmiştir.

Yeniçeri Ocağı’nın kaldırılmasından sonra ülkenin (İstanbul ve diğer eyaletler) emniyet ve asayiş hizmetleri, “Asakir-i Muntazama-i Muhammediye”, “Asakir-i Muntazama-i Hassa” (Ordu’nun Talim Görmüş Düzenli Askerleri) ve 1834 tarihinde Anadolu ve Rumeli’nin bazı eyaletlerinde “Asakir-i Redife” (İhtiyat Askeri) adı altında kurulan askeri teşkilatlar tarafından yerine getirilmiştir.⁴³

3 Kasım 1839 tarihinde ilan edilen Gülhane Hattı Hümayunu (Tanzimat Fermanı), Osmanlı Devleti’nde toplumsal, siyasi ve kültürel açıdan birçok yenilik yapılmıştır. Bu yapılan yeniliklerden birisi de iç güvenlik hizmetlerin sağlanması ile kolluk teşkilatında yapılan gelişmelerdir. Ayrıca zabıta hizmetinin başarı elde etmesi ve sağlam bir örgüte bağlanması da öngörülmüş, eyalet ve sancaklar emrinde olan aylıklı özel zaptiyeler ile asker kişilerden zabıta memurları bulundurarak bütün yurt düzeyinde zabıta teşkilatı kurma isteği oluşturulmuştur.⁴⁴ Tanzimat Ferman’ın yürürlüğe girmesiyle birlikte eski has, zeamet ve tımar sistemleri kaldırılarak dirlik sahipleri maaşa bağlanmış, böylece dirlik sahiplerinin kollukla bir ilgisi kalmamıştır.

Tanzimat Fermanı, kolluk içinde yeni bir dönemin başlangıcına işaret eder. Devletin merkezileşmesini ve rasyonel bir bürokrasinin oluşmasını hedef alan Tanzimat Fermanı, güvenlik kurumlarının da yeniden şekillenmesini gerektirmiştir. Bu kapsamda,

⁴² Cenk Özgen, Mustafa Eryılmaz, “Fransa’nın Osmanlı Jandarma Teşkilatının Kuruluş ve Gelişimindeki Etkisi”, *Uluslararası Dünden Bugüne Türkiye’de Jandarma ve Sahil Güvenlik Sempozyumu*, Ankara 2018, s. 4.

⁴³ Akçe, *a.g.e.*, s. 65.

⁴⁴ *Cumhuriyetin 60. Yıldönümünde Türk Silahlı Kuvvetleri (1923-1983)*, Gnkur. Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Ankara 1984, s. 63.

Tanzimat'ın ilanı ile beraber Osmanlı'da modern kolluğun ilk örneğini teşkil eden "Zaptiye Birlikleri" oluşturulmaya başlanmıştır. Zaptiye Birlikleri, Osmanlı Devleti'nde kolluk vazifesini modern ve çağdaşlaşma anlamda profesyonellik alanı içinde yerine getiren ilk teşkilatlar olma özelliğini göstermektedir. Zaman içerisinde devletin tamamına dağılmış birlikleriyle iç güvenlik teşkilatının omurgası haline gelen zaptiye birlikleri, jandarma teşkilatının çekirdeğini oluşturmuştur.⁴⁵

Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu ortam ile çok yönlü iç ve dış sorunlar, emniyet ve asayişin sağlanmasında yaşanan zorluklar, zaptiye birliklerinin gerek İstanbul'da gerekse eyaletlerde zabıta görev ve hizmetlerini arzu edilen seviyede yürütmesine imkân vermemiştir. Tanzimat Fermanı'nın en önemli amaçlarından biri, halkın can, ırz, namus ve mal güvenliğini sağlamak ve kişinin en doğal hakkı olan yaşam hakkını sürdürebilmek olmuştur. 6 Eylül 1843 tarihinde çıkarılan yasa ile bir kişinin üstünde hem askeri hem de mülki görev ve yetkilerin toplanması sistemi kaldırılmış, eyalet valileri Dışişleri Bakanlığına, askeri komutanlar ise Seraskere bağlanmıştır.⁴⁶ Tanzimat Fermanı ile halkın can ve mal güvenliğinin sağlanması görevi valilikler emrine gönderilen subaylar tarafından sağlanmıştır.

Vaka-i Hayriye* hareketinin gerçekleşmesine kadar kolluk işlevi; devletin merkezi olan İstanbul'da Yeniçeri Ocağı tarafından, taşrada ise sipahilerce yerine getirilmiştir. Yeniçeriler'in II. Mahmut tarafından ortadan kaldırılmasına müteakip oluşturulan "Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye" adlı düzenli ordu, İstanbul'da iç güvenliğin denetimiyle ilgili Yeniçeriler'den oluşan boşluğu doldurmaya başlamış ve zamanla bu kolluk etkinliğini taşraya da taşımıştır. İstanbul'da Yeniçeriler'in asayişini sağlamak adına bulunduğu kolluklar, yerini yeni ordunun asayiş mekânları olan karakollara bırakılmış, benzer düzenlemeler taşrada da uygulanmaya başlanmıştır.

⁴⁵ Kara, a.g.e., s.206.

⁴⁶ Özel, a.g.e., s. 224.

***Vaka-i Hayriye (Hayırlı Olay)**, 16 Haziran 1826 tarihinde, İstanbul'da Osmanlı padişahı II. Mahmut tarafından Yeniçeri Ocağı'nın topa tutularak yok edilmesi ve sağ kalanların ise idam edilmesi ile sonuçlanan olaylara verilen isimdir.

Zamanla nizami ordunun yetersiz kalmasıyla, 1834 yılında yedek ordu anlamına gelen “Asakir-i Redif” teşkilatı kurulmuştur. Asakir-i Redif, özellikle taşrada kolluk vazifelerini görmeye ve önemli kavşak ve derbentlerin muhafazasını sağlamaya devam etmiştir. Görüldüğü üzere Tanzimat’a kadar ki kolluk işlevi, ordunun ek görevi olmayı sürdürmüştür, modern kolluğun niteliklerinden biri olan kolluk kuvveti üzerine profesyonel bir yapı oluşamamıştır.⁴⁷

1844 yılına gelindiğinde ise, düzenli ordunun geliştirilmesi ve zaptiye teşkilatında işgücü oluşturulması adına, Osmanlı taşrasında uzunca bir dönem kolluk işlevini yerine getiren sipahi teşkilatı kaldırılmıştır. Tımar sisteminin kaldırılmasıyla birlikte eskinin sipahileri zaptiye teşkilatına dönüştürülmeye çalışılmıştır. Bu dönüşüm neticesinde zaptiye teşkilatlanmasının yaygınlaştırılmasında önemli adımlar atılmıştır.⁴⁸

1.2.2. Zaptiye Müşirliği Dönemi (1846 -1879)

Zabıta görev ve hizmeti yapan kuruluşlar birleştirilerek bir emir-komuta zinciri altında toplanılması amacıyla, 16 Şubat 1846 tarihinde “Zaptiye Müşirliği” kurulmuş, eyalet ve sancaklarda bulunan umuru zaptiye hizmeti doğrudan bu makama bağlanmıştır.⁴⁹ Bu döneme aynı zamanda “Tevhidi Zabıta” (Zabitanın Birleştirilmesi) denilmektedir.

Zaptiye Müşirliği, bir üst seviyedeki askeri bir makam olan “Seraskerlik” makamına bağlanarak, tüm yurdun iç güvenlik hizmeti ile emniyet ve asayiş sorumluluğu ilk defa tek elden sevk ve idare edebilen yeni bir askeri zabıta sınıfına verilmiştir.⁵⁰ Böylece esas görevi iç güvenlik hizmeti sağlamak olan ve tek merkezden sevk ve idare edilebilen yeni bir askeri zabıta teşkilatı kurulmuştur.

⁴⁷ Kara, a.g.e., s.205.

⁴⁸ Kara, a.g.e., s.206.

⁴⁹ Anonim, “Cumhuriyet Jandarması” Ankara 1975, s. 19.

⁵⁰ Cumhuriyetimizin 75. Yılında Türk Silahlı Kuvvetleri, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1998, s.273.

Askeri zaptiye iki tümen kuvvetinde, asakiri nizamiye teşkilatına uygun bir kuruluşa tabidir. Ancak birlikler bir arada istihdam edilmediğinden yalnızca küçük bir bölümü ile görevlerini yerine getirmektedirler.⁵¹ Zaptiye askerleri mülki memurlar tarafından kendilerine verilen görev ve sorumluluklarını yerine getirmekle yükümlüdürler. Zaptiyeler, bir silsile altında amirlerinin verdikleri görevleri yerine getirmekte, mülki amirler ise zaptiye askerlerine komutanları vasıtasıyla emir verebilmektedirler.⁵²

Zaptiye Müşirliğinin kurulması üzerine zaptiye askerlerinden daha fazla istifade edilmiş olup, Rumeli ve Suriye bölgelerinde 13 zaptiye alayı kurulmuş ve bu alaya bağlı taburlar 3 bölük olarak teşkil edilmiştir. Anadolu'da alay muadili olmayan, bağımsız taburlarda 10.000 kadar zaptiye askeri bulunmaktadır. Askeri makamlardan alınarak Zaptiye Müşirliğine verilmiş olan bu zaptiyelerin nasıl bir yöntemle sevk ve idare edileceği, mülki ve askeri görevlerinin neler olacağını belirlemek amacıyla, 14 Haziran 1869 tarihinde "Asakiri Zaptiye Teşkilat Nizamnamesi" yürürlüğe girmiş ve yurdun her bölgesinde düzenli, tek tip modelinde olan bir zaptiye teşkilatı kurulmuştur.⁵³ Bu nizamname ile illerde zaptiye alayları kurulmuş; alaylar taburlara, taburlar bölüklere, bölüklerde takımlara ayrılmıştır. Nizamname ile teşkilata idari, adli, askeri ve belediye kolluğu görevleri de verilmiştir. 1870-1872 yıllarında cezaevi müdür ve gardiyanları da bu teşkilata bağlanmıştır.⁵⁴ Ayrıca bu dönemde devletin güvenlik teşkilatı zaptiye ve polis isimleri ile iki temel kolluk kuvveti teşkil edilmiş olup, 10 Nisan 1845 tarihinde ise polis teşkilatı kurulmuştur. Bu iki kuvvet başlangıçta aynı makama bağlıyken, 1879 tarihinden itibaren birbirinden ayrı iki bağımsız kolluk kuvveti olmuştur.

1846 yılında Zaptiye Müşirliği kurulduğu dönemde, jandarma birlikleri devletin en önemli kolluk gücü hâline gelmiş, emniyet ve asayiş sağlamanın yanında, ülke savunmasında da görevler üslenmiştir.

⁵¹ Halim Alyot, **Türkiye'de Zabıta, Tarihi Gelişim ve Bugünkü Durum**, Ankara 2008, Kozan Ofset. s. 105.

⁵² Çermeli ve Atabey, **a.g.e.**, s. 138.

⁵³ Çermeli ve Atabey, **a.g.e.**, s.137.

⁵⁴ Akçe, **a.g.e.**, s. 66.

1877-1878 Osmanlı Rus Savaşı'nda jandarmalar da ordu emrinde katılmıştır. Bu savaşta Müşir Ahmet Eyüp Paşa komutasındaki Tuna Şark Ordusu içerisinde bir jandarma süvari alayı bulunduğu bilinmektedir. Bu savaşta jandarmanın başarısı üzerine, 1879 yılında teşkilatın ismi ilk defa “jandarma” olarak değiştirilmiş ve yaklaşık 30 yıldır ordu ile ilişkisi kesilen Zaptiye Müşirliği yeniden Seraskerliğe bağlanmıştır.⁵⁵

Zabıta müşirliğinin kuruluş amaçlarından bir diğeri de ordudan kısmen özerkleşmiş ve uzmanlaşmış modern kolluğun oluşturulmasına ilişkindir. Zaptiye müşirliğinin kuruluşunu gösteren “Resmi Tebliğ” de, ordunun kolluk işinde kullanımının oluşturduğu olumsuzluklardan bahsedilerek sadece kolluk işine odaklanmış yapıların oluşturulması gerekliliğinin üzerinde durulmuştur. Ayrıca Resmi Tebliğ’de, Kolluk işinin Seraskerlik bünyesinde icra edilmesi ile askerlerin asli görevlerinde aksaklıklara sebep olduğu belirtilerek, kolluk işlerinin mülki vazifelerden sayılması ve Seraskerlikten bağımsız bir idare oluşturulmasının gerekliliği üzerinde durulmuştur.⁵⁶

Müşirliğin en önemli görevi ise, iç güvenlik pratiklerine ilişkin konuların görüşülerek buna yönelik hukuki metinler hazırlamak olmuştur. Bu kapsamda, zaptiye birliklerinin yapısı ve işleyişi ile ortaya çıkan sorunların çözüme kavuşturulması için bir dizi hukuki metin düzenlenmiştir. 1846 tarihli “Zaptiye Askerine Dair Nizamname” adlı nizamname bu metinlerin ilkinin oluşturur. Söz konusu nizamname ile, Anadolu ve Rumeli’de görevli zaptiye askerlerinin görevlerine ve zaptiye birliklerinin konuşlanmasına yönelik hukuki düzenlemeler getirilmiştir. Buna göre Rumeli tarafından Edirne, Silistre, Vidin, Niş, Üsküp, Manastır ve Selanik eyaletleri, Gelibolu Sancağı ve Kaza-i Erba'a Anadolu tarafından ise, Hüdavendigâr, Kastamonu, Ankara, Sivas, Konya, Aydın ve Saruhan eyaletleriyle, Biga ve Kocaeli sancaklarında zaptiye birlikleri kurulmuştur. Bu birlikler onar kişilik takımlar halinde teşkilatlandırılmış ve başına da bir çavuş verilmiştir. Ayrıca nizamname ile zaptiyelerin görevleri de belirlemiştir. Buna

⁵⁵ Güray Alpar, “Güvenliğin Sağlanmasında Bir Kolluk Kuvveti Olan Jandarmanın Geçmişten Günümüze Rolü ve Dünyadaki Konumu”, Güvenlik Bilimleri Dergisi, Mayıs 2013, 2(1),s.88.

⁵⁶ Kara, a.g.e., s.207.

göre zaptiyeler, şehirde ve kırsal alanda önemli geçit ve yolların korunmasını sağlamış ayrıca çeşitli vergi tahsil işleriyle de ilgilenmişlerdir.⁵⁷

Bu nizamname ile zaptiyelere ilişkin düzenlemeler modern kolluk biçimine uygun olarak hukuki bir çerçeveye oturtulmuş olsa da kanunların uygulanması açısından aynı şeyi söylemek pek mümkün değildir. Maddi yetersizlik ve eğitim durumundaki geri kalmışlık, hukuki düzenlemelerin etkin bir şekilde uygulanabilmesini önlemiştir. Bu bakımdan zaptiyelerin eyaletlerde teşkilatlanması gecikmiş, nizamname de adı geçen bölgelerdeki zaptiye alaylarının kurulması da zaman almıştır. Bunun yanında, zaptiye masraflarının karşılaması için düşünülen gelirlerin büyük bir dilimi, müşirliğin kurulmasıyla emekli ayrılan tımarlı sipahilere harcanmıştır.⁵⁸

Bu dönemde jandarma kuruluşları mülki taksimata göre tertip edilmiştir. Her ilde piyade ve süvari jandarmasından oluşan bir alay, her sancakta bir tabur, kazalarda ise bir bölük oluşturulmuş, alaylar taburlara, taburlar bölüklere, bölükler takımlara, takımlar ise karakollara ayrılmıştır.⁵⁹

Teşkil edilen karakollar 4-10 kişi arasında mevcutları ile köylere dağıtılarak emniyet ve asayiş hizmetini yerine getirmiştir. Bölüklerde ise bir yüzbaşı ve iki teğmen olmak üzere üç subay görev almış, bölük komutanı ilçe merkezinde, teğmenler ise bucak ve köylerde asayiş hizmetini sağlamışlardır. Her ilde bulunan jandarma kuvveti ise o ilin ismi ile şekillenerek alay seviyesinde birlikler teşkil edilmiştir. Asayiş hizmetlerinin yoğun olduğu illere ise gezici jandarma taburu teşkil edilmiştir.⁶⁰ Söz konusu dönemde jandarma sınıfında, Onbaşı, Çavuş veya Bölük Emni, Başçavuş, Teğmen, Üsteğmen, Tabur Kâtibi, Bölük Komutanı, İdare Emni, Tabur Komutanı ve Alay Komutanı rütbeleri bulunmaktaydı. Öyle ki jandarma sınıfının en büyük rütbesi albay olarak belirlenmiş, öte yandan askerlik hizmeti süreside 2 yıl olarak yasallık kazanmıştır. Bu iki yılın akabinde asker kişilere isteğe göre bir sene daha askerlik hizmetini uzatabilme

---

⁵⁷ Kara, **a.g.e.**, s.208.

⁵⁸ Kara, **a.g.e.**, s.209.

⁵⁹ Alyot, **a.g.e.**, s.149

⁶⁰ Alyot, **a.g.e.**, s.150.

hakkı tanınmıştır. Jandarma eri olabilmek için; 25-45 yaşları arasında, sağlıklı, namuslu ve askerlik hizmetlerini tamamlamış olması gerekmekte, özellikle o dönemde okuma ve yazma bilenlere öncelik verilmiştir.⁶¹ Jandarma subay ve erlerin tayin işleri, Seraskerlik makamının emriyle, tabur ve alay komutanlarının tayin işlemler ise hükümdarların emriyle yapılmaktadır. Terfi işlemleri ise alay komutanı tarafından uygun görüldüğü takdirde; onbaşı, çavuş, başçavuş ve bölük emirleri için 1,5 yıl hizmet yapma koşuluyla yapılabilmektedir.

1.2.3. Zaptiye Nezareti ve Jandarma Dairesi Dönemi (1879-1909)

Jandarma kolluk teşkilatında en köklü değişimler bu dönemde yapılmıştır.⁶² 1878-1879 Osmanlı-Rus harbinde sayıca üstün olan Rus kuvvetine karşı savaşı kaybeden Osmanlı Devleti, orduda yeniden yapılandırma çalışmalarına başlamıştır. Buna paralel olarak disiplini bozulan iç güvenlik teşkilatında da yenileme çalışmalarına ihtiyaç duyulmuş, zaptiyenin adı “Jandarma” olarak, Zaptiye Müşirliği ise “Jandarma Daire-i Merkeziyesi” olarak değiştirilmiştir.⁶³ Bu sürecin değer bir amacı ise, teşkilat nizamnamesi hükümlerine tam olarak uyulmaması, zaptiye askerlerinin iyi seçilememesi, eyaletlere atanan valilerin zaptiye askerleri yerine kendi adamlarını görevlendirmesi ve şahsi işlerde kullanılması, diğer devlet görevlilerden oluşan zaptiye askerlerinin de kötü idaresi neticesinde halk bunalmış, içinden çıkılmaz bir durum baş göstermeye başlamıştır. Tüm bu sebepler yüzünden zaptiye teşkilatında beklenen sonuçlar elde edilememiş, yeni esaslara dayanan modern ve güçlü bir teşkilatın kurulması yoluna gidilmiştir.⁶⁴

Bu maksatla Sadrazam Sait Paşa tarafından, modern bir zabıta teşkilatı kurmak için İngiltere ve Fransa’dan subaylar getirterek teşkilatta değişiklik yapılması konusunda

⁶¹ Çermeli ve Atabey, **a.g.e.**,s.163.

⁶² Salih Sadi Karaca, “Devlet Yapısı İçerisinde Jandarma Teşkilatının Yeri ve Görevleri” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1995, s. 8.

⁶³ Anonim, **Cumhuriyetin 60. Yıldönümünde Türk Silahlı Kuvvetleri (1923-1983)**, Gnkur. Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Ankara 1984, s. 64.

⁶⁴ Çermeli ve Atabey, **a.g.e.**,s.148.

ilk yenileşme hareketini başlatmıştır. Sait Paşa, getirilen bu subaylardan yeni bir güvenlik teşkilatı için tasarı hazırlamalarını istemiş; ancak bu tasarı sonucu beklemeden 20 Kasım 1879 tarihinde kendisi tarafından hazırlanmış bir belgeyi Seraskerlik makamına göndermiştir. Sait Paşa tarafından kaleme alınan bu belgede;

- ✓ Asakiri zaptiyesinin jandarma sistemine göre düzenlenmesi,
- ✓ Yeni bir jandarma nizamnamesinin hazırlanması,
- ✓ Söz konusu nizamname yürürlüğe girinceye kadar illerdeki her türlü güvenlik işlerine zaptiye nezareti yerine Seraskerlik tarafından yürütülmesi,
- ✓ Meclisi fırkayı zaptiyenin de bu dairenin kadrosu içine alınması,
- ✓ Zaptiye Nezareti'nin sadece İstanbul ve merkeze bağlı yerlerin güvenliğinden sorumlu olunması,
- ✓ Zaptiye işlerinin düzeltilmesi amacıyla kurulacak jandarma meclisinde üye ve illerdeki jandarma birliklerinde öğretmen olarak yabancı birkaç kişinin görevlendirilmesinin sağlanması,
- ✓ Yeni kurulan teşkilatın “jandarma” ismini alması konularını belirlemiştir.

Bu emirle, Fransız jandarması örnek alınarak günümüzün jandarma teşkilatının temelleri atılmıştır. Nitekim batılı ülkelerle iş birliği yapılarak özellikle Fransa, İtalya, Avusturya'dan yabancı subaylar getirilmiş, mülkî taksimat esas alınarak jandarma alay, tabur, bölük, takım ve karakollar kurulmuştur.⁶⁵

Sadaret makamından illere yazılan 3 Aralık 1879 tarihli emirle, iller zaptiyesinin Seraskerliğe bağlandığını ve bundan sonra zaptiye teşkilatına ait her türlü güvenlik ve asayiş hizmetlerin, iller ile Seraskerlik arasında muhabere edilerek yapılması bildirilmiştir. Ayrıca Seraskerlik Dairesinin Sadaret makamından aldığı diğer bir emirle;

---

⁶⁵ Akçe, a.g.e. s. 66.

- ✓ Kurulacak olan jandarma teşkilatına gayrimüslimlerden de onbaşı, çavuş, başçavuş ve bölük emini görevlendirilmesi,
- ✓ Bütün illerde bulunan zaptiye alaylarının “jandarma” adıyla yeniden belirlenmesi,
- ✓ İl jandarma işleriyle uğraşmak üzere Seraskerlik makamına direkt bağlı bir Jandarma Dairesinin kurulması konularına ver verilmiştir.

Osmanlı jandarma teşkilatının kuruluş tarihine yönelik muhtelif görüşler bulunmaktadır. Farklı dönemlerde 22 Haziran 1869, 16 Şubat 1846 ve 14 Haziran 1846 tarihleri jandarmanın kuruluş günü olarak kabul edilip kutlanmıştır. Ne var ki ilerleyen dönemde yapılan Başbakanlık Devlet Arşivi ve Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt (ATASE) incelemeleri neticesinde ortaya çıkarılan yeni belgeler, kuruluş tarihinin aslında daha eski olduğunu göstermiştir.⁶⁶ Yeni belgeler ışığında günümüzde Osmanlı jandarma teşkilatının kuruluş tarihi 14 Haziran 1839 olarak kabul edilmektedir.

Seraskerlik tarafından yerine getirilen ve Zaptiye Müşirliğinin kurulmasıyla ordudan ayrılıp mülki makamların emrine verilen zaptiye görevi, 5 Aralık 1879 tarihinde yeniden seraskerliğe bağlanmış, gerekçe olarak Avrupa devletlerindeki uygulamaya daha yakın olduğu belirtilmiştir.⁶⁷ Daha sonra ise seraskerliğin bir şubesi konumunda olan Umum Jandarma Daireyi Merkeziyesine bağlanmıştır.

Yapılan bu düzenlemeden yarar sağlanamamış; Sait Paşa'nın görevinden alınmasıyla her türlü yenilik ve çağdaşlaşma çalışmaları yarıda kalmış, yabancı subaylarda kendi ülkelerine gönderilmiştir. Jandarma, Rumeli hariç olmak üzere II. Meşrutiyet devrine kadar yarı jandarma yarı zaptiye statülü olarak güvenlik ve asayiş hizmetlerini yerine getirmiştir. Bu gelişmeler neticesinde jandarma teşkilatının yeni bir gelişme ve ilerleme yolunda hızlı adımlar attığı görülmektedir. Her eyalette alaylar, sancaklara taburlar, kazalara bölükler verilmesini öngören tüzükler yürürlüğe girerek

⁶⁶ Özgen ve Eryılmaz, **a.g.m.**, s. 3.

⁶⁷ Çermeli ve Atabey, **a.g.e.**, s. 151.

uygulanmaya başlanılmıştır.⁶⁸ Bölükler de takımlara bölünmüş, bu takımlar ihtiyaç durumuna göre bucak ve köylere dağıtılmıştır. Bağımsız olan sancaklara da birer tabur verilmiştir. Bazı eyaletlerde bulunan jandarma alayları emrine, eşkıyaları etkisiz hale getirme görevini üstlenen seyyar jandarma taburları da dahil edilmiştir. Ayrıca seyyar jandarma taburlarına gerektiği hallerde o ilin valisi de direkt olarak emir verme yetkisine sahiptir.

Bu gelişmelerin devamında 1903 yılında Fransız Jandarma Kanunu tercüme edilerek “16 Nisan 1904 tarihli Jandarma Nizamnamesi” çıkarılmıştır. Buna göre jandarma, askeri kanun ve nizamnamelere bağlı olarak, zabıta ve idare konularında ise askeri makamlara bağlı silahlı bir askeri kurum olduğu belirtilmiştir. Jandarma teşkilatı, Seraskerlik emri altında bulunan Jandarma Dairesine bağlı olarak görev yapmıştır. Öyle ki personel ve özlük işlemleri, askeri eğitim ve disiplinin sağlanması, karakol yerlerinin belirlenmesi ve bütçe işlemlerinin yürütülmesi jandarma dairesi tarafından sağlanmıştır.

Fransız nizamnamesinden alıntı yapılarak uygulamaya konulan Jandarma Nizamnamesi, ihtiyaçları tam olarak karşılanamamıştır. Bunun nedeni olarak ise Fransız Jandarma Nizamnamesi'nin kendi ülke düzenine göre teşkil edilmesi, bir Avrupa devleti olduğu için çok modern bir yapıda olması, ilkeleri, kendi örf, adet ve prensiplerine göre hazırlanması jandarma teşkilatında olumsuz sebeplere sürüklemiştir.

Söz konusu nizamnamede geçen jandarmanın önleyici idari ve adli zabıta yönünden görevleri; yol, arazi ve köy halkının güvenliğini sağlamak, şehir ve kasabalarda polise yardımcı olmak ve polisin olmadığı durumlarda asayiş hizmetlerini yerine getirmektir. Jandarma bu görevlerinden dolayı mülki ve adli makamların emrinde görevini yürütmüştür.⁶⁹

---

⁶⁸ Cumhuriyetin 60. Yıldönümünde Türk Silahlı Kuvvetleri (1923-1983), Gnkur. Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Ankara 1984, s. 64.

⁶⁹ Çermeli ve Atabey, a.g.e.,s. 161.

Yeniden yapılandırma faaliyetleri kapsamında, 1904 yılında Fransız subayların emir komutasında Selanik'te ilk Jandarma Subay Okulu açılmıştır. Jandarma subay alımları başlangıçta çoğunlukla emsalleri arasında temayüz etmiş erbaşlardan seçilmiştir. Yeni düzenlemeler ile birlikte öncelikle görev yeteneği olmayan, bilinçsiz jandarma subaylarının görevine son verilmiş, bunların yerine orduda iyi sicil almış seçkin, görev bilinci yüksek ve vasıflı subaylar seçilmiştir. Bu şekilde seçilen subay adayları Selanik'te bulunan Jandarma Subay Okulu'nda yaklaşık üç-dört ay eğitim görmelerine müteakip subay nasedilerek atama görmüşlerdir. Subay adayı alımlarında ahlak ve karaktere çok önem verilmiş, ailesine ilgi göstermeyen öğrenciler okuldan atılmıştır.⁷⁰ Selanik'ten sonra aşamalı olarak Üsküp ve Manastır'da Jandarma Subay Okulları açılmıştır.

Rumeli'de bulunan kolluk teşkilatı her geçen gün daha düzenli ve tertipli bir duruma gelmiştir. Bu olumlu sonuçlarının alınmasında; jandarma subay okulunun açılarak kalifiyeli subayların yetiştirilmesi, bu subayların maaşları devlet tarafından düzenli olarak ödenmesi, kışlık ve yazlık kıyafetlerinin düzenli olarak verilmesi, her karakola eğitim seviyesi yüksek en az bir jandarma subayının atanması, karakolların yerlerinin seçilmesinde (köy merkezi, asayiş hizmeti verebilecek en uygun alan) özen gösterilmesi gibi durumlar etkili olmuştur.

Bu dönemde yürürlüğe giren Makedonya Tüzüğü (Makedonya Nizamnamesi), Cumhuriyet Döneminde çıkarılacak olan 1706 sayılı Jandarma Kanunu yürürlüğe girinceye kadar ki olan süreçte jandarmanın en yetkili dayanağı olmuştur. Bu tüzüğün en önemli yanı, jandarmanın silahlı kuvvetlerde olan ilişkisini belirtmesi durumudur. Öyle ki söz konusu tüzükte jandarma teşkilatının, Türk Silahlı Kuvvetlerine (TSK) bağlı ve onun emrinde bulunan bir kuvvet olduğunu teşkil etmektedir.⁷¹

---

⁷⁰ Çermeli ve Atabey, **a.g.e.**,s. 159.

⁷¹ Anonim, **Cumhuriyetin 60. Yıldönümünde Türk Silahlı Kuvvetleri (1923-1983)**, Gnkur. Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Ankara 1984, s. 64.

1903 yılında çıkarılan mevzuatta, asliye ceza teşkilatı olan yerlerde jandarma bölük komutanları zabıta amiri, bölük komutanı dışında görevli subaylar ile astsubay ve erler, zabıta memuru statüsüne kavuşturularak adli görev yetkisi verilmiştir. Fakat bu tanımlamanın sonucu olarak, jandarma alayları karargâhında görevli subay ve astsubaylar adli görevlerin ve yetkilerin dışında tutulmuşlardır.⁷²

19'uncu yüzyıl sonlarında balkanlarda karışıklıklar, eşkıya toplulukları ve ayaklanmalar yaşanmaya başlamıştır. Bu sebeple bozulan bu karışıklığı yeniden tesis etmek için silah, teçhizat ve personel yetersizliği bulunan jandarma birliklerine müdahale etme görevi verilmiştir.⁷³ Nitekim eğitilmiş ve disiplinli olan jandarma birlikleri Rumeli'de oluşan ayaklanmaları bastırmıştır.

Jandarma Dairesi Teşkilatı bu dönemde; 29 jandarma alayı, 3 zaptiye alayı, 2 müstakil tabur, 1 ester suvar, 2 süvari, 1 hiçim pişe taburu, ayrıca 1 tahsildar ve 1 piyade, 1 süvari bölüğünden meydana gelmektedir.⁷⁴

1.2.4. II. Meşrutiyet Dönemi (1909 -1919)

Sadrazam Sait Paşa ve yabancı subayların katkıları ile yeniden yapılandırılan jandarma, özellikle Rumeli'de başarı elde etmiş, bu bağlamda Osmanlı Devleti, jandarma teşkilatını millileştirmek için çalışmalarına hız vermiştir.⁷⁵ 23 Temmuz 1908 tarihinde, II. Meşrutiyet'in ilanı ile idari teşkilatta ve TSK'da ıslahat dönemine girilmiştir. Buna paralel olarak jandarma teşkilatında da bir takım yenilik hareketleri olmuştur.⁷⁶ Bu dönemde, jandarma teşkilatının Rumeli'de göstermiş olduğu başarıyı yurt çapında da gerçekleştirmek isteyen hükümet, 1909 yılında Harbiye Nezareti'ne bağlı jandarma daire merkeziyeti yerine, "Umum Jandarma Kumandanlığı" teşkilatını kurmuş,

⁷² Akçe, **a.g.e.**, s. 67.

⁷³ Çermeli ve Atabey, **a.g.e.**,s. 153.

⁷⁴ Alyot, **a.g.e.**, s. 176.

⁷⁵ Anonim, "Cumhuriyet Jandarması" Ankara 1975, s. 21.

⁷⁶ Anonim, **Cumhuriyetin 60. Yıldönümünde Türk Silahlı Kuvvetleri (1923-1983)**, Gnkur. Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Ankara 1984, s. 64.

bu teşkilatın başına da Ferik Hilmi Paşa'yı atamıştır.⁷⁷ Umum Jandarma Kumandanlığı fiilen 1909 yılında kurulduğu halde, teşkilatın kadro ve görevlerini düzenleyen nizamname, ancak 1913 yılında yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yeniden yapılandırma kapsamında altı bölgede teşkil edilen Jandarma Müfettişlikleri, Umum Jandarma Kumandanlığına bağlanmıştır. Bu safhada dikkati çeken husus; Umum Jandarma Kumandanlığının müşaviri olarak gözüken ve yabancı subaylardan oluşan müfettişlere, kendi sorumluluk alanlarında gerektiği durumlarda her türlü tedbiri alma yetkisinin verilmesidir.⁷⁸ Jandarmanın mülki makamları ile ilişki ve bağlılıkları, Jandarma Nizamnamesinde söz edilmemiştir. Yurdun iç güvenliğinden sorumlu olan ve mülki makamlardan bağımsız olarak hareket eden bir kolluk teşkilatının başarılı olması mümkün değildir. Bu maksatla, meşrutiyet döneminde çeşitli kanunlarla jandarmanın mülkiye amirleri ile bağlılıkları belirlenerek talimatlar çıkarılmaya çalışılsa da mülki ve adli makamların eski 1869 tarihli Zaptiye Nizamnamesi hükümlerine göre iş yapmak istemeleri söz konusu talimatların çıkarılması engellemiştir.⁷⁹

Meşrutiyet döneminde jandarmanın teşkilat yapısında da ıslahat hareketleri yaşanmış, bu kapsamda her kaza ve nahiye bölgesi, bir veya birkaç köyden oluşan karakol bölgesine ayrılmış, bu karakollara yeteri kadar köy bağlanarak güvenlik ve asayiş hizmetleri üst seviyeye çıkarmak amaçlanmıştır. Ayrıca sancakta bulunan bölüklerden bir tabur oluşturularak sancak merkezine konuşlandırılmıştır. Bir ildeki taburların tamamından bir alay oluşturmuş, alayın konuş yeri ise il merkezleri olarak teşkilatlanmıştır. Ayrıca jandarma teşkilatının görev yerlerini belirten kanun ve tüzükler bu dönemde ağırlıklı olarak yayımlanmıştır.

---

⁷⁷ Çermeli ve Atabey, **a.g.e.**, s. 175.

⁷⁸ Akçe, **a.g.e.**, s. 67.

⁷⁹ Çermeli ve Atabey, **a.g.e.**, s. 181.

23 Temmuz 1908 tarihinde ilan edilen II. Meşrutiyet ile jandarma birlikleri, 22 alay ve 10 bağımsız taburdan meydana gelmiştir. Toplam personel mevcudu ise 2.371 subay, 39.268 astsubay ile er ve erbaş olarak kayıtlara geçmiştir.⁸⁰

I. Dünya Savaşı esnasında yurt içinde güvenliği sağlayan jandarma, Çanakkale, Suriye, Irak, Galiçya ve Kafkasya cephelerinde dış düşmana karşı savaşmıştır. Mütarekede Sadrazam Damat Ferit Paşa, Anadolu'daki milli ayaklanmaları bastırmak üzere 16 Mart 1919'da jandarmayı Dahiliye Nezaretine bağlamıştır.⁸¹

Meşrutiyet döneminde jandarma personel temini kapsamında; subay alımı için yüksek okul ve lise mezunlarından istekli olanlar, İstanbul jandarma alayına bağlı olan "Başkent Efendi Cedide Mektebi"nde kurulan bölüğe kayıt kaptırarak beş ay süreli eğitimlere tabi tutulmuşlardır. Bu beş ay sürenin ilk üç ayında başarılı olan adaylar onbaşı rütbesi verilmiş, kalan iki ay süreyi de başarı ile tamamlayanlar sınava tabi tutularak çavuş rütbesine yükseltilerek birliklere gönderilmişlerdir. Bu birliklerde üç ay süre ile tecrübe kazanılması sağlanmış ve bu süre içerisinde başarılı olanlar başçavuşluğa yükseltilerek subay adayı öğrenimi görmek için zabıt mektebine sevk edilmişlerdir. Bu mektepte bir yıl eğitim alınmasına müteakip yapılacak olan sınavda başarılı olan adaylar jandarma teğmeni olarak mezun olmuşlardır.

Jandarma erlerin temini ise, 19 yaşını doldurmuş son muayeneleri yapılmamış erler ile 35 yaşını doldurmamış yedek erlerden gönüllü olanlar arasından seçim işlemleri yapılarak karşılanmaktadır. Gönüllü sayısı az olduğu takdirde açığı kapatmak maksadıyla harbiye nezareti askerlerin bir kısmı jandarma sınıfına ayrılmıştır. Jandarmaya kayıt olan erler, Jandarma Acemi Er Okulu'nda eğitim aldıktan sonra jandarma hizmetine dahil edilmektedirler. 3 yıl hizmet yaptıktan sonra üstleri tarafından uygun görülen ve sağlık durumları elverişli olan erler, 3 yıl daha görev yapabilmekte bu suretle her üç yılda bir görev sürelerini uzatabilme imkanlarına sahiptirler. Bu şekilde

---

⁸⁰ Mahmut Pınarbaşı, "Millî Savunma Bakanlığı (1920-1950)", Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale 2007, s.38.

⁸¹ Pınarbaşı, a.g.e., s.38.

erler 45, onbaşı, çavuş ve başçavuşlar ise 50 yaşına kadar görevde bulunabilme imkanına sahiptir.⁸²

Jandarma teşkilatının o dönemdeki adli makamlarla ilişkileri ise, jandarma komutanları, adli olayların baş göstermesi durumunda o bölgenin savcılığına bilgi vermekle sorumludur. Şehir ve kasaba dışındaki tutuklama işlemleri, jandarma tarafından yerine getirilmektedir. Ayrıca hükümlü ve sanıkları mahkemeye getirip götürmek, sorgulama ve yargılama işlemlerinde emniyet ve güvenliği sağlamak amacıyla yeteri kadar jandarma kuvveti görev yapmaktadır.

Öte yandan jandarma askeri sınıftan sayıldığı için tören ve resmi ziyaretlerde askeri nezaket kurallarına uymak, diğer asker sınıflarındaki rütbeli kişilere saygı göstermek zorundadır.

Meşrutiyet döneminde yaşanan diğer bir ıslahat hareketi ise jandarmanın İçişleri Bakanlığına bağlanmasıdır. Damat Ferit hükümeti, 15 Mart 1919 tarih ve 62 sayılı kararname ile Umum Jandarma Kumandanlığını, Dahili Nezaretine bağlamıştır. Alınan bu karar anlık değil, öncesinde çeşitli uzman kişilerin teklif ve görüşleri neticesinde derin bir araştırmaya tabii tutulduğu aşikardır. Bu bağlamda jandarmanın İçişleri Bakanlığına bağlanmasının olumsuz yönlerinin de olduğu belirten Harbiye Nezareti, görüşlerini hükümete sunmuştur. Harbiye Nezaretinin bu görüşlerinin bazıları ise; ordunun teşkilatlanması ve birçok konuda jandarmaya ihtiyaç duyulacağı, bağlanma sonucunda askeri yapısından uzaklaşarak siyasi bir yapıya bürünebileceği savunmuşlardır.⁸³ Jandarma teşkilatı, yurt içinde emniyet ve asayiş hizmetlerinin sağlanması ile düşmana karşı yurt savunmasında üstün başarı sergilemiştir. Bu önemli fonksiyonu nedeniyle birçok bakanlık jandarma teşkilatının kendi bünyesine çekmek için çaba göstermişlerdir. Bu dönemin en önemli özelliklerinden birisi de birçok ilde seyyar jandarma müfrezelerinin kurulması olmuştur. Seyyar jandarma birlikleri, Anadolu halkının huzur ve güvenini sağlamak için iç güvenlik hizmeti eksiksiz olarak

---

⁸² Çermeli ve Atabey, a.g.e.,s.189.

⁸³ Çermeli ve Atabey, a.g.e.,s.196.

yerine getirmişlerdir. 1921 yılında Düzenli Ordu'nun kurulmasından sonra seyyar jandarmaya gerek duyulmayarak lağvedilmiştir.

Görüldüğü üzere günümüzde uygulanan jandarma teşkilatının büyük bir kısmının temelleri, II. Meşrutiyet döneminde atılmıştır. II. Meşrutiyet dönemine kadar jandarma, hem kanun olarak hem de yapısal olarak birçok kez ıslahat hareketlerine uğramıştır.

I. Dünya Savaşı'nın kaybedilmesinin doğal bir sonucu olarak, ülkenin her yerinde huzursuzluklar boy göstermeye başlamış, hemen hemen her tarafta çeşitli faaliyetler gösteren çete ve eşkıyalar, ülkede güvensiz bir ortam yaratarak halkın huzur ve güvenini sarsmışlardır.⁸⁴ Türk jandarması bu güvensiz ortamı arındırmış, yurdun iç güvenlik ve huzurunu sağlamak suretiyle sürekli olarak mücadele etmiştir.

Jandarma birlikleri; I. Dünya Savaşı ile Kurtuluş Savaşı döneminde iç güvenlik görevini başarı ile sürdürürken, diğer yandan birçok cephede ülke savunmasına iştirak etmiştir. I. Dünya Savaşı sırasında jandarma; düşmana karşı Çanakkale, Kafkasya, Arabistan Çölleri, Galiçya, Suriye, Irak cephelerinde de savaşmış ve büyük başarılar elde etmiştir. Aynı durum İstiklal Savaşı'nda da devam etmiş, bu savaşlarda esir olanlar; Çin Hindi, Mısır ve Sibiry'a'daki esir kamplarına gönderilmiş ve bir kısmından bir daha haber alınmamıştır.⁸⁵

I. Dünya Savaşı'na girilirken; jandarmanın askerî gücünden yararlanılması amacıyla 3 seyyar jandarma tümeni, 16 seyyar jandarma alayı ve 1 süvari alayı teşkil edilmek suretiyle sınırlar ve sahillerde güvenlik aldırılmıştır. Ordu emrinde kullanılan jandarmaların mevcudu yaklaşık 40.000'dir. Kıyı gözetlemesi yapan jandarma birlikleri Rus kuvvetleriyle mücadele etmiş, Çanakkale cephesinde bulunan taburlar ise düşman çıkarmasına anında müdahalede bulunmuşlardır. Bu birimler diğer askerlere göre silâh,

---

⁸⁴ Özel, a.g.e., s. 224.

⁸⁵ Alpar, a.g.m., s.89.

cephane ve teçhizat yönünden daha zayıf olmalarına rağmen görevlerini başarıyla yerine getirmişlerdir.⁸⁶

1.2.5. Millî Mücadele Dönemi (1919-1923)

23 Nisan 1920 tarihinde, TBMM'nin açılması ve hükümetin kurularak düzenli milli ordunun teşkiliyle paralel olarak, Ankara'da Millî Savunma Bakanlığına bağlı Umum Jandarma Kumandanlığı teşkil edilmiştir. Böylece İstanbul'da biri padişah hükümetinin, diğeri de Ankara'da yeni kurulan TBMM hükümetine bağlı olmak üzere, iki Umum Jandarma Kumandanlığı oluşturulmuştur. İki ayrı birim gibi teşkil edilmiş olan Umum Jandarma Kumandanlığı aslında aynı yasa ve yönetmenliklere tabii oldukları için yurdun iç güvenlik hizmetlerini sağlamışlardır.

Jandarma kuvvetleri, I. Dünya Savaşında olduğu gibi İstiklal Savaşında da yurdun çeşitli cephelerinde üstün başarılar göstermiş, bir kısmı ile düzenli ordu emrinde düşmana karşı savaşmış, diğerkısımları ise savaşan birliklerin geri emniyetini temin ederek halkın ırz, mal ve can güvenliğini başarı ile sağlayarak, çok yönlü hizmet vermek suretiyle, ulusun ve vatanın esenliğinde önemli katkılar sağlamıştır.⁸⁷

TBMM hükümetinin karar ve emirlerini Kurtuluş Savaşı boyunca yerine getiren jandarma kuvveti, 21 Ağustos 1920 tarihinde Millî Savunma Bakanlığına bağlı ve TSK'nın bir organı olarak, 8 bölge müfettişliği (İstanbul, Ankara, İzmir, Konya, Sivas, Adana, Trabzon ve Bitlis) kurulmuştur. Jandarma teşkilatı bu dönemde toplam 17 jandarma alayı ve 13 bağımsız taburdan oluşmaktadır.⁸⁸ Bu kuruluşa göre jandarma birlikleri günümüzdeki gibi buldukları il, sancak ve ilçelerin adlarını taşıyarak tertiplenmiş olup, aynı zamanda bu bölgelerin nüfusuna göre bir-dört taburdan, taburlar ise bir-yedi bölükle, son olarak bölükler bir-altı takımdan teşkil edilmiştir.

---

⁸⁶ Çermeli ve Atabey, a.g.e.,s. 5.

⁸⁷ Anonim, *Cumhuriyetin 60. Yıldönümünde Türk Silahlı Kuvvetleri (1923-1983)*, Gnkur. Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Ankara 1984, s. 65.

⁸⁸ Çermeli ve Atabey, a.g.e.,s. 198.

TBMM hükümetine bağlı Umum Jandarma Kumandanlığında 23.770 personel, jandarma bölge müfettişlikleri ve bağlı birliklerinde ise 1.502 olmak üzere toplam 25.272 personelden oluşmaktadır.⁸⁹

Millî Mücadele döneminde tüm yurdun iç güvenliği ile asayiş hizmetlerini kesintisiz olarak yerine getiren Umum Jandarma Kumandanlığının en büyük gücü Seyyar (Gezici) jandarma birlikleri olmuştur. TBMM hükümeti, 9 Mayıs 1920 tarihinde meclise sunduğu hükümet programında, jandarmanın uzun savaş yıllarında ordu emrine girerek hizmet vermesi sebebiyle iç güvenlik hizmetlerinden uzak kalmış, ayrıca İstanbul Hükümeti'nin olumsuz icraatları yüzünden görevini yeterince icra edemediğini belirterek, seyyar jandarma birliklerinin kurulması kararlaştırılmıştır. Daha sonraki süreçte ise seyyar jandarma birlikleri, 10 Şubat 1921 tarihinde Düzenli Ordu'nun kurulması ile birlikte lağvedilmiştir.⁹⁰

1.2.6. Cumhuriyet Dönemi

I. Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı'nda bütün kuvvetiyle ordu emrinde yer alan jandarma teşkilatı, savaşın olumsuz şartlarından büyük ölçüde etkilenmiş ve profesyonel kadrosunun birçoğunu bu savaşlarda kaybetmiştir. Personel açığını ise Kara Kuvvetlerinden Subay, Astsubay ve er ile giderilmeye çalışılmıştır. Jandarma, Cumhuriyetin ilanından sonra, yurdun çeşitli bölgelerinde çıkartılan isyanların bastırılmasında, önemli görev ve sorumluluklar üstlenmiştir.

Jandarmanın yeniden yapılanması kapsamında, 812 sayılı kanun ve daha sonra çıkarılan 1861 sayılı kanunla, er alım ve eğitim işlemleri yeniden teşkil edilmiştir. Erlerin yetiştirilmesi için, İstanbul, Çanakkale, İzmir, Kayseri, Adana, Giresun, Diyarbakır ve Kars'ta, jandarma er yetiştirme eğitim birlikleri teşkil edilmiştir. Taburların üç bölümü yeni erlerin, kalan bir bölümü de karakol komutanlarının

---

⁸⁹ Çermeli ve Atabey, **a.g.e.**,s. 200.

⁹⁰ Özel, **a.g.e.**, s. 225.

yetiştirilmesi için düzenlenmiş ve her alayda birer onbaşı yetiştirme kursu açılmıştır. Ayrıca, 1918 yılında kapatılmış olan jandarma subay ve astsubay okulu, 1924 yılı içinde İzmir’te yeniden hizmet vermeye başlamıştır. Söz konusu okul ilerleyen zaman diliminde Konya’ya sonrasında ise Ankara’ya nakledilmiştir.⁹¹ Öte yandan sınır koruma görevini yerine getiren jandarma teşkilatı 8 tabur ve 1 bağımsız bölükten meydana gelmektedir. Bu durumu nedeniyle jandarma teşkilatı İçişleri Bakanlığına bağlanmış olup, 1928 yılına kadar söz konusu bakanlığın emrinde iç güvenlik hizmetlerini yerine getirmiştir.⁹²

Ulu Önder Atatürk, TBMM’nin 1 Kasım 1929 tarihli üçüncü toplanma yılının açılış konuşmasında, “Geçen sene memleketin dahili hayatı; huzur ve asayiş içinde geçmiştir. Cumhuriyetin dahili siyaseti vatandaşın yaşayışını hiçbir nüfus ve tasallutun tesirinde bırakılmaksızın temin etmektir. Bu siyaset; dikkatle takip olunmaktadır. Bu hususta cumhuriyet jandarma ve zabıtasının hizmet ve fedakarlığı yüksek takdirinize layıktır. Bunu memnuniyetle ifade ederim” vecih sözleri, Türk jandarmasının özellikle cumhuriyetin ilanından sonra, bir plan dahilinde yürütülen Atatürk ilke ve inkılapların korunup o doğrultuda yürütülmesinde ve halka mal edilmesinde en inanca ve güçlü bir kolluk kuvveti olduğunu ortaya koymuştur.⁹³

Cumhuriyetin ilanından sonra, devletin birçok kurum ve kuruluşunda olduğu gibi yurdun iç güvenlik hizmetini yerine getiren jandarma teşkilatında da yenileme çalışmalarına hız verilmiştir. 22 Haziran 1930 tarihinde, 1706 sayılı kanun ile tarihinde ilk defa jandarma teşkilatına temel esaslar getirilmiştir. Söz konusu kanunla, jandarmanın tanımı, görevleri, bağıllık durumu, yetki ve sorumlulukları ile her kademedeki komutanların görev ve sorumlulukları yeniden belirlenerek yasallık kazanmıştır.⁹⁴ Emniyet ve asayiş ile ilgili görevleri bakımından İçişleri Bakanlığına,

⁹¹ Anonim, **Cumhuriyetin 60. Yıldönümünde Türk Silahlı Kuvvetleri (1923-1983)**, Gnkur. Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Ankara 1984, s. 65.

⁹² Özel, **a.g.e.**, s. 226.

⁹³ Anonim, **Cumhuriyetimizin 75. Yılında Türk Silahlı Kuvvetleri**, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1998, s. 298.

⁹⁴ Anonim, **Cumhuriyetimizin 75. Yılında Türk Silahlı Kuvvetleri**, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1998, s.273.

eğitim ve ğretim yönünden Genelkurmay Başkanlığına, silâh ve mühimmat temini ve seferde Kara Kuvvetlerine katılacak personel ile kıyafet ve teğizatları yönünden Milli Savunma bakanlığına bağlanmış, aynı zamanda J.Gn.K. Korgeneral rütbesine yükseltilmiştir.⁹⁵

1931 yılında politik, ekonomik ve sosyal bazı etkenlerle özellikle Suriye sınırında, kaçakçılık büyük lde artmış ve bu duruma engel olmak için kıyı ve sınırların korunma güvenliği yetkili bir mercie verilmesi için Gümrük Muhafaza Teşkilatı kurulmuştur.⁹⁶ İlerleyen süreçte Jandarma teşkilatına, 6815 sayılı kanun ile sınır, kıyı ve kara sularının emniyet ve güvenliği ile gümrük bölgesindeki kağakçılığı men, takip ve tahkik görev ve sorumluluğu verilmiştir.⁹⁷

1935 yılına gelindiğinde ise Kara Harp Okulu bünyesinde ilk defa jandarma subayları mezun olmuştur. İlk etapta 29 subay jandarma sınıfına ayrılmış ve bu subaylar, 1937 yılında hizmete açılan jandarma subay okulunda kendi branşlarına yönelik olarak eğitim ve öğretimlerine başlamışlardır.⁹⁸ Ayrıca jandarma teşkilatı, 1937 yılında yaptığı değişiklik ile jandarma umum kumandanlığı ismini ‘‘Jandarma Genel Komutanlığı’’ olarak değiştirilmiştir.

1935 yılında Atatürk’n emir ve istekleri ile Ankara’da Kızılay alanında ‘‘Güven Anıtı’’ yapılmış, kompozisyon olarak Türk ulusunun jandarmasına karşı beslediği saygı ve sonsuz güvenini yansıtan figürler işlenmiştir.⁹⁹

Jandarma ihtisas isteyen bir kolluk kuvveti olduğundan dolayı, subay, astsubay ve erlerin branşlarına yönelik yetiştirilmesi önem arz etmektedir. Bu kapsamda, 1923 yılında 2 jandarma okulu mevcut iken, 1933 yılında bu sayı 12’ye kadar yükseltilmiştir. Jandarma personel mevcudunda, bütçe imkanları doğrultusunda yetişmiş personel ya da

⁹⁵ Akçe **a.g.e.**, s. 68.

⁹⁶ özel, **a.g.e.**, s. 227.

⁹⁷ Çermeli ve Atabey, **a.g.e.**,s. 198.

⁹⁸ özel, **a.g.e.**, s. 227.

⁹⁹ **Cumhuriyetin 60. Yıldönümünde Türk Silahlı Kuvvetleri (1923-1983)**, Gnkur. Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Ankara 1984, s. 65.

orduda iyi eğitim almış erleri teşkilata kazandırmak için gönüllülük esasına göre gerekli çalışmalar yapılmıştır.¹⁰⁰

1939 yılında jandarma teşkilatı, sabit jandarma birlikleri, seyyar jandarma birlikleri, jandarma eğitim birlikleri ve okullar olmak üzere 3 grup halinde yeniden teşkil edilmiştir. Sabit birlikler İçişleri Bakanlığı emrinde, seyyar birlikleri Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde sabit jandarma birliklerin ulaşamadığı yerlerdeki olayları bastırmada ve çevre emniyeti ile asayiş hizmetlerinde, eğitim birlikleri ve okullar ise bir taraftan personelin genel ve mesleki eğitimiyle, diğer taraftan da buldukları bölgelerde çıkması muhtemel olayları bastırmada kullanılmak üzere görevlendirilmişlerdir.¹⁰¹

1952 yılında Türkiye NATO'ya katılmış, bu kapsamda TSK yeniden yapılanarak modern silah, araç ve gereçlerle güçlendirilmiştir. Ancak jandarma teşkilatı milli bir kuruluş olması nedeniyle NATO'nun yardımlarından yararlanamamıştır. Buna rağmen, milli bütçeden sağlanan imkanlar doğrultusunda, TSK'ya paralel olarak jandarma teşkilatı da bu gelişmeye ayak uydurmuştur.¹⁰²

Gümrük Muhafaza Genel Komutanlığı sorumluluğunda bulunan, sınır ve kıyılarımızın emniyet ve muhafazası ile buralardan yapılan kaçakçılığın men, takip ve önlenmesi görevleri 1956 yılında kabul edilen 6815 sayılı kanunla J.Gn.K.lığına devredilmiş olup, böylece sınır karasularımızın korunması görevini de üstlenmiştir.¹⁰³ Bu kapsamda, 1957 yılında jandarma sınır birlikleri tugay seviyesine yükseltilmiştir.

Jandarma birlikleri; çağımızın teknolojik gelişmelerine paralel olarak suç çeşitlerinin artması ve işlenmesi, istenilen yer ve zamanda toplu kuvvet bulundurmak, emniyet ve asayiş hizmetlerini etkili ve süratli bir şekilde yerine getirmek, keşif ve gözetleme görevlerini daha iyi bir şekilde icra etmek, herhangi bir olay sonucu veya bir

¹⁰⁰ Cumhuriyetin 60. Yıldönümünde Türk Silahlı Kuvvetleri (1923-1983), Gnkur. Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Ankara 1984, s. 65.

¹⁰¹ Cumhuriyetimizin 75. Yılında Türk Silahlı Kuvvetleri, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1998, s.273.

¹⁰² Özel, a.g.e., s. 228.

¹⁰³ Özel, a.g.e., s. 228.

kaza anında yaralıları anında müdahale ederek hastaneye sevk edilmesini sağlamak amacıyla, ilk kez Diyarbakır iline jandarma havacılık birliği kurulmaya karar verilmiş olup, 1966 yılında hafif uçak ile helikopterler jandarma envanterine alınmıştır.¹⁰⁴ 1969 yılında envantere giren hava ulaşım araçlarının artması üzerine ikinci birlik Ankara’da kurulmuştur. Türkiye’de ilk yardıma anında müdahale sağlamak için ilk kez ambulans helikopteri de jandarma envanterine dahil edilerek hizmet vermiştir.¹⁰⁵

Toplumsal ve anarşik olaylarla ilgili uygulamaların daha etkili bir şekilde yerine getirilmesi, günün ve geleceğin ihtiyaçlarına göre özel olarak üstün seviyede eğitilmiş, klasik zabıta usul, metot ve olanaklarının daha modern bir seviyeye çıkartılabilmesi amacıyla, Jandarma Komando Birliklerinin kurulmasına gidilmiş, bu kapsamda 1963 yılında Foça’da dört bölükten teşkil edilen “Jandarma Komando Okulu” hizmete açılmıştır.¹⁰⁶

10 Mart 1983 tarihinde artık ihtiyaca cevap vermeyen 1706 sayılı Jandarma Kanun yürürlükte kaldırılarak yerine, 2803 sayılı Jandarma Teşkilat Görev ve Yetkileri Kanunu kabul edilmiştir. Kanunun uygulanmasını göstermek üzere 17 Aralık 1983 tarih ve 18254 sayılı Resmî Gazetede Jandarma Teşkilatı, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği yayınlanarak yasallık kazanmıştır.¹⁰⁷ Öte yandan 1983 yılında çıkarılan 2862 Sayılı Yasa ile kıyı ve karasularının korunması Sahil Güvenlik Komutanlığına, 1988 yılında çıkarılan 3497 Sayılı Yasa ile de sınırları koruma görevi Kara Kuvvetleri Komutanlığı’na devredilmiştir. Sınır Birliklerinin devri 08 Nisan 2013 tarihinde tamamlanmış olup, jandarma birlikleri sadece iç güvenlik hizmetlerini yerine getirmeye başlamıştır.

Jandarma teşkilatının verimli, yararlı ve güvenilir olması amacıyla, haberleşmenin ön planda yer alması önem arz etmekte, bu kapsamda jandarma erbaş ve

¹⁰⁴ **Cumhuriyetin 60. Yıldönümünde Türk Silahlı Kuvvetleri (1923-1983)**, Gnkur. Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Ankara 1984, s. 66.

¹⁰⁵ Özel, **a.g.e.**, s. 230.

¹⁰⁶ Özel, **a.g.e.**, s. 228.

¹⁰⁷ Akçe **a.g.e.**, s. 69.

erlerin telli ve telsiz haberleşme cihazlarını öğrenip kullanabilmesi için, 1970 yılında Jandarma Muhabere Eğitim Merkezi kurulmuştur.¹⁰⁸

J.Gn.K.lığının tarihi gelişimini dönemler halinde yaşatarak kültürel varlığı toplayarak koruma altına almak ve kültürel mirasını gelecek nesillere aktarmak, bu tarihi süreç içerisinde jandarma teşkilatının sahip olduğu silah, araç ve gereçleri tanıtmak maksadıyla kurulan jandarma müzesi, 21 Kasım 2005 tarihinde Genelkurmay Başkanı Hilmi Özkök tarafından açılmıştır. Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Başkanlığında bulunan jandarma müzesinin inşaat çalışmalarına 24 Aralık 1998 tarihinde başlanılmış olup, söz konusu çalışmalar 2005 yılında tamamlanmıştır.¹⁰⁹

Temmuz 2016 ayından önce jandarma teşkilatı, eğitim ve öğretim ile askeri kanun ve nizamların kendisine verdiği görevler yönünden Genelkurmay Başkanlığına, emniyet ve asayiş görevlerinin ifası yönünden İçişleri Bakanlığına bağlı olarak görev yapmıştır. Genelkurmay Başkanlığının emir komutasında bulunan jandarma teşkilatı, 211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu hükümleri çerçevesinde askeri görevlerini yerine getirmiştir. Öyle ki eğitim ve öğretim yönünden de jandarma teşkilatı sorumluluğunda bulunan Jandarma Okullar Komutanlığı, Genelkurmay Başkanlığının yıllık olarak yayımladığı eğitim öğretim planı esasları doğrultusunda personel yetiştirmiştir. Jandarma teşkilatına tertip edilen yükümlü erbaş ve erler de yine aynı şekilde Genelkurmay Başkanlığının emirleri ile yasal mevzuatlar çerçevesinde askerlik hizmetlerini yerine getirmişlerdir.

Temmuz 2016 sonrasında Türk jandarma teşkilatı yeniden yapılandırma sürecine girmiş, gerekli mevzuatlarda önemli değişiklikler yapılmıştır. Bu kapsamda jandarma teşkilatında genel olarak bağlılık durumu, teşkilat yapısı, görev ve sorumlulukları ile personel kaynak yapısında önemli değişiklikler yapılmıştır. Yapılan bu değişiklikler ile günümüzün jandarması çalışmanın son bölümünde ayrıntılı olarak incelenecektir.

---

¹⁰⁸ Anonim, **Cumhuriyetin 60. Yıldönümünde Türk Silahlı Kuvvetleri (1923-1983)**, Gnkur. Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Ankara 1984, s. 65.

¹⁰⁹ Anonim, **Silahlı Kuvvetler Dergisi**, Sayı:387, Ocak 2006, s. 101.

İKİNCİ BÖLÜM

AVRUPA JANDARMA KUVVETİ

2.1. TANIMI, AMACI VE KURULUŞU

Avrupa Jandarma Kuvveti (AJK); uluslararası alanda oluşabilecek buhranlara anında karşılık vermek maksadıyla, operasyonel güce sahip ve birçok coğrafyada görev yapabilen askeri statülü kolluk kuvvet yapısına sahip bir organizasyondur. AJK, halkın can ve mal güvenliğini sağlaması, insan haklarının korunması ve hukukun üstünlüğünü tesis edilmesine katkı sağlamak maksadıyla kurulmuş çokuluslu bir kolluk kuvvetidir. AJK ayrıca, uluslararası terörizm, kaçakçılık ve organize işlerle mücadele, göçmen kaçakçılığı gibi oluşumları engelleyerek, Avrupa Birliği'nin güvenlik ve adalet dallarına katkıda bulunmayı sağlamaktadır.¹¹⁰

Avrupa Birliği (AB), 1993 Maastricht Antlaşması (Avrupa Birliği Antlaşması/ABA) sonrasında Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikasını (AGSP) geliştirilmiştir. Söz konusu politika ile AB, uluslararası güvenlik ve savunma konularında Kuzey Atlantik Antlaşma Örgütü (North Atlantic Treaty Organization/NATO) ve ABD'den ayrı olarak hareket etmeyi amaçlamıştır. Bu politika neticesinde dünyadaki buhran bölgelerinde asayiş ve güvenlik ile kamu düzenini sağlamak için bir kuvvet yapısına ihtiyaç duyulmuş, 17 Eylül 2004 tarihinde AB üyesi olan Fransa, Hollanda, İtalya, İspanya ve Portekiz'in katılımı ile Hollanda'nın Noordwijk kentinde "Savunma Bakanları Zirve Toplantısı" yapılmış ve müteakiben "Niyet Beyanı" ile AJK kurulmuştur.¹¹¹

¹¹⁰ <http://www.eurogendfor.org/turkce> (Erişim Tarihi: 27.02.2018).

¹¹¹ <http://www.jsga.edu.tr/page.aspx?m=74&id=17> (Erişim Tarihi: 27.02.2018).

AJK, tek başına ya da uluslararası bir operasyonun parçası olarak herhangi bir sivil krizin baş göstermesi durumunda ivedi şekilde müdahalede bulunabilecek güce sahiptir. AJK'nın karargâhı İtalya'nın Vicenza kentinde konuşlanmış olup, operasyonel teşkilatlanma kabiliyeti sürekli gelişmektedir.¹¹² AJK Niyet Beyanı, Bakanlar Yüksek Komitesi'nin 20 Temmuz 2006 tarihinde yapılan görüşmeler sonucunda uygulamaya konulmuştur. Bu tarihten itibaren AJK'ya bildirilen talepler değerlendirilerek sahip olduğu operasyonel kabiliyetleri güçlendirmek hedeflenmiştir. Niyet Beyanı'nın yürürlüğe girmesinin ardından 2007 yılında AJK, ilk defa Bosna-Hersek'teki Avrupa Birliği Kuvveti "ALTHEA" harekâtında kuruluş amaçlarından birisi olan kriz yönetimi operasyonuna iştirak etmiştir. AJK'nın ilk operasyonel görevi ise 2009 yılında Afganistan'daki NATO destekli Uluslararası Güvenlik Yardım Kuvveti'nde aktif görev almış olmasıdır. Ayrıca Haiti Cumhuriyeti'nde 12 Ocak 2010 tarihinde meydana gelen ve 316.000 kişinin yaşamını yitirdiği yedi büyüklüğündeki yıkıcı deprem neticesinde de AJK tarafından ülkeye yardım görevinde bulunmuştur.¹¹³

AJK'nın kuruluş amacı, Barışı Destekleme ve Koruma (BDK) hareketlerini daha etkin kılarak sivil ve askeri operasyon sahaları arasındaki boşluğu doldurmaktır. AJK, BDK hareketlerinde hazır bulunarak, operasyon bölgesinde askeri birlikler ve yerel güvenlik kuvvetleri ile iş birliği içerisinde hareket etmektedir.¹¹⁴

AJK'nın kuruluş amaçlarından biri olan kriz durumundaki operasyon aşama safhaları;

“Başlangıç safhası, istikrar operasyonlarının yürütülmesi ile düzen ve güvenliğin sağlanması, zayıf ya da var olmayan yerel kolluk güçlerinin değiştirilmesi ya da güçlendirilmesi;

¹¹² Murat Doğrusözlü, “Avrupa Jandarma Kuvveti”, Jandarma Dergisi, Sayı:108, Ankara 2005, s. 24.

¹¹³ Görkem Ozan Özalp, “Turan Ordusu, Avrasya Askeri Statülü Kolluk Kuvvetleri Teşkilatı (TAKM)”, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul 2015, s. 54.

¹¹⁴ Doğrusözlü, **a.g.m.**, s.25.

Geçiş safhası boyunca, askeri hareketin bir parçası olarak görevini yerine getirmeye devam etmesi, yerel ya da uluslararası kolluk birimleriyle olan koordinasyon ve iş birliğinin kolaylaştırılması;

Geri çekilme safhasında boyunca, sorumlulukların askeri komuta zincirinden sivil komuta zincirine düzgün ve sorunsuz bir şekilde transferinin kolaylaştırılması”¹¹⁵ şeklinde sıralanabilmektedir.

AJK ailesi, **Fransa, İtalya, Hollanda, Polonya, Portekiz, Romanya ve İspanya** ülkelerinden oluşmaktadır. Ayrıca, **Litvanya** ortak üye, **Türkiye** ise gözlemci üye konumundadır. AJK, üyeleri arasında tecrübe aktarımı yaparak, gelişim ve değişime açık bir organizasyon kimliği taşımaktadır. Türkiye, AJK’ya ilk olarak 2005 yılında gözlemci üye statüsünde başvuru yapmış olup, müteakiben 13 Mayıs 2009 tarihinde Paris’te düzenlenmiş olan üst düzeyli bakanlıklar arası komite toplantısı sonucunda Türkiye’nin gözlemci üyelik başvurusu kabul edilmiştir.¹¹⁶ J.Gn.K.lığının AJK’ya gözlemci statüde üye olmasına ilişkin hukuki süreç, 13 Mayıs 2010 tarihinde yayımlanmış olan Bakanlar Kurulu Kararı sonucunda, 27 Mayıs 2010 tarihinde Cumhurbaşkanı tarafından onaylanmıştır.¹¹⁷

AJK’ya üyelik şartları kapsamında; tam üye olabilmek için AB üye devletlerinden biri olunması ve askeri statülü kolluk kuvvetine sahip olunması gerekmektedir. Ortak üye statüsü, jandarma kuvveti bulunmayan AB üye devleti veya aday ülkelerinden oluşmaktadır. Ortak üye, AJK tarafından icra edilen operasyonlarda görev alabilir, fakat karar alma sürecinde oy hakkında sahip değildir. Gözlemci üye statüsü ise, askeri statülü jandarma kuvvetine sahip olması ve AB’ye aday konumunda bulunma şartı gerekmektedir. Gözlemci statüsündeki devletler, AJK karargahında irtibat subayları bulundurma yetkisi, operasyonlara katılmada üçüncü ülkelere nispeten öncelik

¹¹⁵ <http://www.eurogendfor.org/turkce> (Erişim Tarihi: 27.02.2018).

¹¹⁶ http://www.mfa.gov.tr/no_67_-13-mayis-2009_-ajk_ne-gozlemci-uye-olarak-katilimimiz-hk_.tr.mfa (Erişim Tarihi: 02.03.2018).

¹¹⁷ <http://www.jsga.edu.tr/page.aspx?m=74&id=17> (Erişim Tarihi: 27.02.2018).

sahibi olma ve eğitim faaliyetlerine katılma gibi yetkiler verilmektedir. Tam üyelik için ilk şart, gözlemci statüsünde bulunulması gerekmektedir.

2.2. AVRUPA JANDARMA KUVVETİ'NİN SEVİYELERİ İLE İMKAN VE KABİLİYETLERİ

AJK, Stratejik ve politik, operasyonel ve taktik olmak üzere üç seviyeye ayrılmış bir teşkilatlanma yapısına sahiptir. Bu seviyeler aşağıda belirtilen başlıklar adı altında incelenecektir.

2.2.1. Stratejik ve Politik Seviye

AJK'ya ilişkin olarak üst düzey siyasi ve stratejik kararların alınması maksadıyla AJK Bakanlar Yüksek Komitesi, yılda en az iki kez toplanarak strateji hedeflerini belirlemektedir. AJK, Bakanlar Yüksek Komitesi tarafından yönetilmekte olup, komiteyi oluşturan üyeler ise her ülkenin;

Dışişleri Bakanı'nın üst düzey temsilcisi,

Savunma Bakanı veya İçişleri Bakanı'nın üst düzey temsilcisi,

İlgili askeri statülü kolluk kuvvetinin genel komutanı veya genel direktörü tarafından temsil edilmektedir.

AJK'ya üye olan her ülke bir yıllığına Bakanlar Yüksek Komitesi Dönem Başkanlığı görevini üstlenmektedir. 2017 yılı Bakanlar Yüksek Komitesi dönem başkanlığı görevi, İspanyol Korgeneral Pablo MARTIN ALONSO tarafından yürütülmektedir. İlk karar organı olan söz konusu komitenin ana görevleri;

Siyasi ve askeri koordinasyonun sağlanması ve AJK'ya stratejik yön vermek,

AJK komutanını atamak,

Kuvvet karargâh rol ve yapısını belirlemek,

Finansal yönetim kurulu başkanını atamak,

Üçüncü bir ülkeye ortak ya da gözlemci üyelik statüsünde karar vermek,

Uluslararası kurum ve kuruluşlarla iş birliği isteklerini değerlendirip karara bağlamaktadır.

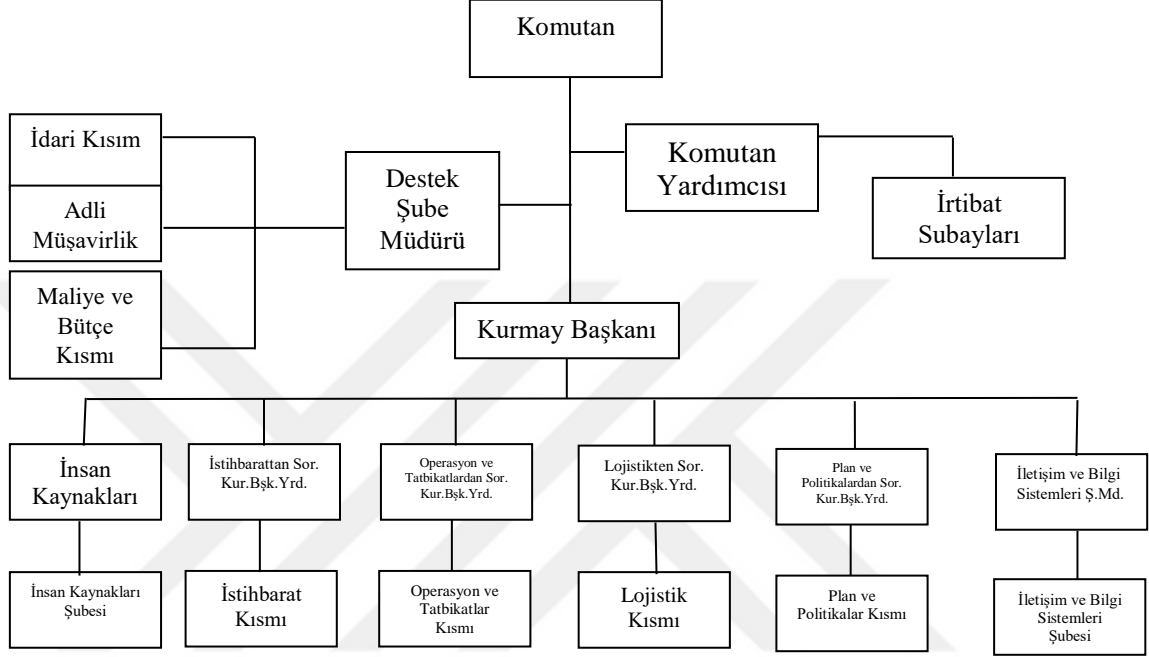
2.2.2. Operasyonel Seviye

AJK, çok uluslu, modüler ve planlanabilir bir karargâha sahip olup AJK komutanı tarafından yönetilmektedir. AJK, operasyonel düzeyindeki faaliyetlerini, 23 Ocak 2006 tarihinden itibaren İtalya'nın Vicenza kentinde konuşlanmış olan AJK karargahında yürütmektedir. Komutan ve karargâhta bulunan daire başkanlığı görevi, üye ülkeler arasında dönüşümlü olarak yürütülmekte olup, komutan ve daire başkanları iki yıl, diğer görevli personel ise üç yıl süre ile görevlendirilir.¹¹⁸

AJK'nın Daimî Karargâhı; Komutan, Komutan Yardımcısı, Kurmay Başkanı, olarak örgütlenmiş olup, bağlı birimleri Tablo 1'de sunulmuştur. 36 kişiden oluşan karargâh personeli, özel durumlarda 50'ye kadar çıkabilmektedir. AJK komutanlığı görevi, Haziran 2017 ayından itibaren iki yıl süre ile Romanya Jandarma Genel Müfettişliğinden Albay Lucian GAVRILA tarafından yürütülecektir.

---

¹¹⁸ <http://www.jsga.edu.tr/page.aspx?m=74&id=17> (Erişim Tarihi: 27.02.2018).

Tablo 1: AJK'nın Daimî Karargâh Organizasyon Şeması

AJK karargahının temel özellikleri;

- ✓ Çok ulusluluk; yedi askeri statülü uzman temsilcilerden oluşması,
- ✓ Planlanabilir; çok fazla istikrarsız senaryoların olduğu ortamlarda ivedi bir şekilde birliklerini hazır edebilmesi ile operasyonel planlama, doktrin geliştirme ve stratejik karar verme sürecine katkı sağlamaktır.¹¹⁹

2.2.3. Taktik Seviye

Taktik seviye; harekatta aktif olarak görevlendirilen birliklerden oluşmaktadır. AJK sabit bir kuvvet olarak değil, gereken olağanüstü durumlarda kuruluş amacı çerçevesinde karargâh personeli dahil olmak üzere 30 gün içerisinde yaklaşık 800 askeri statülü kolluk kuvvetini seferber ederek kuvvet büyütme yoluna gidebilmektedir. Harekatta katılan AJK birlikleri, görevlerini icra edebilmek için sivil veya askeri otorite

¹¹⁹ Özalp, a.g.e., s. 59.

emrinde çalışabilmekte olup, taktik seviyedeki görev ihtiyaç durumuna göre, Harekât Alayı, Uzman Personel Birliği ve Lojistik Destek Birliği ile desteklenmektedir.¹²⁰

AJK, Brüksel kentinde 19 Kasım 2001 tarihinde düzenlemiş olduğu konferansta, kuvvetinin 2300 kişiye ulaşabilmesi için bazı hedefler belirlenmiş, oluşturulacak bu kuvvetin içerisinde;

- ✓ Asayişin korunması, genel kamu düzen ve güvenliği görevleri için tahsis edilen operasyonel bir unsur,
- ✓ Suç soruşturması, derleme ve tespiti, bilgi stratejisi ve işlenmesi, kadın ve bireylerin korunarak yardım edilmesi, yasadışı ticaretle mücadele, teröristle mücadele konularında uzman olan kişiler,
- ✓ Ekipman temini, yeniden depolanması, bakım ve onarımı, ulaşım, tıbbi ve sağlık hizmetleri ile ilgili tüm faaliyetleri yerine getirebilen lojistik ve destek unsuru gibi birçok faaliyet oluşumu tasarlanmıştır.¹²¹

Yaklaşık 15 yıl önce kurulmuş olan ve kuruluşundan günümüze kadar olan süreçte faaliyetlerini üye devletler arasında koordineli bir şekilde yürüten AJK, uluslararası alanda kendinden söz ettirmeyi başarmıştır. Bu başarısını sürdürebilmek ve varlığını diğer Avrupa ülkelerine duyurabilmek için kullanmış olduğu logo tasarımı Ek 1’de sunulmuştur.

AJK logosunda bulunan mavi renk gökyüzünü, arka fon üzerindeki haç biçimindeki kılıç gücünü, defne çelengi zaferi, yanan el bombası ise kolluk kuvvetlerinin ortak askeri köklerini sembolize etmektedir. El bombası simgesi; el bombası atan askerlerin cesaretini ve yürekliliğini belirtmektedir. Çelenk ise hem sivil (defne) hem de askeri (meşe) kabiliyetlerine sahip olan AJK’nın çift yapısını vurgulamaktadır. Logoda

¹²⁰ <http://www.jsga.edu.tr/page.aspx?m=74&id=17> (Erişim Tarihi: 27.02.2018).

¹²¹ Özalp, a.g.e., s. 58.

kılıç kullanılması, kaçınılmaz bir mücadele aracı, hukukun zaferi için hareket eden bir doğruluk silahı olarak AJK'nın askeri statüsünü işaret etmektedir.¹²²

2.2.4. İmkân ve Kabiliyetleri

AJK'nın imkân ve kabiliyetleri;

- ✓ *Hızlı Planlama ve Çabuk Konuşlanma: Kriz yönetimi operasyonun ilk evresinde silahlı kuvvetler ile birlikte ivedi konuşlandırıp güvenlik zaafiyetlerini en aza indirebilmektedir.*
- ✓ *Askeri veya Sivil Bir Komuta Zinciri Altında Hareket Edebilmesi: Sivil bir askeri operasyonda askeri öncelikten sivil önceliğe geçişi sağlama ihtimali, çabaların bir araya getirilmesine ve eylemin tutarlı olmasına imkân tanıyacaktır.*
- ✓ *Tehlikeli Ortamlarda Çalışma Kapasitesi: AJK'nın esnek yapıda olması sebebiyle, operasyon veya kriz ortamında askeri komuta zinciri altında görevini yerine getirir, ayrıca bağımsız olarak diğer güçlerle birlikte hareket edebilmektedir.*

2.3. AVRUPA JANDARMA KUVVETİ'NİN İCRA ETTİĞİ HAREKATLAR

2.3.1. Bosna Hersek Harekâtı

AJK, Avrupa Birliği (Avrupa Birliği Kuvveti) çerçevesinde, kuruluşundan günümüze kadar ilk kez, 22 Kasım 2007-28 Ekim 2010 tarihleri arasında icra edilen Bosna Hersek'te "Althea" harekâtı kapsamında, Entegre Kolluk Kuvveti (İntegretd Police Unit-IPU) karargahını devralarak yönetime başlamıştır. Entegre kolluk kuvveti, barış için genel çerçeve sözleşmesinin uygulanmasına destek vermek amacıyla ulusal katılımlar yönetiminde kurulmuştur. Entegre Kolluk Kuvveti, yaklaşık üç yıl boyunca

---

¹²² Özalp, a.g.e., s. 58.

Bosna-Hersek'te güvenli ve emniyetli bir ortam sağlamıştır. AJK'nın Bosna-Hersek'deki bu deneyimi, kriz yönetim harekâtında başarı elde etmiş olup bu bağlamda uluslararası alanda güven kazanmıştır.¹²³

2.3.2. Birleşmiş Milletler Haiti İstikrar Misyonu Harekâtı

Amerika'da bir ada ülkesi olan Haiti'de, 30 Nisan 2004 tarihinde istikrar sağlamak ve krizi önlemek amacıyla, Birleşmiş Milletler Haiti İstikrar Misyonu (United Nations Stabilisation Mission in Haiti/MINUSTAH) oluşturulmuştur. Ancak 12 Ocak 2010 tarihinde meydana gelen ve 316.000 kişinin yaşamını yitirdiği büyük çaplı deprem, ülke durumunu daha da kötüleştirmiştir. BM güvenlik konseyi AJK yönetimine, 17 Ocak 2010 tarihinde Haiti'de yeterli sayıda toplumsal olaylara müdahale birliklerin konuşlandırılmasını talep etmiş, neticesinde acil ihtiyaçlara müdahale edebilmek amacıyla, 08 Şubat 2010 tarihinde Bakanlar Yüksek Komitesi tarafından AJK'nın Haiti'de konuşlandırılması uygun görülmüştür. Komite kararı sonucunda AJK, iki kolluk birliğini (Fransa 147 kişilik bir bölük ve İtalya 130 kişilik bir bölük) ve İspanyol Özel Silahlar ve Taktikler Timini Haiti'ye sevk etmiştir. Söz konusu birlikler, BM sivil kolluk faaliyetlerini katkıda bulunmuş, Haiti Ulusal Polisi'ne ve BM tarafından kabul edilen insani yardım kuruluşlarına destek vermişlerdir. AJK'nın Haiti'deki bu görevi 03 Aralık 2010 tarihinde tamamlanmıştır.¹²⁴

2.3.3. Afganistan Kararlı Destek Misyonu Harekâtı

AJK'nın Afganistan Harekât Alanı'na yönelik ilk katkısı, 08 Aralık 2009 tarihinde başlamıştır. NATO liderliğinde bulunan Uluslararası Güvenlik Yardım Kuvveti harekâtına dahil edilen AJK, görev, eğitim ve danışmanlık konuları üzerinde yoğunlaşmıştır. Afganistan'da, AJK Eğitim Merkezleri konuşlandırılarak eğitici personel tarafından, Afgan meslektaşlarına güncel taktik ve kolluk konularında, NATO

¹²³ <http://www.eurogendfor.org/turkce/ajk-misyonlari/ajk-bosna> (Erişim Tarihi: 04.03.2018).

¹²⁴ <http://www.eurogendfor.org/turkce/ajk-misyonlari/ajk-haiti> (Erişim Tarihi: 04.03.2018).

Afganistan Eğitim Misyonu kazandırma eğitimi verilmiştir. AJK faaliyetleri, Afgan ulusal polisinin eğitimine yönelik olup, bu katkı NATO kararlı destek misyonu bünyesinde 52 kişilik bu kuvvetle devam etmiştir. Bu sayede AJK, Afgan polisi, ulusal asayiş polisi ve sınır polisinden oluşan Afgan ulusal kolluğunun bir bütünü olarak eğitimine dahil olmuştur.¹²⁵ J.Gn.K.lığı halihazırda, AJK öncülüğünde NATO kararlı destek misyonunda 4 jandarma danışman timinden oluşan 20 kişilik bir kuvvetle katkı sağlamaktadır.¹²⁶

AJK, ilk kolluk harekât yönlendirme ve irtibat timi harekât konseptinin tasarlanmasında, 2012 yılında NATO Müşterek Kuvvet Komutanlığı'nın (JFC Brunssum) yetkisindeki Harekât Konsepti'ne katılmıştır. Ayrıca AJK, gerekli olan eğitimlerin hazırlanması kapsamında uzmanlık desteği sağlamıştır.¹²⁷

2.3.4. Orta Afrika Cumhuriyeti Harekâtı

Orta Afrika Cumhuriyeti eski devlet başkanı, 2013 Mart ayında Seleka (Orta Afrika Cumhuriyeti'nde kurulan siyasi-askeri bir örgüt) koalisyonu tarafından ülkeden çıkartılmış, bunun sonucunda ülkede güvenlik zafiyeti baş göstermeye başlamıştır. Bununla birlikte görevini yerine getiremeyen hükümet, geçiş döneminde devlet başkanlığına Michel DJOTODIA getirilmiş fakat güvenlik zafiyetleri hala devam etmiştir. Bu sebeple ülke çapında vatandaşlar arasında misilleme ve eski Seleka karşıtları arasında çatışmalar yaşanmaya başlanmıştır. Mezhep çatışmaları ve vatandaşlar arasında şiddetli geçimsizlik sonucunda binlerce kişi ülkesini terk etmek zorunda kalmıştır. Bu durum sonucunda, Avrupa Birliği; Afrika Birliği Misyonu (MISCA) ile BM tarafından görevlendirilen Barış Koruma Harekâtı (MINUSCA/Çok Boyutlu Entegre İstikrar Misyonu) arasında köprü görevi kurmuş, yaşanan bu insanlık krizini giderme çalışmalarına başlamıştır.¹²⁸ Bu sebeple AJK, 120 kişilik Özel Kolluk

¹²⁵ <http://www.eurogendfor.org/turkce/ajk-misyonlari/ajk-afganistan> (Erişim Tarihi: 04.03.2018).

¹²⁶ <http://www.jsga.edu.tr/page.aspx?m=74&id=17> (Erişim Tarihi: 27.02.2018).

¹²⁷ <http://www.eurogendfor.org/turkce/ajk-misyonlari/ajk-afganistan> (Erişim Tarihi: 04.03.2018).

¹²⁸ <http://www.eurogendfor.org/turkce/ajk-misyonlari/ajk-orta-afrika-cumhuriyeti> (Erişim Tarihi: 04.03.2018).

Kuvveti ile hukukun üstünlüğünü güçlendirmek, asayişî sağlamak ve cezasız kalma kültürüne karşı mücadele etmek amacıyla, 1 Nisan 2014 tarihinde EUFOR RCA (Orta Afrika Cumhuriyeti AB Barış Gücü) misyonu başlatılmıştır.¹²⁹

15 Mart 2015 tarihinde tamamlanan söz konusu harekate, AJK bünyesinden Fransa 50, İspanya 23, Polonya 21 ve Litvanya 1 olmak üzere toplam 95 kişiden oluşan askeri statülü kolluk kuvveti katkı sağlamıştır. BM tarafından barışı koruma harekâtı adı altında, halihazırda AJK'yı temsil eden iki personel koordinatör olarak görevini yürütmektedir.¹³⁰

2.3.5. Mali Harekâtı

Mali Harekâtı; Avrupa Konseyi tarafından Mali'de yaşanmış olan kaçakçılık, organize suçlar ve teröristle mücadele ile kamu otoritesinin yeniden tesis etmek ve iç güvenlik kuvvetlerini destek vermek amacıyla, 15 Nisan 2014 tarihinde başlatılmış olan sivil otorite yetkisine sahip bir misyondur.¹³¹

Söz konusu misyon, Mali Devleti'ne anayasal hak ve özgürlüklerini, demokratik düzen ve barışı sağlamak ile kendi otoritesini yeniden oluşturmak için desteklemiş, iç güvenlik kuvvetine danışmanlık ve eğitim faaliyetleri sunmuştur. AJK söz konusu harekatta, toplam 17 personel (12 Fransız, 2 İspanyol ve 2 İtalyan ve 1 Romen) ile katkı sağlamıştır.¹³²

2.4. AVRUPA JANDARMA KUVVETİ'NE ÜYE ÜLKELERİN ASKERİ STATÜLÜ KOLLUK KUVVETLERİ

Avrupa'da jandarma kavramının ortaya çıkışı, Fransız jandarmasınının 16 Şubat 1791 tarihinde kurulmasıyla başlamıştır. Jandarma, askeri statülü bir kolluk kuvveti

¹²⁹ <http://www.jsga.edu.tr/page.aspx?m=74&id=17> (Erişim Tarihi: 27.02.2018).

¹³⁰ <http://www.jsga.edu.tr/page.aspx?m=74&id=17> (Erişim Tarihi: 27.02.2018).

¹³¹ <http://www.eurogendfor.org/turkce/ajk-misyonlari/ajk-mali> (Erişim Tarihi: 04.03.2018).

¹³² <http://www.jsga.edu.tr/page.aspx?m=74&id=17> (Erişim Tarihi: 27.02.2018).

olarak teşkil edilerek ülke içinde emniyet ve asayiş ile kamu düzenini sağlamakla görevlendirilmiştir. Diğer Avrupa ülkelerinden olan ve Fransa jandarmasından esinlenerek alınan İtalya ve Hollanda 1814, Polonya 1831, Türkiye 1839, İspanya 1844, Romanya 1850, Portekiz 1911 ve Litvanya 1920 yılında kendi jandarma teşkilatlarını kurmuşlardır.

Günümüzde dünyada “jandarma” kelimesinden, askeri statülü bir kuruluşun, emniyet ve asayiş ile kamu düzeninin korunmasını sağlayan genel kolluk kuvveti olduğu anlaşılmaktadır. Askeri statülü kolluk ise, teşkilatın Gnkur.Bşk.lığına veya Savunma Bakanlığına bağlı olması değil, askeri bir hiyerarşik düzen içerisinde emir komuta edilmesi ve teşkilat personelinin askeri kanunlara tabi olması anlamı taşımaktadır.

Günümüz dünyasında 57 ülkede jandarma ve askeri statülü kolluk kuvveti teşkilatı bulunmaktadır. AJK ise toplam 9 üyeden oluşurken, bunlardan 7 ülke tam üye, 1 ülke ortak üye ve 1 ülke ise gözlemci üye statüsündedir. AJK’nın jandarma ve askeri statülü kolluk kuvvetleri incelendiğinde, teşkilatlar arasından bazı farklılıklar olmasına rağmen hepsi ortak bir amaç doğrultusunda örgütlenmiş olup, diğer kurumlara kıyasla daha merkezîyetçi ve hiyerarşik bir yapıda olması, zor şartlar altında görev yapabilme kabiliyetleri ile çok yönlü işlevleri, jandarma teşkilatlarının ortak özelliklerini ön plana çıkarmaktadır.¹³³

AJK’ya tam üye olan Fransa, Hollanda, İtalya, İspanya, Polonya, Portekiz ve Romanya ile ortak üye statüsünde olan Litvanya askeri statülü kolluk kuvvetleri, aşağıda belirtilen başlıklar altında ayrıntılı olarak incelenecektir. Gözlemci üye statüsünde olan Türkiye ise son bölümde ayrıntılı olarak kaleme alınacaktır.

---

¹³³ Cevdet POLAT, “Askeri Statülü Kolluk Kuvveti Olarak Jandarmanın Dünyadaki Konumu”, Jandarma Dergisi,Sayı:139, Ankara 2014, s. 58-60.

2.4.1. Fransa (Milli Jandarma Genel Direktörlüğü)

2.4.1.1. Tarihsel Gelişimi

Jandarma, Fransa'nın en eski kurumlarından biridir.¹³⁴ Günümüzde “Milli Jandarma” (Gendarmerie Nationale) olarak adlandırılan Fransız jandarmasının 800 yılı aşkın bir geçmişi vardır.¹³⁵ Fransa tarihinde iç güvenlik hizmetini yerine getiren, dolayısıyla bugünkü jandarmanın öncüsü sayılabilecek ilk teşkilat “Başkomutanlık ve Fransız Mareşose”si olarak bilinmektedir. Bu teşkilat, 1373 yılına kadar varlığını sürdürmüştü, o tarihten sonra ise sadece “Marachaussee” (Maroşese) adıyla anılmıştır.¹³⁶ Bir komutanlık bünyesinde zabıta görevi icra eden süvari birliği şeklinde tanımlanabilecek olan Maroşese, günümüzün askeri inzibatına karşılık gelmektedir.¹³⁷ Maroşese tarafından icra edilen askeri inzibat görevleri başlangıçta sadece ordu mensuplarına yöneliktir. Ancak I. Fransuva'nın hükümdarlığı sırasında 1536 yılında yetki tanımında köklü bir değişikliğe gidilmiş ve askeri inzibat görevine ilave olarak teşkilatın asker ya da sivil tarafından işlenmesine bakılmaksızın ana yol güzergâhlarında işlenen suçların takibinden sorumlu olması kararlaştırılmıştır.¹³⁸

16. yüzyılın başlarında Fransa'da artan şehirleşme göçü ile birlikte güvenlikte zafiyetler yaşanmaya başlanmıştır. Bu zamana kadar güvenlik, feodal sisteme bağlı şövalyeler ile sağlamıştır. Şehirlerde artan nüfus ile beraber değişim ihtiyacına gerek duyularak güvenlik alanında yeniden yapılandırılmanın ortaya çıkmasına vesile olmuştur. Bu dönem sonrasında Paris'te polis teşkilatı kurularak şehirdeki güvenlik tesis edilmeye çalışılmıştır. Kırsal alanda ise güvenlik, Fransa ordusunun birimi olan “Mareşose” teşkilatı tarafından sağlanmıştır.

¹³⁴ <http://www.fiep.org/member-forces/french-national-gendarmerie> (Erişim Tarihi: 02 Haziran 2018).

¹³⁵ M. Faruk Üzel, “Türkiye’de İç Güvenlik Teşkilatlarının Yeniden Yapılandırılması”, Yüksek Lisans Tezi, Mersin 2008, s. 44.

¹³⁶ Nurettin Akman, *Yönetimde İç Güvenlik ve Jandarma*, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1991, s. 127.

¹³⁷ Akman a.g.e., s.128.

¹³⁸ Çermeli ve Atabey, a.g.e., s. 495.

1720 yılında dönemin savaş bakanı Le Blanc tarafından gerçekleştirilen bir dizi düzenleme, Maroşese tarihinin en önemli gelişmeleri arasında yer almaktadır. Başta rüşvet ve kötü muamele olmak üzere, teşkilat yapısının bozulmasına ve halk nezdinde itibar kaybına neden olan olumsuzlukların ortadan kaldırılması amacıyla hayata geçirilen düzenlemelerden birisi kıyafet değişikliğidir. Yeni üniformalar, Maroşese bünyesindeki personelin diğer kuvvetlere mensup askerlerden ayrılmasını ve böylece halk tarafından daha kolay tanınmasını sağlamıştır. Bunun profesyonelliğe doğru atılmış bir adım olduğu aşikârdır.¹³⁹ Merkezi sistemin uygulandığı bu dönemde Mareşose, doğrudan Genelkurmay Başkanlığına bağlanmış, 1775 yılında Mareşose teşkilatının görev ve sorumlulukları daha da belirgin bir duruma gelmiştir. Buna göre Maroşese'nin görevleri; kırsalda yolların güvenliğinin sağlanması, pazarların, toplantı ve panayır alanlarının güvenliğinin sağlanması, gerektiğinde tutuklama yapılması, devlet memurlarına refakat edilmesi, askeri sevkiyat güvenliğinin sağlanması ile kırsalda yargı mensuplarının güvenliğinin sağlanması olarak sıralanmıştır.¹⁴⁰ Fransa'nın oluşturmuş olduğu bu güvenlik modeli, Avrupa'da ilk ve en modern bir kolluk teşkilatı konumunu taşımaktadır.¹⁴¹

1789 Fransız İhtilâli sonrasında devletin bütün kurumları yeniden yapılandırılmıştır. Maroşese de değişiklik kervanından nasibini alan kurumlardandır. Maroşese'de değişime gidilmesinin ana nedeni, ihtilâl sırasında teşkilatın Kral 16. Louis safında yer alması ve ayaklanmayı bastırma girişimlerinde aktif rol üstlenmesidir.¹⁴² Fransa ihtilali, kısa zaman içerisinde ülkede büyük karışıklıklara ve otorite kaybına yol açmış ve bunun sonucunda iktidara, “Napolyon Banapart” getirilerek güvenlik birimlerinde bazı değişikliklere gidilmesi yönünde talimatlar vermiştir. İlk ve köklü bir değişiklik yapan Napolyon, Marcehaus ismini “jandarma” olarak değiştirmiştir. Fransa ordusu kralını korumak için görevli olan özel birimlerden esinlenerek alınan jandarma

¹³⁹ Özgen ve Eryılmaz, **a.g.m.**, s. 2.

¹⁴⁰ Mehmet Soyürk, “**Modern Devlet ve Güvenlik: Fransa, Avusturya-Macaristan ve Osmanlı İmparatorluğu'nda Jandarma Teşkilatı**”, History Studies: International Journal of History (Online), s.305.

¹⁴¹ Soyürk **a.g.m.**, s. 306.

¹⁴² Özgen ve Eryılmaz,**a.g.m.**, s. 3.

kelimesi, Fransızca “Gendarmerie” kelimesinden Türkçeye geçmiş, Fransız kaynaklarında “gens” ve “d’armes” kelimelerin birleşmesi ile “silahlı adamlar” anlamını oluşturmuştur. Napolyon’un kurmuş olduğu jandarma teşkilatı hem kırsal alanda hem de savaşlarda başarı elde etmiş, Avrupa ülkelerine örnek bir kolluk teşkilat olarak gösterilmiştir.

Merkezi iç güvenlik sistemini benimseyen Fransa’da polis teşkilatının kurulması 1667 yıllarına kadar dayanmaktadır. Söz konusu yıllarda Kraliyet Fermanı ile “Lieutenant General de Police” teşkil edilmiş olup, en temel özelliği mutlak merkezîyetçiliktir. Fransa polisi, artan nüfus ile birlikte devletin ihtiyaçları doğrultusunda zamanla yeniden yapılandırılmaya başlamıştır.¹⁴³

2.4.1.2. Bağlılık Durumu

Fransız jandarması hem Savunma Bakanlığına hem de İçişleri Bakanlığına bağlıdır. Bu iki bakanlık kendi sorumluluk alanlarına göre jandarma teşkilatını yönetmekte olup, operasyonel faaliyetleri ise tamamen İçişleri Bakanlığı tarafından yürütmektedir. Fransa’da iç güvenlik hizmetleri, Başbakan, İçişleri Bakanı, Milli Savunma Bakanı, Vali ve Belediye Başkanı tarafından hiyerarşik bir yapı çerçevesinde yürütülmektedir. Ulusal polis ve ulusal jandarma, İçişleri Bakanı ve Savunma Bakanı koordinesinde, muhtelif yasal çerçevesinde görevlerini yapmaktadırlar.¹⁴⁴

Milli Jandarma Genel Direktörlüğü; teşkilat, kuruluş, emniyet ve asayiş hizmetleri ile özlük hakları bakımından İçişleri Bakanlığına, askeri görevleri bakımından Genelkurmay Başkanlığına, adli hizmetlerin yürütülmesi bakımından ise adli makamlara bağlı olarak görevini icra etmektedir.

¹⁴³ Cumali TOSUN, “Türkiye’de İç Güvenlik Teşkilatı ve AB Ülkeleriyle Karşılaştırılması”, Yüksek Lisans Tezi, Muğla 2013, s. 76.

¹⁴⁴ Üzel, a.g.e., s. 29.

2.4.1.3. Teşkilat Yapısı

Fransa'da iç güvenlik teşkilatı incelendiğinde polis ve jandarmadan oluşan ikili bir yapılanma ile birlikte, özellikle başkent Paris'te farklı bir teşkilat yapısı olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra, Milli Polis Genel Müdürlüğü, Yerel veya Belediye Polisi ve Paris Polis Valiliği gibi kurum ve kuruluşlar, halkın kamu düzeni ile asayiş ve güvenliğini sağlamaktadırlar. Fransa'da bulunan polis teşkilatı ülke genelinde İçişleri Bakanlığına bağlı olarak görev yapmaktadır.¹⁴⁵

Profesyonel ekiplerden kurulu Fransız jandarması; Silahlanma Jandarması, Nükleer Silah Güvenlik Jandarması, Denizcilik Jandarması ve Hava Jandarmasından meydana gelmekte olup bu kapsamda;

- ✓ Silahlanma jandarması; ülke savunmasında ve tehdit oluşturabilecek olayları takip ve kontrol etmek amacıyla, 1973 yılında kurulmuş olup, toplamda 12 tugay ve yaklaşık 280 kişiden oluşan profesyonel askerden oluşmaktadır.¹⁴⁶
- ✓ Nükleer silah güvenlik jandarması; nükleer silahlı 8 devletten birisi olan Fransa'da, nükleer silahlarının çevre güvenliğini almak amacıyla, 1964 yılında kurulmuştur.¹⁴⁷
- ✓ Denizcilik jandarması; Genelkurmay Donanma Komutanlığı koordinesinde sahil güvenliği sağlayan denizcilik jandarması, profesyonel askeri ile 200 deniz miline kadar donanma tesislerin güvenliği ile ülkenin sahil güvenliğini sağlamaktadır.¹⁴⁸
- ✓ Hava jandarması; Hava Kuvvetleri Komutanlığı koordinesinde görevli hava jandarması, motorlu hava jandarma tugayı ve hava jandarma araştırma birliği ile

¹⁴⁵ Tosun, **a.g.e.**, s. 77.

¹⁴⁶ <https://www.defense.gouv.fr/gendarmerie/metiers/gendarmerie-specialisees/la-gendarmerie-de-l-armement> (Erişim Tarihi: 17.03.2018).

¹⁴⁷ <https://www.defense.gouv.fr/gendarmerie/metiers/gendarmerie-specialisees/la-gendarmerie-de-la-securite-des-armements-nucleaires> (Erişim Tarihi: 17.03.2018).

¹⁴⁸ <https://www.defense.gouv.fr/gendarmerie/metiers/gendarmerie-specialisees/la-gendarmerie-maritime-gendarme-par-vocation-et-marin-par-passion> (Erişim Tarihi: 17.03.2018).

860 muvazzaf askeri personelinden oluşarak, hava üsleri ile tesislerin güvenliği, yurt dışı operasyonları, askeri uçak kazalarında anında müdahalede bulunma birimleri ile teşkilatlanmıştır.¹⁴⁹

2.4.1.4. Görevleri

Fransa jandarması; adli, mülki, trafik hizmetleri, askeri inzibat/askeri adli kolluk ve seferberlik ile ilgili askeri görevleri bulunmaktadır. Sorumluluk alanı genelde, belediye sınırları dışında olup, sorumluluk bölgeleri teşkilatlar arasında yapılan protokollerle belirlenmektedir. Öte yandan nüfusu 20.000'i geçen yerleşim yerlerinde asayiş ve güvenlik hizmetleri kırsal alan gözetmeksizin polis teşkilatı tarafından yerine getirilmektedir.¹⁵⁰

2.4.1.5. Personel Kaynakları

Fransa jandarmasının personel kaynağı, çeşitli eyaletlerde bulunan 22 adet jandarma okulu ile 14 adet eğitim merkezinden temin edilmektedir. Toplamda yılda yaklaşık olarak 32.000 askeri öğrenci eğitim almaktadır.

Eğitim merkezleri, İlk Eğitim ve Sürekli Eğitim Merkezleri olarak iki ana bölüme ayrılmış olup, İlk Eğitim Merkezi;

Amirlerin başlangıç eğitimleri,

- ✓ Astsubayların başlangıç eğitimleri,
- ✓ Teknik ve idari destek astsubaylarının başlangıç eğitimleri,
- ✓ Gönüllü yardımcı jandarmalarının ilk eğitim safhalarından meydana gelmektedir.

Sürekli Eğitim Merkezleri ise;

---

¹⁴⁹ <https://www.defense.gouv.fr/gendarmerie/metiers/gendarmerie-specialisees/la-gendarmerie-de-l-air> (Erişim Tarihi: 17.03.2018).

¹⁵⁰ Anonim, “Dünyada Jandarmanın Konumu”, Jandarma Dergisi, Sayı:140, Eylül 2014, s. 78.

- ✓ Adli Polis Eğitimi Ulusal Merkezi,
- ✓ Bilgi ve İletişim Jandarma Sitemleri Ulusal Eğitim Merkezi,
- ✓ Ulusal Operasyon İstihbarat Eğitim Merkezi,
- ✓ Ulusal Liderlik Eğitim Merkezi,
- ✓ Diller ve Uluslararası Jandarma Ulusal Eğitim Merkezi,
- ✓ Yol Güvenliği Ulusal Eğitim Merkezi,
- ✓ Jandarma Kuvvetleri Ulusal Eğitim Merkezi,
- ✓ Yüksek Öğretim Jandarma Merkezi,
- ✓ Jandarma Ulusal Denizcilik Merkezi,
- ✓ Jandarma Kayak ve Dağcılık Ulusal Merkezi,
- ✓ Jandarma Ulusal Köpek Eğitim Merkezi,
- ✓ Jandarma Multimedya Üretim Merkezi tarafından sağlanmaktadır.¹⁵¹

2.4.2. Hollanda (Kraliyet Mareşose Komutanlığı)

2.4.2.1. Tarihsel Gelişimi

26 Ekim 1814 tarihinde “Marechaussee” adı ile kurulan Hollanda jandarması, günümüzde ise “askeri polis” ismini taşımaktadır. II. Dünya Savaşı sonucunda dönemin hükümeti, kırsal bölge için tek bir polis birliği adı altında kurulan kraliyet askeri polisini, askeri ve sivil görevler doğrultusunda yeniden teşkil etmiştir.¹⁵² Kraliyet Mareşose Komutanlığı bir jandarma ordusu olup, askeri ve polis statülerini barındıran bir ordu konumundadır.

---

¹⁵¹<https://www.defense.gouv.fr/gendarmerie/vie-militaire/formations/les-ecoles-et-centres-de-formation-en-gendarmerie> (Erişim Tarihi: 14.03.2018).

¹⁵² Çermeli ve Atabey, **a.g.e.**, s. 501.

2.4.2.2. Bağlılık Durumu

Kraliyet Askeri Polis Teşkilatı, doğrudan Savunma Bakanlığına bağlı olarak görev yapmaktadır. Teşkilatın başında korgeneral rütbesinde bir komutan olup, ülkenin asayiş ve güvenlik hizmetlerini yürütmektedir. Ayrıca personel, askeri teçhizat ve finansal kaynaklar, Savunma Bakanlığı tarafından sağlanmaktadır. Bunun yanı sıra, Adalet Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığına, bazı görevleri bakımından bağlı komunda olup kara, deniz ve hava kuvvetleri ile de koordinasyon çalışmalarını ile doğrudan irtibat içerisinde dir.¹⁵³

2.4.2.3. Teşkilat Yapısı

Kraliyet Askeri Polis Teşkilatı, çeşitli eyaletlere konuşlanmış olan ve haklın güvenliği ile hava üsleri ve deniz limanlarına teşkil edilmiş 25 Tugay Komutanlığı, Özel Güvenlik Tugay Komutanlığı ve askeri personelin yetiştirildiği Eğitim ve Bilgi Merkezinden oluşmaktadır. Özel Güvenlik Tugay Komutanlığı, meskûn mahal operasyonları ve teröristle mücadele kapsamında özel kıyafet ve teçhizatı olan birliktir.¹⁵⁴

2.4.2.4. Görevleri

Kraliyet Mareşose Komutanlığına bağlı polis ve jandarma teşkilatlarının görev ve sorumluluk alanları, coğrafi değil fonksiyoneldir. Bir başka değişle her iki teşkilat, kendisine verilen görevlerden ülke çapında sorumlu olup, kırsal veya kentsel bölge ayrımı yoktur.¹⁵⁵

Görevleri; sınır kontrolü güvenliği, gözetim güvenliği ve uluslararası askeri ve polis görevleri olmak üzere 3 ana kategoriye ayrılmış olup bunlar;

¹⁵³ Çermeli ve Atabey, **a.g.e.**, s. 502.

¹⁵⁴ <https://www.defensie.nl/organisatie/marechaussee/eenheden> (Erişim Tarihi: 18.03.2018).

¹⁵⁵ <https://www.defensie.nl/organisatie/marechaussee/eenheden/opleidings-trainings-en-kenniscentrum> (Erişim Tarihi:18.03.2018).

- ✓ Sınır kontrolü güvenliği; ülke sınırlarının giriş ve çıkış güvenliği, terörle mücadele, uyuşturucu kaçakçılığı, insan kaçakçılığı ve kimlik sahtekarlığı görevi,
- ✓ Gözetim güvenliği; askeri birimlerindeki güvenlik hizmetlerinin sağlanması ve kraliyete ait saray ve tesisler ile hanedanın güvenliğinin sağlanmasıdır. Amsterdam havaalanının güvenliği ve merkez bankasının korunması görevleri de gözetim güvenliği kapsamındadır. Ayrıca yüksek riskli bölge olarak nitelendirilen hükümet binası ile belirli sosyal kurumların bölge güvenliğini 24 saat esasına göre sağlanmaktadır.¹⁵⁶
- ✓ Uluslararası askeri ve polis görevi; yurtdışında bulunan askeri hava üsleri güvenliği ile polis teşkilatının personel ya da teçhizat bakımından yetersiz kaldığı durumlarda veya toplumsal olaylarda desteklenmesi gerektiren zamanlarda jandarma teşkilatı takviye edilebilmektedir.¹⁵⁷

2.4.2.5. Personel Kaynakları

Kraliyet Mareşose Komutanlığının personel kaynakları, Eğitim ve Bilgi Merkezi ile Kraliyet Askeri Polis teşkilatı personelinin yetiştirildiği eğitim merkezleridir. Söz konusu eğitim merkezleri; Temel Eğitim, Memur Eğitimi ve Uzman Eğitim olmak üzere toplam 3 ana bölüme ayrılmış olup bunlar;

- ✓ Temel Eğitim; Kraliyet Askeri Polis Teşkilatı personelinin ilk askeri eğitimi,
- ✓ Memur Eğitimi; Hollanda Savunma Akademisi ve Polis Akademisi bünyesinde bulunan ve subay yetiştirilen, yüksek kariyer, liderlik gelişimi ve yabancı dil eğitimi veren eğitim merkezidir. Ayrıca Savunma Akademisi, yüksek lisans eğitimi vererek üst düzey yönetici subay yetiştirilmektedir.

¹⁵⁶ <https://www.defensie.nl/organisatie/marechaussee/eenheden/opleidings-trainings-en-kenniscentrum> (Erişim Tarihi:18.03.2018).

¹⁵⁷ <https://www.defensie.nl/organisatie/marechaussee/eenheden/opleidings-trainings-en-kenniscentrum> (Erişim Tarihi:18.03.2018).

- ✓ Uzman Eğitim ise, önce eğitim safhalarını başarı ile tamamlayan personelin branşlarına göre verilen eğitim biçimidir.¹⁵⁸

2.4.3. İtalya (Karabinieri Genel Komutanlığı)

Fransa'dan sonra jandarma teşkilatının Avrupa'da ve dünyada en çok geliştiği ülke İtalya'dır. İtalya jandarması "Karabinieri" adı altında teşkilatlanmıştır.

2.4.3.1. Tarihsel Gelişimi

Fransız ihtilali sonrasında Kuzey İtalya'yı işgal eden Fransızlar, işgal ettikleri bölgede kendi jandarma teşkilatlarını kurmuş, emniyet ve asayiş hizmetlerini sağlamaya başlamışlardır. Jandarmayı ilk kez tanıyan İtalyanlar, sonraki süreçte bunu örnek alarak bazı eyaletlerde jandarma teşkilatlarının kurulmasını istemiştir. Bu eyaletler;

- ✓ 1802 yılında Torino'da,
- ✓ 1805 yılında Cenova'da,
- ✓ 1809 yılında Floransa'da,
- ✓ 1810 yılında ise Roma'da kurulan jandarma teşkilatlarıdır.

İtalya jandarma teşkilatı, Fransa jandarma teşkilatı ile yapısal benzerlik göstermektedir. Bunun sebebi ise, İtalya'daki Fransız varlığının bulunmasıdır. 1814 yılından itibaren jandarma teşkilatı İtalyan yarımadasının tarihine işlenmiştir.

2.4.3.2. Bağlılık Durumu

Karabinieri Genel Komutanlığı, kuruluş ve personel kaynağı, yönetim ve lojistik hizmetlerin yürütülmesi ile diğer askeri görevlerin icrası bakımından Savunma

---

¹⁵⁸ <https://www.defensie.nl/organisatie/marechaussee/eenheden/opleidings-trainings-en-kenniscentrum> (Erişim Tarihi:18.03.2018).

Bakanlığına bağlıdır.¹⁵⁹ Emniyet ve asayiş ile kamu düzeni ve güvenliğinin korunması bakımından İçişleri Bakanlığına, adli görevleri ile ilgili olarak adli makamlara bağlı konumdadır. Ayrıca görevin niteliğine göre;

- ✓ Halk sağlığının korunması ile ilgili suçların önlenmesi bakımından Sağlık Bakanlığına,
- ✓ Çevresel yapıya zarar veren ihlallerin önlenmesi bakımından Çevre Bakanlığına,
- ✓ Kültürel Mirasın Korunması ve ihlallerin önlenmesi bakımından Kültürel Miras ve Turizm Bakanlığına,
- ✓ Çalışma, iş, sosyal güvenlik ve refah ile ilgili düzenlemelerin uygulanması bakımından Çalışma ve Sosyal Politikalar Bakanlığına,
- ✓ Göç özel yasaları ihlal etme ile yurtdışında İtalyan diplomatik temsilciliklerinin korunması bakımından Dışişleri Bakanlığı ile koordinasyon halindedir.¹⁶⁰ Ayrıca Karabinieri Genel Komutanlığının başında korgeneral rütbesinde bir komutan bulunur.

2.4.3.3. Teşkilat Yapısı

Polis ve jandarma kolluk kuvveti arasındaki koordinasyon iki seviyede gerçekleşmekte olup, Merkezde; İçişleri Bakanının başkanlığında Karabinieri Genel Komutanı, Emniyet Genel Müdürü ve Mali Muhafaza Genel Komutanının katılımı ile ayda bir koordinasyon toplantısı icra edilmektedir. Taşrada ise; il valisi başkanlığında İl Karabinieri Komutanı, İl Emniyet Müdürü ile haftalık koordinasyon toplantısı icra edilmektedir.¹⁶¹

¹⁵⁹ Anonim, “Dünyada Jandarmanın Konumu”, Jandarma Dergisi, Sayı:140, Eylül 2014, s. 78.

¹⁶⁰ <http://www.carabinieri.it/arma/oggi/reparti/in-generale/dipendenze> (Erişim Tarihi:19.03.2018).

¹⁶¹ Üzel, a.g.e., s. 50.

Karabinieri Genel Komutanlığı, iç güvenlik birlikleri, eğitim birlikleri, bölge ve il komutanlıkları, seyyar/yaya birlikler, askeri inzibat ve koruma komutanlığı, uzman jandarma kuvvetleri, sosyal hizmetler, spor ve yayın birliklerinden oluşmaktadır.¹⁶²

İç güvenlik birlikleri; tümen, bölge, il karabinieri, bölük ve karakol komutanlıkları şeklinde teşkilatlandırılmış olup, tümen komutanlıklarının direkt olarak emniyet ve asayiş görevleri olmayıp, Karabinieri Genel Komutanlığı arasında idari kademe konumundadır. Bölge Komutanlıkları ise tümenlere bağlı olarak görev yapan ve değişik sayılardaki il karabinieri komutanlıklarını bünyesinde bulunduran komutanlıktır.¹⁶³

İtalya 20 bölge ayrılmış olup, toplam 110 şehir bulunmakta ve her bir şehirde İl Karabinieri Komutanlığı teşkilatlandırılmıştır. Eğitim birlikleri ise Roma şehrinde bulunan Jandarma Okullar Komutanlığı, Kolordu Komutanı Başkanlığındaki eğitim öğretim hizmetlerini yürütmekte, her türlü askeri eğitim ile branş eğitimi (iç güvenlik eğitimi, paraşütle atlama, balık adam, kış sporları, yüzme, atış vb.) verilmektedir.¹⁶⁴

Seyyar/Yaya birlikler; barışta toplum olaylarına müdahale, savaşta ise bölgesel savunma görevlerini icra eden, ayrıca doğal afetlerde ilk yardım ile kurtarma hizmetlerinde bulunan birliklerdir. Askeri inzibat ve koruma birlikleri ise, askeri tesislerin korunması ile inzibat hizmetlerini yerine getiren birliklerdir.¹⁶⁵

2.4.3.4. Görevleri

İtalya'da iç güvenlik hizmeti veren karabinieri; adli, mülki, önemli şahıs ve tesislerin korunması, Askeri inzibat/askeri adli kolluk ve seferberlik ile ilgili askeri görevleri bulunmaktadır.

¹⁶² Tosun, **a.g.e.**, s. 82.

¹⁶³ Çermeli ve Atabey, **a.g.e.**, s. 499.

¹⁶⁴ <http://www.carabinieri.it/arma/oggi/reparti/organizzazione-addestrativa> (Erişim Tarihi:21.03.2018).

¹⁶⁵ Çermeli ve Atabey, **a.g.e.**, s. 501.

Mülki görevleri; umumi emniyet ve asayişini korumak, kanun, nizam ve talimatlara aykırı faaliyetleri men etmek ve önleyici kolluk görevi için devriye gezdirmek, trafik kontrolü, umumi mahallerde, panayır ve pazarlarda kanunlar çerçevesinde emniyet almak, mahkûm ve şüpheli şahısları kontrol altına almak, kaçakçılığı men ve takibi olarak belirtilmiştir.

Ülkenin tamamından sorumlu konumda olan Karabinieri Genel Komutanlığı, kolluk birimleri arasında görev ve sorumluluk bölgeleri ayrımı yapılmamıştır. Polis ve jandarma teşkilatları hem kırsalda hem de şehirde görev yapmakta, herhangi bir olay meydana geldiğinde ilk duyumu alan teşkilatın birimi olaya müdahale etmektedir.¹⁶⁶

Karabinieri Ordusu Teşkilat Kanunu'na göre, Karabinieri teşkilatı;

- ✓ Kara Kuvvetleri bünyesinde, özel yetkileri olan bir sınıf oluşturmaktadır. Savaş zamanında da diğer birlikler gibi, askeri operasyona katılmakta,
- ✓ Kamu düzeninin devamını, yurttaşların can ve mal güvenliğinin korunmasını sağlama,
- ✓ Devletin, bölgelerin, vilayet ve belediyelerin, özel kanun ve yönetmeliklerine göre gözetimini sağlama,
- ✓ Askeri ve polis hizmetini yerine getirmek,
- ✓ Tutukluların mahkemelere ve cezaevlerine sevk edilmesi hükmü bağlanmıştır.

2.4.3.5. Personel Kaynakları

Karabinieri teşkilatı; Subay, Astsubay, Uzman ve meslek unvanı olmayan, askerlik hizmetini yerine getiren istekli ve seçilmiş personelden oluşan erlerden meydana gelmektedir. Bu personellerin yetiştirilmesi "Polidora" ismi ile anılan "Karabinieri Okullar ve Özel Birlikler Tümeni" tarafından sağlanmaktadır. Bu tümene

---

¹⁶⁶ Anonim, "Dünyada Jandarmanın Konumu", Jandarma Dergisi, Sayı:140, Eylül 2014, s. 78.

bağlı her statüde ayrı olmak üzere Subay, Astsubay, Uzman ve Yardımcı Karabinieri okulu bulunmaktadır. Subaylar 4 yıl kara harp okulunda, Astsubaylar ise Uzman ve Erler arasından seçilen ve 2 yıl eğitim sonucunda mezun olarak astsubay naspedilerek görevlerine başlamaktadırlar. Uzman personel ise erler arasından seçilerek Uzman okulunda gerekli eğitimi tamamlayarak görevlerine başlamaktadırlar.

Karabinieri personeli yürürlükte bulunan kanunları gereğince rütbelerine uygun olarak;

- ✓ Adli polis subayı (albay rütbesi dahil subaylar, astsubaylar ve geçici karakol komutanı olan uzmanlar)
- ✓ Adli polis memuru (uzmanlar ve Karabinieri erleri),
- ✓ Kamu güvenliği subayları,
- ✓ Kamu güvenlik polis memurları (astsubay, uzman ve erler),
- ✓ Askeri, adli polis subayı (subay ve astsubaylar) unvanlarını alırlar.

İtalya’da polis teşkilatı askeri statüye sahip olup, askerlik görevini polis olarak yapabilme imkanları bulunabilmektedir. Ayrıca İtalyan polis teşkilatı, Askeri Ceza Kanunu’na tabidir.

Karabinieri teşkilatında “Uzman” olarak nitelenen asker kişiler, Karabinieri hizmetini meslek edinmiş personel konumundadır. Profesyonel olarak emniyet ve asayişin sağlanması, teşkilatın yapılanması ve diğer görevler konusunda yetişmiş ve uzmanlaşmış olmaları İtalyan jandarmasının başarısında önemli rol oynamaktadır.

2.4.4. İspanya (Sivil Muhafız Genel Müdürlüğü)

2.4.4.1. Tarihsel Gelişimi

İspanyol Sivil Muhafızları adını taşıyan İspanya Jandarması, kamu güvenliği ile can ve mal güvenliğini korumak amacıyla, Fransız jandarmasından örnek alınarak 28 Mart 1844 tarihinde kurulmuştur.

2.4.4.2. Bağlılık Durumu

İspanyol jandarma teşkilatı İçişleri Bakanlığına bağlı olarak görev yapmaktadır. Emniyet ve asayişin sağlanması, idari kolluk görevlerinin yerine getirilmesi ile trafik hizmetlerinin yürütülmesi bakımından İçişleri Bakanlığına; kuruluş, personel kaynağı, yönetimi ve lojistik hizmetlerin yürütülmesi ile diğer askeri görevlerin icrası bakımından Savunma Bakanlığına; adli görevler, cezaevlerinin dış korunması ve tutukluların nakli bakımından Adalet Bakanlığına; kırların ve ormanların korunması bakımından Tarım Bakanlığına; mali hizmetlerin yürütülmesi açısından ise Maliye Bakanlığına ile ilişki durumundadır.¹⁶⁷

2.4.4.3. Teşkilat Yapısı

İspanyol jandarması, “Sivil Muhafız Genel Müdürlüğü” teşkilatlanmış olup, bağlı kuruluşları;

- ✓ Sivil Muhafız Genel Müdürlüğü Yardımcılığı,
- ✓ Sivil Muhafız Genel Müdürlüğü karargâhı,
- ✓ Okullar ve Eğitim Komutanlığı,
- ✓ Mali ve Lojistik Destek Müdürlüğü,

---

¹⁶⁷Üzel, a.g.e., s. 46.

- ✓ Jandarma Bölge Komutanlıkları ve özel birliklerden oluşmaktadır.

Emniyet ve asayiş görevi J.Blg.K.lıklarınca yürütülmekte olup, teşkilat yapısı Türk jandarma teşkilatına benzemektedir. 6 adet J.Blg.K.lığına sahip olan teşkilat, her bölgede asayiş durumuna göre 8-9 il jandarma komutanlığı bağlıdır. Her ilde bir il jandarma komutanlığı bulunmakta, bu illere bağlı her ilçede bir ilçe jandarma komutanlığı emniyet ve asayiş hizmetlerini yerine getirmektedir.

2.4.4.4. Görevleri

İspanya jandarmasının; adli kolluk, trafik hizmetleri, sınır güvenliği, mali suçlarla mücadele, sahil güvenlik, askeri inzibat/askeri adli kolluk ve seferberlik ile ilgili görevleri bulunmaktadır. Genel olarak;

- ✓ Yetkili mercilerden alınan emirleri, yasalar çerçevesinde hükümlere uygun olarak yürütmek,
- ✓ İnsanlara yardım etmek ve korumak, herhangi bir nedenle tehlikede olan varlıkların korunmasını ve muhafaza edilmesini sağlamak,
- ✓ Önemli binaları ve kamu tesislerinin güvenliğini sağlamak,
- ✓ Devlet büyüklerini korunmasını ve güvenliğini sağlamak,
- ✓ Suç eylemlerinin yapılmasını önlemek,
- ✓ İşlenmiş suçları bulmak ve gözaltına almak, gerekli olan teknik raporları hazırlamak ve suçları tespit etmek,
- ✓ Ciddi risk, felaket veya kamusal felaket durumlarında Sivil Koruma Hizmetleri ile iş birliği yapma görevleri vardır.¹⁶⁸

¹⁶⁸ <http://www.guardiacivil.es/es/institucional/Conocenos/misiones/index.html> (Erişim Tarihi:21.03.2018).

İspanya jandarması, 2.000'den fazla tesis ve yaklaşık olarak 80.000 personeli ile ülke güvenliği sağlamakta olup, polis teşkilatı bulunmayan yerlerden sorumludur.¹⁶⁹

Yaklaşık olarak 50 milyon nüfusa sahip olan İspanya, 17 özerk bölge ve 2 özerk şehre ayrılmış ve toplamda 50 şehir bulunmaktadır. Bu şehirlerin emniyet ve asayiş görevlerini polis teşkilatı sağlamakta olup, polis teşkilatın bulunmayan yerler ise jandarma tarafından yerine getirilmektedir. Toplam 8.101 yerleşim biriminin 7.145'i jandarma teşkilat sorumluluğunda olup, yüzölçümünün %88,6'nı oluşturmaktadır.¹⁷⁰ Bölge ve illerde il sivil muhafız komutanlığı teşkilatlandırılmıştır. Ayrıca bütün kırsal alan sorumluluğu jandarmada olup, görev sahasında yaklaşık 3000 civarında karakolu bulunmaktadır.¹⁷¹ Sivil Muhafız Müdürlüğünün başında Hâkim sınıfından olan bir müsteşar bulunmaktadır.

2.4.4.5. Personel Kaynakları

Sivil Muhafız Genel Müdürlüğünün başında korgeneral rütbesinde bir komutan bulunmaktadır. Teşkilatın personel kaynağı, subay, astsubay ve erlerden meydana gelmektedir. Subay ve astsubaylar sınıf ve branşlaşmış profesyonel kesimden oluşmaktadır. Subay kaynağı, harp okulu mezunu teğmenler ile astsubaylıktan subaylığa geçirilenlerden, astsubay kaynağı ise orta okul sonrası ve 3 yıl olan Genç Muhafızlar Koleji'ni bitiren adaylar tarafından karşılanmaktadır.

Sivil Muhafız Genel Müdürlüğünün personel yetiştirilmesi, kendisine bağlı olan eğitim merkezlerinden karşılanmaktadır. Söz konusu eğitim merkezinde; memur akademisi, muhafızlar akademisi, genç muhafızlar koleji, uzman okulu, özel eğitim merkezi, patlayıcıların devreden çıkarılması ile nükleer, radyolojik, biyolojik ve

¹⁶⁹ <http://www.guardiacivil.es/es/institucional/Conocenos/index.html> (Erişim Tarihi:21.03.2018).

¹⁷⁰ Anonim, "Dünyada Jandarmanın Konumu", Jandarma Dergisi, Sayı:140, Eylül 2014, s. 78.

¹⁷¹ Üzel, a.g.e., s. 46.

kimyasal savunma eğitim merkezi, dağ eğitimi merkezi, köpek eğitim merkezi, trafik okulu ve sivil muhafız üniversitesi bulunmaktadır.¹⁷²

2.4.5. Polonya (Askeri Jandarma Komutanlığı)

2.4.5.1. Tarihsel Gelişimi

Polonya’da askeri polis oluşumlarının ilk adımları, Fransız birliklerinin Litvanya’yı işgal etmesi sonucunda, 1 Temmuz 1812 tarihinde başkent Vilnius ’da ilk jandarma birliği kurulmuştur. Jandarma birlikleri o dönemde tamamen askeri bir oluşum değil, polis teşkilatının olduğu toplu bir birlik olarak teşkilatlandırılmış ve sivil yönetime bağlı olarak ülkenin asayiş ve güvenliğini sağlamışlardır. O dönemde jandarma birlikleri toplam 391 kişiden oluşmaktadır. 15 Ekim 1816 tarihinde Fransa jandarmasından esinlenerek oluşturulan ilk jandarma kanunu yürürlüğe girmiştir.¹⁷³

I. Dünya Savaşı sonlarına doğru Polonya ordusu askeri jandarması olarak kullanılan teşkilat ismi, 1918 Şubat ayından itibaren “Polonya Askeri Jandarma Komutanlığı” ismini alarak ordu dışında tutularak bakanlığa bağlanmıştır.¹⁷⁴

2.4.5.2. Bağlılık Durumu

Askeri jandarma komutanlığı, Millî Savunma Bakanlığına bağlı olarak emniyet ve asayiş hizmetlerini yerine getirmektedir.

2.4.5.3. Teşkilat Yapısı

Askeri jandarma komutanlığının başında tuğgeneral rütbesinde bir general bulunmaktadır. Kuruluş düzeni ise, askeri jandarma komutanlığına bağlı Mazovya Voyvodalığı askeri jandarma şubesi, Bydgoszcz askeri jandarma şubesi, Elblag askeri

¹⁷² <http://www.guardiacivil.es/es/institucional/serguacivil/centensenan/index.html> (Erişim Tarihi:24.03.2018).

¹⁷³ <http://zw.wp.mil.pl/pl/37.html> (Erişim Tarihi:24.03.2018).

¹⁷⁴ <http://zw.wp.mil.pl/pl/38.html> (Erişim Tarihi:24.03.2018).

jandarma şubesi, Krakow askeri jandarma şubesi, Szczecin askeri jandarma şubesi, Zagan askeri jandarma şubesi, Askeri jandarma güvenlik şubesi, Varşova özel askeri jandarma şubesi, Mazovya Minsk'te askeri jandarma özel şubesi ve Mazovya Voyvodalığında bulunan Askeri jandarma eğitim merkezi olarak teşkilatlanmıştır.¹⁷⁵

2.4.5.4. Görevleri

Askeri Jandarma Komutanlığının görevleri;

- ✓ Askeri disiplin ve kamu düzeni güvenliğini sağlamak,
- ✓ Ülkenin emniyet ve asayişini sağlamak,
- ✓ Operasyonel keşif faaliyetlerini yürütmek,
- ✓ Cezai ve vergi muameleleri ile ilgili hükümlerde usulüne göre hareket etmek,
- ✓ Kayıp askerlerin faillerini araştırmasını ve askeri birimler tarafından kayıp arama yapılmasının sağlanması: Silahlar, mühimmatlar, patlayıcılar, diğer askeri mülkler ve gizli bilgileri içeren materyaller,
- ✓ Adli görevleri ile karayolu trafiği ve kamu trafik yönetmeliklerinde öngörülen kurallara uygun olarak, trafik kontrolünün yapılması, askeri sütunların pilotlanması ve trafiğin yönlendirilmesi,
- ✓ İcra faaliyetlerinde, hukuk davalarında ve idaredeki icra takibi ile ilgili hükümlerde öngörülen esaslar ve prensiplere yardımcı olmak,
- ✓ Cezaevleri ile askeri bölge ve tesislerinin güvenliğini sağlanması gibi temel görevleri vardır.¹⁷⁶

¹⁷⁵ <http://zw.wp.mil.pl/pl/189.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2018).

¹⁷⁶ <http://zw.wp.mil.pl/pl/6.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2018).

2.4.5.5. Personel Kaynakları

Askeri jandarma komutanlığının personel yetiştirilmesi, Mazovya Minsk'te bulunan Askeri Jandarma Eğitim Merkezi ile Varşova'da bulunan Askeri Jandarma Güvenlik Eğitim Merkezi tarafından karşılanmaktadır.¹⁷⁷

2.4.6. Portekiz (Ulusal Cumhuriyet Muhafızları Komutanlığı)

2.4.6.1. Tarihsel Gelişimi

Portekiz Ulusal Cumhuriyet Muhafızları Komutanlığı, 18. yüzyılda kamu düzenini sağlamak için 100 kişilik bir kuvvetle kurulmuştur. Yıllara sâri olarak gelişen teşkilat, 1961 yılında modern bir kolluk kuvveti olarak ülkenin asayiş ve güvenliğini sağlamaya devam etmişleridir. 17. yüzyılın son döneminde, Avrupa'nın tamamında meydana gelen büyük çaptaki toplumsal, iktisadi ve siyasal gibi değişimler neticesinde “gangsterler”^{*} devri doldurarak yerini daha modern bir yapılanma olan Kraliyet Polis Muhafızlarına bırakmışlardır. Bu teşkilatın yapısı ile görev ve sorumlulukları sonradan kurulacak olan Ulusal Cumhuriyet Muhafızları Komutanlığına çok benzemekte olup, 19. yüzyılın başlarında Kraliyet Polis Muhafızları ismi “Şehir Polisi” olarak değiştirilmiştir.¹⁷⁸

Portekiz’de 1834 yılında liberalizm rejiminin yerini cumhuriyete bırakmasıyla birlikte güvenlik rejiminde değişiklik yapılmış, 3 Temmuz 1834 tarihinden itibaren asayiş ve güvenlik hizmetleri, “Lizbon ve Porto Belediye Muhafızları” tarafından sağlanmaya başlanılmıştır. Söz konusu güvenlik kuvveti belediye yönetiminde olup, şehir ve ilçelerin güvenliğini sağlamış, krallık yasalarına uygun olarak görev yapmışlardır. 5 Ekim 1910 tarihinde siyasi nedenlerle belediye muhafızları devri

¹⁷⁷ <http://zw.wp.mil.pl/pl/55.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2018).

^{*}Portekiz’de, 19. yüzyıla kadar olan süreçte her ilçe merkezinde kamu güvenliğinden sorumlu polis memurlarıdır.

¹⁷⁸ Çermeli ve Atabey, **a.g.e.**, s. 502.

kapatılmış ve müteakiben teşkilat ismi “Ulusal Cumhuriyet Muhafızları Komutanlığı” olarak yeniden teşkilatlanmıştır.¹⁷⁹

2.4.6.2. Bağlılık Durumu

Portekiz jandarma teşkilatı askeri yapıda olup, silah, teçhizat, malzeme, askeri doktrin ve diğer kuvvetlerle ilişkiler bakımından Savunma Bakanlığına, personel temini, idari yönetim, disiplin, kolluk görevleri bakımından İçişleri Bakanlığına bağlıdır. Bununla birlikte mali suçlarla mücadele yönünden Maliye Bakanlığı ile ilişki halinde olup, Olağanüstü hâl ve savaş durumunda Genelkurmay Başkanlığının emir ve komutasında görev almaktadır.¹⁸⁰

2.4.6.3. Teşkilat Yapısı

Portekiz jandarma teşkilatının başında korgeneral rütbesinde bir komutan bulunmakta olup, söz konusu teşkilat askeri statüde örgütlenmiş idari özerkliğe sahiptir. Olağanüstü durumlarda mevcudunu, 8.000 kişilik bir kuvvet ile takviye edebilme imkân ve kabiliyetine sahiptir. Çok yönlülüğü sayesinde silahlı kuvvetler ile güvenlik güçlerine hem iç hem de dış güvenlikte kurumsal konumunu koruyarak yardımda bulunabilmektedir. Normal faaliyetlerinde ise iç güvenlik hizmeti sağlayarak emniyet ve asayiş görevlerini yürütmektedir.¹⁸¹ Prensip olarak nüfusu 25.000’i aşan yerleşim yerlerinde emniyet ve asayiş hizmeti polis teşkilatı tarafından sağlanmakta, nüfusu 25.000’in altında olan yerler ile polis teşkilatı kurulmamış bölgelerin iç güvenlik hizmeti jandarma tarafından sağlanmaktadır.¹⁸²

Ulusal Cumhuriyet Muhafızları Komutanlığı Lizbon’da faaliyet gösteren piyade ve süvari alaylarından oluşmaktadır. Piyade alaylarına bağlı olan taburlar, üç grup halinde yedi takımdan meydana gelmektedir. Bu takımlardan altısı piyade, biri ise özel

¹⁷⁹ <http://www.gnr.pt/historiagnr.aspx> (Erişim Tarihi: 26.03.2018).

¹⁸⁰ Anonim, “Dünyada Jandarmanın Konumu”, Jandarma Dergisi, Sayı:140, Eylül 2014, s. 78.

¹⁸¹ <http://www.gnr.pt/missao.aspx> (Erişim Tarihi:26.03.2018).

¹⁸² Üzel, a.g.e., s. 48.

kuvvetler takımıdır. Süvari alayı; iki süvari grubu ve bir motosiklet grubundan oluşmakta, temsil, koruma ve toplumsal olaylara müdahale hizmeti vermektedir.¹⁸³

Portekiz’de jandarma ve polis arasındaki görev dağılımı coğrafi temele dayandığı için her iki teşkilatta kendi sorumluluk sahasında benzer görevleri icra etmektedir.

2.4.6.4. Görevleri

Ulusal Cumhuriyet Muhafızları Komutanlığının görevleri; kamu düzeninin sağlanması ve korunması, cezaevlerinin dış güvenliğinin sağlanması, milli savunma politikaların yürütülmesinde katkıda bulunma, adli kolluk, mülki kolluk, trafik hizmetleri, sınırların güvenliği, mali suçlarla mücadele, önemli şahıs ve tesislerin korunması, sahil güvenlik ve gümrük hizmetleridir.¹⁸⁴

2.4.6.5. Personel Kaynakları

Ulusal Cumhuriyet Muhafızları Komutanlığı personel ihtiyacı, Guarda okulundan sağlanmaktadır. Söz konusu okul, bir general tarafından yönetilerek gerekli branş eğitimleri verilmektedir.¹⁸⁵

2.4.7. Romanya (Jandarma Genel Müfettişliği)

2.4.7.1. Tarihsel Gelişimi

Romanya jandarması, 3 Nisan 1850 tarihinde kurulmuş olup, yıllara sâri olarak kanun ve yönetmeliklerde değişiklik yapılmak suretiyle 1918 yılında yeniden yapılandırılmıştır. Sosyal yaşamın sürekli olarak değişmesine paralel olarak jandarmanın

¹⁸³ Çermeli ve Atabey, a.g.e., s. 503.

¹⁸⁴ Anonim, “Dünyada Jandarmanın Konumu”, Jandarma Dergisi, Sayı:140, Eylül 2014, s. 78.

¹⁸⁵ <http://www.gnr.pt/unidades.aspx> (Erişim Tarihi: 26.03.2018).

modernizasyon çalışmalarına da başlanarak,1929 yılında yapılan kanun değişikliği ile modern bir görünüme getirilmiştir.¹⁸⁶

Ülkede, 1949 yılında başlayan siyasi rejim ile birlikte modern bir yapılandırılmaya giren jandarma, kırsal alandaki sorumluluk bölgelerini kaybetmiştir. Yıllara sâri olarak birkaç kez değişime uğrayan ismi, 1989 yılında “Güvenlik Güçleri” ismini almıştır. Komünist rejiminin yıkılması birlikte Romanya hükümeti, toplumu kurumsal modernizasyon sürecine sokmuş, jandarma ise yenilenen demokratik ülkeyi destekleyen bir güvenlik kuvveti halinde gelmiştir. O dönemde jandarma, Kolordu seviyesinde olup, Kolorduya bağlı üç tugay, altı alay ile bunlara bağlı tabur, şube ve karakollardan oluşmuştur. II. Dünya Savaşı sonrasına kadar bağlılığı ve teşkilat yapısı belli dönemlerde değişen Romanya jandarması, 1949 yılında Militia Genel Dairesinin emrine girmiş olup, bu bağlılığı 5 Temmuz 1990 tarihine jandarma birliklerinin kuruluşuna kadar devam etmiştir.¹⁸⁷

2.4.7.2. Bağlılık Durumu

Günümüzde Romanya jandarması, İçişleri Bakanlığına bağlı olarak görev yapmaktadır. Merkezi düzeyde “Romanya Jandarma Genel Müfettişliği” tarafından idare edilmekte olup, başında ise Albay rütbesinde bir komutan bulunmaktadır. Romanya jandarma genel müfettişi aynı zamanda, 2017-2019 yılları arasında Avrupa Jandarma Kuvveti Komutanlığı görevini yürütmektedir.

2.4.7.3. Teşkilat Yapısı

Jandarma Genel Müfettişliğinin yapısı; Bükreş Jandarma Genel Müdürlüğü, Rumen Jandarma Müdahale Özel Tugay Komutanlığı, İlçe Zabıta Müfettişliği, İlçe Jandarma Müfettişliği, Mobil Jandarma Gruplandırılması, Askeri Eğitim Kurumları, Eğitim ve Öğretim Merkezi, Özel Jandarma Taburu, Müfreze, Şirket, Takım ve Grup

¹⁸⁶ Anonim, **Jandarma Dergisi**, Sayı:145 Ekim 2016, s. 52.

¹⁸⁷ Çermeli ve Atabey, **a.g.e.**, s. 504.

Jandarma, Özel Jandarma Birimi ve Lojistik birimlerinden meydana gelmektedir. Ayrıca ülke genelinde 41 eyalette jandarma müfettişliği bulunmaktadır.¹⁸⁸

2.4.7.4. Görevleri

Jandarma Genel Müfettişliğinin genel olarak adli, mülki ve askeri görevleri bulunmaktadır.

2.4.7.5. Personel Kaynakları

Romanya jandarması personeline, 1991 yılında kurulan ve 6 fakültenin oluşan (Polis Koleji, İtfaiye, Arşivler Fakültesi, Hukuk ve İdari Bilimler Fakültesi, Sınır Polis Fakültesi ve Jandarma Fakültesi) Alexandru Ioan Cuza Polis Akademisinde eğitim verilmektedir. Ayrıca Astsubay Jandarma Askeri Okulu, Görevli Memurlar Okulu ile üst düzey yönetici ve memur eğitimi verilmekte, Bükreş Uygulamalı Bilimler Okulu, Gheorgheni Eğitim Merkezi, Sinaia Dağı Hazırlama ve Geliştirme merkezi ve Göz Eğitim ve İyileştirme Merkezi ile de askeri personel eğitimi ve uzmanlığı alanlarında eğitim verilmektedir.¹⁸⁹

2.4.8. Litvanya (Kamu Güvenlik Hizmeti)

2.4.8.1. Tarihsel Gelişimi

Litvanya'nın iç güvenlik ve asayiş hizmetleri, 1920 yılında kurulan şehir ve ilçelerde teşkilatlandırılmış tugay seviyesinde bir birlik tarafından yürütülmüştür. O dönemde Litvanya, bağımsızlığı için düşmana karşı ordu birlikleri ile mücadele ederken aynı zamanda ülkenin asayiş hizmetleri tek bir komutan tarafından yerine getirilmiştir. 31 Mayıs 1991 tarihinde Litvanya Cumhuriyeti hükûmetince çıkarılmış olan yasa gereği, Litvanya kolluk kuvveti İçişleri Bakanlığına bağlanmıştır.

¹⁸⁸ <http://www.jandarmeriaromana.ro/organizarea-jandarmeriei/#> (Erişim Tarihi:28.03.2018).

¹⁸⁹ <http://www.jandarmeriaromana.ro/re%C5%A3eaua-institu%C5%A3iilor-de-%C3%AEnv%C4%83%C5%A3%C4%83m%C3%A2nt> (Erişim Tarihi: 28.03.2018).

Litvanya Kamu Güvenliği, 2009 yılında AJK'ya ortak üyeliği başlamıştır. Kamu güvenliğ birimleri, Litvanya Silahlı Kuvvetlerine sınır güvenliği ile operasyon zamanında takviye etmekle sorumludur. Litvanya Hükümeti, Kamu Güvenliği birimlerine 01 Ocak 2016 tarihinde iç güvenliğ hizmetlerinin yeniden yapılanması kapsamında kanun teklifi vermiş olup, müteakiben yasallaşarak yürürlüğe girmiştir.¹⁹⁰

2.4.8.2. Bağlılık Durumu

Kamu Güvenliğ Hizmeti İçişleri Bakanlığına bağlı olarak emniyet ve asayiş hizmetlerini yerine getirmektedir.

2.4.8.3. Teşkilat Yapısı

Kamu Güvenliğ Hizmeti teşkilat yapısı; Kamu Hizmet Komutanına bağlı, Kamu Güvenliğ Servis Başkanı, Genelkurmay Başkanı, Doğrudan Yardım Kurulu, Finans ve Muhasebe Departmanı, İç güvenliğ ve yolsuzluk önleme departmanı, iç denetim bölümü, kamu ihale bölümü ve Ortak Operasyonlar Merkezinden oluşmaktadır. Gnkur.Bşk.lığı ise, operasyonları planlama, stratejik gelişim ve planlama, uluslararası iş birliği, personel ve genel bölüm ve hukuk departmanı birimleri bağlı olarak görev yapmaktadır. Burada dikkat çeken Gnkur.Bşk.lığının direkt olarak kamu güvenliğ hizmetine bağlı olmasıdır.¹⁹¹

Kamu Hizmet Komutanlığına bağlı ana ast birlikler ise, Litvanya'nın başkenti olan Vilnius ile Kaunas ve Klaipeda şehirlerinde bulunan karargahlar olup, bu karargâhlara bağlı olan iç güvenliğ kısımları, emniyet ve asayiş hizmetleri yerine getirmektedir.

¹⁹⁰ <http://www.vstarnyba.lt/veikla/istorija/> (Erişim Tarihi:30.03.2018).

¹⁹¹ <http://www.vstarnyba.lt/struktura-ir-kontaktai/valdymo-strukturos-schema/> (Erişim Tarihi: 01.04.2018).

2.4.8.4. Görevleri

Kamu Güvenlik Hizmetinin görevleri; bireyleri aramak, kamu düzenini sağlamak, halkın can ve mal güvenliğini sağlamak, devlet büyüklerinin güvenliğini sağlamak, savaş durumunda ülkenin güvenliğini sağlamak, diğer kamu kurum ve kuruluşlarının güvenliğini sağlamaktır.¹⁹²

2.4.8.5. Personel Kaynakları

Kamu Hizmet Komutanlığının personel ihtiyacı, Öğretme ve Mücadele Eğitim Merkezi, İtfaiye ve Kurtarma Okulu ve Sınır Muhafız Okulu tarafından karşılanmaktadır.¹⁹³

---

¹⁹² <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.2E8452AA51C0/aSCvTEwYIV> (Erişim Tarihi: 12.02.2019).

¹⁹³ <http://vstarnyba.lrv.lt/lt/apie-tarnyba/istorija> (Erişim Tarihi: 12.02.2019).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YENİDEN YAPILANDIRILMA SÜRECİNDEKİ TÜRK JANDARMA TEŞKİLATININ GÜNÜMÜZDEKİ GÖRÜNÜMÜ

3.1. DURUM TESPİTİ

Türk jandarma teşkilatı 2016 Temmuz'dan sonra yeniden yapılandırma sürecine girmiştir. Bu kapsamda, ilgili mevzuatlarda değişikliğe gidilerek jandarmanın tanımı, bağlılık durumu, teşkilat yapısı, görev ve yetkileri, personel kaynakları ve eğitim durumu gibi birçok alanda yeniden yapılandırılmıştır. Nitekim bu yeniden yapılandırma çalışmaları, kolay ve kısa zaman içerisinde uygulamaya geçilecek alanlar değildir. Gerekli mevzuat düzenlemeleri, eldeki mevcut imkân ve kabiliyetler çerçevesinde, yıllara sâri olarak uygulamaya geçirilmesi önem arz etmektedir. Buna paralel olarak en büyük değişim kuşkusuz jandarma teşkilatının tamamen İçişleri Bakanlığına bağlanması ile gerçekleşmiştir. Türkiye'nin iç güvenlik hizmeti bilindiği üzere İçişleri Bakanlığı tarafından sağlanmaktadır. İçişleri Bakanlığı bu görevini, "Güvenlik Hizmetleri" adı altında, Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı (J.Gn.K.lığı), Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından yerine getirmektedir. Bu kapsamda Türkiye'nin iç güvenlik hizmetini yürüten genel kolluk kuvvetinden birisi olan Türk jandarma teşkilatında, genel olarak Temmuz 2016'dan sonra yapılan değişim ve yenilik çalışmaları aşağıda belirtilen maddelerde sunulmuştur.

2803 sayılı Jandarma Teşkilat Görev ve Yetkileri Kanun'unda yapılan değişiklik ve yenilikler;

- ✓ Jandarmanın tanımı değişmiş,
- ✓ J.Gn.K.lığının kuruluş ve kadrolarıyla konuş yerleri İçişleri Bakanlığınca düzenlenmiş,

- ✓ J.Gn.K.lığı tamamen İçişleri Bakanlığına bağlanmış,
- ✓ Jandarmanın genel olarak görevleri; mülki, adli ve askeri olarak belirlenmiş,
- ✓ Personel temini kapsamında İçişleri Bakanlığına bağlı Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi (JSGA) kurulmuş,
- ✓ “Jandarma birlikleri, Genelkurmay Başkanlığının talebi üzerine İçişleri Bakanının, illerde ise garnizon komutanının talep etmesi halinde valinin onayı ile kendilerine verilen askeri görevlerini yapar” hükmü eklenmiş,
- ✓ Genel kolluk kuvvetleri arasında geçici olarak personel görevlendirme yetkisi İçişleri Bakanına verilmiş, bu yetkinin ise il valilerine devredebilme hükmü eklenmiş,
- ✓ “İl ve İlçelerdeki polis ve jandarma sorumluluk bölgesinin belirlenmesi kapsamında, ilçelerde kaymakam, illerde ise vali veya vali yardımcısı başkanlığında toplanan komisyon heyeti tarafından alınan kararların, İçişleri Bakanı’nın onayı ile yürürlüğe girer” hükmü yasallık kazanmıştır.

Jandarmayı ilgilendiren diğer mevzuatlarda yapılan değişiklik ve yenilikler ise;

- ✓ Jandarma teşkilatında görevli tüm personelin (yükümlü erbaş/er ile işçiler hariç) disiplin işlemlerinin; “7068 sayılı ve 08.03.2018 tarihli, Genel Kolluk Disiplin Hükümleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun’un” hükümleri doğrultusunda yapılması yasallık kazanmış,
- ✓ Kıyafet değişikliğine gidilmiş,
- ✓ Profesyonelleşme çalışmaları kapsamında personel mevcudu artırılmış,
- ✓ 11.12.2018 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan “Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı Kurum Kimlik Kartı Yönetmeliği” hükümleri çerçevesinde, jandarma personeli ile bunların emeklileri, müstafileri ve yakınlarına verilecek olan kurum kimlik kartları yenilenmiş,
- ✓ Karayolları Trafik Yönetmeliğin 55. maddesinde yapılan değişik ile “Jandarma Genel Komutanlığına ait araçlara, “JAA”dan “JZZ”ye kadar harf ve üçlü rakam gruplarından plaka sıra numarası verilir” hükmü yasallık kazanmış,

- ✓ 02.02.2005 tarihli, “Resmî Yazışmalarda Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” hükümleri çerçevesinde, kurum içi çıkarılan yönerge ile resmi yazışma formatı yenilenmiştir.

Bu bağlamda yeniden yapılandırma sürecinde olan Türk jandarma teşkilatının günümüzdeki görünümü ise, aşağıda sunulan başlıklar altında ayrıntılı olarak incelenecektir.

3.2. JANDARMA TEŞKİLATINA GENEL BİR BAKIŞ

3.2.1. Tanımı

2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanun’un 3. maddesinde “Türkiye Cumhuriyeti Jandarması, emniyet ve asayiş ile kamu düzeninin korunmasını sağlayan ve diğer kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin verdiği görevleri yerine getiren silahlı genel kolluk kuvvetidir”¹⁹⁴ şeklinde tanımlanmıştır. Önceki tanımla ile karşılaştırma yapıldığında “nizamların” yerine “Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin” “askeri bir güvenlik” yerine ise de “genel” kelimesinin getirildiği görülmektedir. Türk jandarma teşkilatı, J.Gn.K.lığı adı altında Türkiye’de genel kolluk kuvveti hizmetini yürütmektedir.

3.2.2. Bağlılık ve Teşkilat Yapısı

J.Gn.K.lığı İçişleri Bakanlığına bağlıdır.¹⁹⁵ Değişikliğe uğramadan önceki bağlılık durumu ise “J.Gn.K.lığı, Türk Silahlı Kuvvetlerinin bir parçası olup, Silahlı Kuvvetlerle ilgili görevleri, eğitim ve öğrenim bakımından Genelkurmay Başkanlığına, emniyet ve asayiş işleriyle diğer görev ve hizmetlerin ifası yönünden İçişleri Bakanlığına bağlıdır” hükmündeydi. Öyle ki söz konusu madde değişikliği ile ikili bağlılık sona ermiş, eğitim ve öğretim de dahil olmak üzere J.Gn.K.lığının tüm birimleri

¹⁹⁴ 12.03.1983 tarihli, 2803 sayılı **Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu, Md. 3.**

¹⁹⁵ 12.03.1983 tarihli, 2803 sayılı **Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu, Md. 4.**

İçişleri Bakanlığına bağlanmıştır. Bu sayede Türkiye'nin bütün genel kolluk kuvvetleri tek çatı altında toplanmış olup, bu çerçevede koordinasyon ile sevk ve idarenin daha etkin olacağı değerlendirilmektedir.

J.Gn.K.lığının kuruluş ve kadrolarıyla konuş yerleri İçişleri Bakanlığınca düzenlenmektedir. Ancak seferberlik ve savaş durumlarında J.Gn.K.lığına bağlı bazı birlikler, kuvvet komutanlıkları emrine verilerek bu birliklerin kuruluş ve kadrolarıyla konuş yerlerinin düzenlenmesinde Gnkur.Bşk.lığının görüşü alınmaktadır.¹⁹⁶ Burada dikkat edilmesi gereken husus, J.Gn.K.lığının seferberlik ve savaş durumunda kuvvet komutanlıklarının emrine verilerek ülke savunmasında aktif olarak görev alabileceği vurgulanmaktadır.

Jandarma birliklerinin kuruluş ve konuşlarının düzenlenmesinde mülki taksimat esas alınmakta olup, geçici olarak birden fazla ili içine alan bölge komutanlıkları kurulabilmektedir. Bölge komutanı ise konuşlanmış olan ilin valisine karşı sorumlu olarak görev yapmaktadır. Her ilde o ilin adını alan 81 İl Jandarma Komutanlığı, ilçelerde ise o ilçenin adını alan 941 İlçe Jandarma Komutanlığı konuşlandırılmıştır.¹⁹⁷ Ayrıca her ilçeye bağlı Merkez Jandarma Karakol Komutanlığı ve kritik öneme haiz beldelerde ise münferit Jandarma Karakol Komutanlıkları konuşlandırılmıştır.

Jandarma karakol yerlerinin belirlenmesinde; emniyet ve asayiş durumu, nüfus yoğunluğu, ulaşım durumu, yerleşim alanlarının durumu, bölgenin coğrafi durumu, ekonomik şartlar ve kamu hizmetlerinin gerekleri ile sosyal ve kültürel gelişmişlik durumları önem arz etmektedir. Ayrıca jandarma sorumluluk alanının merkezi bir bölgede olması ve vatandaşlarının kolaylıkla gelip gidebileceği bir alanda konuşlandırılması halkın can ve mal güvenliği açısından önem taşımaktadır.

Güvenlik, disiplin, koruma ve gözetleme amacıyla yetkili bir amir emrinde jandarma karakolları kurulabilmekte, sorumluluk bölgelerinin belirlenmesi ise, İl

---

¹⁹⁶ 12.03.1983 tarihli, 2803 sayılı **Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu, Md. 5.**

¹⁹⁷ **J.Gn.K.lığı**, 2018 Yılı Faaliyet Raporu s. 3.

Jandarma Komutanının (İl J.K.) önerisi üzerine Valinin onayı ile yapılabilmektedir. Karakolların konuş yeri onay makamı İçişleri Bakanıdır. Ayrıca, karakollardan çıkartılan devriyelerle emniyeti sağlanamayan, kritik yerlerin kontrol ve emniyet altında bulundurulmasını sağlamak için daimî veya geçici karakollar ya da jandarma hizmet merkezleri adıyla karakol komutanlıkları konuşlandırılabilen, konuş yerleri ise İl J.K.nın önerisi üzerine Vali onayı ile teşkil edilebilmektedir. Söz konusu karakolların kuvveti, İl J.K.lığınca personel tasarrufu yoluyla sağlanmaktadır.¹⁹⁸

J.Gn.K.lığının örgütsel yapısı; merkez teşkilatı, taşra teşkilatı ve doğrudan merkeze bağlı birimler olmak üzere üç ana gruba ayrılmıştır. Bunlar;

Merkez Teşkilatı; Hukuk Hizmetleri Başkanlığı, Mali Hizmetler Birimi Başkanlığı, İç Denetim Birimi Başkanlığı, Teftiş Kurulu Başkanlığı, Asayiş Başkanlığı, Personel Başkanlığı, İstihbarat Başkanlığı, Muhabere Elektronik Bilgi Sistemleri (MEBS) Başkanlığı, Kriminal Daire Başkanlığı, Havacılık Daire Başkanlığı, Stratejik Gelişim ve Dış İlişkiler Başkanlığı, Eğitim ve Öğretim Daire Başkanlığı, İstihbarat Okul Komutanlığı, İstihbarat Grup Komutanlığı, Personel Temin Merkez Komutanlığı, Lojistik Komutanlığı, Denetleme Grubu, Destek Kıtaları Komutanlığı ve Sosyal tesisler birimlerinden oluşmaktadır.

Taşra Teşkilatı; Jandarma Bölge Komutanlıkları, İl Jandarma Komutanlıkları, İlçe Jandarma Komutanlıkları, Merkez/Müstakil Jandarma Karakol Komutanlıkları, Komando Alay/Tabur/Bölük Komutanlıkları, Jandarma Komando Özel Harekât (JÖH) Tabur Komutanlıkları ve Asayiş Komando Bölük Komutanlıklarından meydana gelmektedir.

Doğrudan Merkeze Bağlı Birimler; Jandarma Asayiş Kolordu Komutanlığı, Eğitim ve Öğretim Birim ve Kurumları, Komando Tugay Komutanlıkları, Jandarma

---

¹⁹⁸ 21.01.2017 tarihli, Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği, Md. 6.

Komando Özel Asayiş ve Kurtarma Tugay Komutanlığı (JÖAK) ve Havacılık Grup/Filo Komutanlıklarından meydana gelmektedir.¹⁹⁹

3.2.3. Görev ve Sorumlulukları

Jandarma teşkilatının genel olarak görevleri de yeniden yapılandırma kapsamında değiştirilmiştir. Önceden adli, mülki, askeri ve diğer görevler olmak üzere dört kategoriye ayrılmış olan jandarmanın genel görevleri, yeniden yapılandırma ile “diğer görevleri” ibaresi tamamen çıkartılmıştır.

Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği'nin 7. maddesinde “jandarmanın genel olarak görev ve sorumluluk alanı, polis ve sahil güvenlik teşkilatının görev alanının dışı olup, bu alanlar il ve ilçe belediye sınırları dışında kalan ya da polis ve sahil güvenlik teşkilatı bulunmayan yerlerdir. Ancak, belediye sınırları içinde olmakla birlikte, hizmet gerekleri bakımından uygun görülen yerler, jandarmanın görev ve sorumluluk alanı olarak belirlenebilir. İçişleri Bakan'ın kararıyla bir il veya ilçenin tamamı polis ya da jandarma görev ve sorumluluk alanı olarak belirlenebilir”²⁰⁰ hükmü yer almaktadır. Burada dikkat edilmesi gereken husus, bakan onayı ile şehir merkezinin tamamı jandarma sorumluluğuna, kırsal alan ise polis sorumluluğuna verilebilmesidir. Bu sebeple genel kolluk kuvveti olan polis ve jandarma kolluk teşkilatları hem kırsal alanda hem de taşrada görev yapabilme imkân ve kabiliyetine sahip olması gerekmektedir.

İl ve ilçelerde jandarma ve polis bölgesi sorumluluk alanlarının belirlenmesi kapsamında, ilçelerde kaymakam başkanlığında jandarma ve polis temsilcilerinden oluşan komisyon tarafından sorumluluk alanları belirlenir. İllerde ise vali veya görevlendirdiği vali yardımcısı başkanlığında jandarma ve polis temsilcilerinden oluşan komisyon heyetince il merkezinin jandarma ve polis sorumluluk alanları tespit edilir. Komisyonca belirlenen sorumluluk alanları İçişleri Bakanının onayı ile birlikte

¹⁹⁹ <http://www.jandarma.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 13.02.2019).

²⁰⁰ 21.01.2017 tarihli, **Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği, Md. 7.**

yürürlüğe girmektedir. Ayrıca jandarma veya polis teşkilatının kendi sorumluluk alanlarında yetersiz kalması durumunda, mahalli mülki amirler tarafından birbirlerinin sorumluluk sahalarında geçici olarak görevlendirme yapabilmektedirler.²⁰¹

Jandarmanın görevleri; mülki, adli ve askeri olup aşağıda belirtilen başlıklar altında ayrıntılı olarak incelenecektir.

3.2.3.1. Mülki Görevler

Jandarmanın mülki görevleri; jandarma teşkilat, görev ve yetkileri Yönetmeliği'nin 8. maddesinde, "Emniyet ve asayiş ile kamu düzenini sağlamak, korumak ve kollamak, kaçakçılığı men, takip ve tahkik etmek, suç işlenmesini önlemek için gerekli tedbirleri almak ve uygulamak, ceza infaz kurumlarının dış korumalarını sağlamak, trafik hizmetlerini yürütmek, arama kurtarma görevlerini yapmak, hassas ve kritik öneme sahip tesislerin korunmasına ilişkin önlemleri ilgili kuruluşlarla iş birliği içinde sağlamak ve adli ve askeri görevler dışında kalan mevzuat hükümlerinin icrası ile bunlara dayalı emir ve kararlarla jandarmaya verilen görevleri yapmak"²⁰² olarak belirtilmiştir.

Mülki görevler jandarma teşkilatının omurga görevleri olarak nitelendirilebilir. Mülkî görevler; genel olarak suç işlenmesini önlemek maksadıyla önceden yapılan faaliyetleri kapsar. Jandarma emniyet ve asayiş ile kamu düzenini sağlamak, suç işlenmesini önlemekle görevlidir. Öyle ki bu görevlere, haklın can, ırz ve mal güvenliği, suç işlenmesini ve kamu düzenini, asayiş ve kişilerin güvenliği ile konut dokunulmazlığını, her türlü kaçakçılığı, trafik hizmetlerini ve ceza infaz kurumlarının dış korumalarını sağlayıcı önlemlerini, tutuklu ve hükümlülerin sevk ve nakilleriyle muhafazalarını sağlamak olarak gösterilebilir. Ayrıca, suçların ortaya çıkarılması için istihbarat toplamak ve diğer istihbarat ve kolluk birimleri ile iş birliği yaparak bilgi paylaşabilmek jandarmanın mülki görevleri arasındadır. Bu kapsamda Anayasa ve

²⁰¹ 10.03.1983 tarihli, 2803 sayılı **Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu, Md. 10.**

²⁰² 21.01.2017 tarihli, **Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği, Md. 8.**

birçok kanun jandarmaya görev vermiştir. Öyle ki vatandaşın güvenli ve huzurlu bir şekilde hayatını sürdürebilmesi için mülki görevler esas alınmaktadır.

Oluşabilecek doğal afet durumunda, vatandaşın can ve mal güvenliğinin sağlanması da jandarmanın mülki görevlerinin bir parçasıdır. Ayrıca ateşli silahlar, bıçaklar ve diğer aletler ile av tüfeklerine ilişkin olarak jandarma, sorumluluk bölgesinde bulunan vatandaşların ateşli silah kullanma başvuru talebini alarak valiler tarafından verilecek izin belgesine ilişkin işlemleri yürütmektedir. Bu görev İl J.K.lıklarında görevli “Silah Ruhsat Kısımlar Amirlikleri” tarafından yerine getirilmektedir.

3.2.3.2. Adli Görevler

Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği'nin 38. maddesinde, “Adli görevler, işlenmiş suçlarla ilgili olarak ceza muhakemesine ilişkin mevzuatta belirtilen işlemleri yapmayı ve bunlara ilişkin adli hizmetleri yerine getirmeyi kapsar”²⁰³ şeklinde tanımlanmış olup, yine aynı maddede “Soruşturma işlemleri, Cumhuriyet savcısının emir ve talimatları doğrultusunda adli kolluğa yaptırılır. Adli kolluk görevlileri, Cumhuriyet Savcısının adli görevlere ilişkin emirlerini yerine getirir. Adli kolluk, adli görevlerin haricindeki hizmetlerde, üstlerinin emrindedir”²⁰⁴ şeklinde yasallık kazanmıştır. Öyle ki herhangi bir adli vaka durumunda kolluk personelinin ilgili Cumhuriyet Savcısı tarafından vermiş olduğu emir ve talimatların yerine getirilmesidir. Cumhuriyet Savcısı namına adli görevler, kolluk kuvveti personeli tarafından sağlanmaktadır. Cumhuriyet Savcısı adli görevler esnasında kolluk personelinin amiri konumunda olup, adli görev haricinde ise kolluk personeli üstlerinden aldıkları emir ve talimatları yerine getirmektedirler.

Soruşturma esnasında Cumhuriyet Savcısı talimatı ile gözaltı kararı verilen şahısların, adli makamlar önüne çıkarılınca kadar ki geçen süre zarfında, yeme, içme

²⁰³ 21.01.2017 tarihli, **Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği, Md. 38.**

²⁰⁴ 21.01.2017 tarihli, **Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği, Md. 38.**

ve nakil masrafları ile sevk durumundaki ulaşım giderleri J.Gn.K.lığı bütçesinden karşılanmaktadır.²⁰⁵

3.2.3.3. Askeri Görevler

Jandarmanın yeniden yapılandırması ile askeri görevleri bakımından da değişikliğe gidilmiştir. Bu kapsamda, jandarmanın önceki askeri görevleri; “Askeri kanun ve nizamların gereği görevlerle, Genelkurmay Başkanlığınca verilen görevleri yapmak” iken, yapılan değişiklik ile “Kanunlarla ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle verilen askeri hizmetleri yerine getirmek”²⁰⁶ hükmü yasallık kazanmıştır. Bu çerçevede yapılan değişiklik ile Gnkur.Bşk.lığının vereceği askeri görevler kapsam dışı tutulmuştur. Ancak bilindiği üzere jandarmanın seferberlik ve savaş halindeki görevleri mevcuttur. Bu durum 2803 sayılı jandarma teşkilat, görev ve yetkileri kanununun 8. maddesinde açıkça belirtilmiştir. Söz konusu maddede; “Jandarma birlikleri; seferberlik ve savaş hallerinde, Cumhurbaşkanı kararıyla belirlenecek bölümleriyle kuvvet komutanlıkları emrine girer, kalan bölümüyle normal görevlerine devam eder. Ayrıca, Jandarma birlikleri; Genelkurmay Başkanlığının talebi üzerine İçişleri Bakanının, illerde ise garnizon komutanının talep etmesi halinde valinin onayıyla kendilerine verilen askeri görevleri de yaparlar”²⁰⁷ hükmü yer almaktadır. Öyle ki oluşabilecek herhangi bir savaş durumunda Cumhurbaşkanı kararı ile jandarma teşkilatının bir bölümü kuvvet komutanlıklarının emrine girerek ülke savunmasında görev yapabilmektedir. Aynı şekilde illerde de oluşabilecek bir askeri görev ihtiyacı baş göstermesi halinde, vali onayı ile jandarma teşkilatı bu görevini yerine getirebilmektedir. Bu maksatla, jandarma teşkilatı her koşulda askeri görevini icra edebilecek imkân ve kabiliyete sahip olması önem arz etmektedir.

---

²⁰⁵ 10.03.1983 tarihli, 2803 sayılı **Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu, Ek Md. 4.**

²⁰⁶ 10.03.1983 tarihli, 2803 sayılı **Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu, Md. 7.**

²⁰⁷ 10.03.1983 tarihli, 2803 sayılı **Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu, Md. 8.**

3.2.4. Yetkileri

Jandarma sorumluluk alanında, mülki ve adli görevlerinin ifası sırasında kolluk mevzuatları hükümleri doğrultusunda hareket etmektedir. Jandarma genel olarak;

- ✓ Genel düzeni sağlama ve uyarıda bulunma,
- ✓ Kamu veya kişiler aleyhine işlenen eylem ve hareketleri yasaklama,
- ✓ Durdurma ve kimlik sorma,
- ✓ Önleme araması yapma,
- ✓ Acele hallerde kapalı yerlere girme ve silah kullanma,
- ✓ Özel kanunlara ilişkin yetkilere haizdir.

Ayrıca jandarma, kendi sorumluluk bölgesinde, hizmet branşı ile yer ve zamana bakılmaksızın bir suçla karşılaştığında, anında olaya müdahale ederek yetkili olan kolluk kuvvetine teslim etmekle görevli ve yetkilidir.²⁰⁸

3.2.5. Amirlerin Görev ve Sorumlulukları

2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanun'un 6. maddesinde "Jandarma Genel Komutanı tüm jandarma teşkilatının komutanıdır. Jandarma Genel Komutanı general rütbesini haiz olanlar arasından atanır. Jandarma Genel Komutanı, teşkilatın sevk ve idaresinden, kanun ve nizam hükümlerinin icrasını sağlamaktan, bunlara dayalı olarak verilen emir ve kararların uygulanmasından sorumludur"²⁰⁹ hükmü yer almaktadır.

Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar 47 komutan, jandarma teşkilatını çeşitli dönemlerde yönetmiştir. J.Gn.K. olarak atanan komutanlar, bu süreç içerisinde Kara Kuvvetleri Komutanlığından (K.K.K.) geçiş yapmışlardır. Bunun sebebi ise

²⁰⁸ 21.01.2017 tarihli, **Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği, Md. 42-51.**

²⁰⁹ 10.03.1983 tarihli, 2803 sayılı **Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu, Md. 6.**

J.Gn.K.lığında Orgeneral rütbesine terfi edilen bir komutanın bulunmamasından kaynaklıdır. Öte yandan Cumhuriyet döneminde jandarma teşkilatında en fazla korgeneral rütbesine kadar terfi edilmiştir. Cumhuriyet tarihinde ilk kez, İçişleri Bakanlığının 2017/346 sayılı Kararnamesi ile jandarma kökenli bir komutan, Orgeneral rütbesine terfi ederek J.Gn.K. olarak ataması yapılmıştır.²¹⁰

Jandarma Genel Komutan Yardımcıları (J.Gn.K.Yrd.), J.Gn.K. tarafından verilen görevleri yerine getirmekte ve komutan bulunmadığı zamanda vekalet ederek tüm yetkilerini kullanmaktadır. Ayrıca teşkilatı komutan emriyle denetlemek, teşkilatın gelişim planını hazırlamak ve takip etme sorumluluğu bulunmaktadır.²¹¹ J.Gn.K.Yrd. birden fazla olarak atanabilmekte, kaç kişiden oluşacağı hakkında herhangi bir koşul bulunmamaktadır.

Jandarma bölge komutanları, emniyet ve asayiş hizmetlerinin etkili bir şekilde yürütülmesi maksadıyla sorumluluk bölgesindeki il jandarma komutanları ile koordineli olarak, lojistik ve teknik destek sağlamak, kontrol ve denetleme faaliyeti ile personelin özlük işlemlerini yürütmek, bağlı olduğu il valisinin onayı ile terörle mücadele kapsamında operasyon planlayarak sevk ve idare etmek, ayrıca sorumlu olduğu iller arasında kuvvet kaydırması yapmakla görevlidir. Kuvvet kaydırma durumunda il valilikleri arasında gerekli koordinasyonu sağlamaktadır.²¹²

Jandarma bölge komutanları, sorumlu bulunduğu tüm jandarma birliklerinin amiri konumundadır. Ayrıca bölge komutanları, konuşlu bulunduğu ilin valisine karşı sorumludur. Türkiye’de halihazırda, Adana, Giresun, Erzurum, Bitlis (Tatvan), Diyarbakır ve Tunceli olmak üzere toplam altı jandarma bölge komutanlığı bulunmaktadır.

Jandarma teşkilatının yöneticileri genel olarak; Jandarma Genel Komutanı ve yardımcısı, Jandarma Bölge Komutan ve yardımcısı, İl Jandarma Komutan ve

²¹⁰ 21.08.2017 tarihli, İçişleri Bakanlığının 2017/346 sayılı Kararnamesi.

²¹¹ 21.01.2017 tarihli, Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği, Md. 53.

²¹² 21.01.2017 tarihli, Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği, Md. 54.

yardımcıları, İlçe Jandarma Komutan ve yardımcısı ile Jandarma Karakol Komutanı olarak sıralanabilmektedir. Genel olarak bu komutanların görevleri; emniyet ve asayişini sağlamak için alınan tedbir ve kararları uygulamak, kanun ve amir tarafından verilen görevleri yapmak, adli görevleri ifa etmek, disiplini sağlamak ve personel özlük işlemlerini yürütmek olarak gösterilebilir.

3.2.6. Çalışma ve İş Birliği Esasları

2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanun'unun 12. maddesinde "lüzum görüldüğü hallerde İçişleri Bakanı tarafından, Emniyet Genel Müdürlüğü, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Jandarma Genel Komutanlığı arasında her kademedeki personel, geçici olarak görevlendirilebilir. İçişleri Bakanı bu yetkisini il valilerine devredebilir. Ayrıca, İçişleri Bakanının onayıyla; Emniyet Genel Müdürlüğü, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Jandarma Genel Komutanlığı silah, mühimmat, teçhizat, taşıt ve diğer taşınırları ile taşınmazlarını birbirlerine geçici olarak tahsis edebilirler veya bedelsiz olarak devredebilirler" hükmü yasallık kazanmıştır.²¹³ Burada dikkat edilmesi gereken husus, kolluk kuvvetleri arasından görevlendirme usulüyle personel geçişi yapabilme hakkı verilerek kamu düzeni güvenliği esas alınmıştır. Ayrıca Emniyet Genel Müdürlüğü envanterinde kayıtlı bulunan ve kullanım yeri bulunmayan bir taşınır mal, J.Gn.K.lığına İçişleri Bakanı onayı ile tahsis edilebilmesi durumu, bakanlık bütçesi için yapılan bir tasarruf tedbiri olarak değerlendirilmektedir.

J.Gn.K.lığı, İçişleri Bakanlığına bağlı olduğundan jandarma teşkilatının en üst amiri İçişleri Bakanı'dır. J.Gn.K. tüm teşkilatın komutanı olarak teşkilatı sevk ve idare etmekten, kanun ve mevzuat hükümlerinin yürütülmesi bakımından İçişleri Bakanı'na karşı sorumludur.²¹⁴

Jandarma bölge komutanları konuşlu bulunduğu ilin valisine karşı, il jandarma komutanları bulunduğu ilin valisine karşı, ilçe jandarma komutanları ise bulunduğu

²¹³ 12.03.1983 tarihli, 2803 sayılı **Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu, Md. 12.**

²¹⁴ 21.01.2017 tarihli, **Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği, Md. 42-51.**

ilçenin kaymakamına karşı sorumludur. Mülki amir konumunda olan Vali ve Kaymakam ile Cumhuriyet Savcıları mevzuat hükümler çerçevesinde jandarma personeline doğrudan emir verme yetkisine sahiptir. Ayrıca jandarma birlikleri, aldıkları görevin ifası için kendi amirlerinin emir komutası altında silsile esaslarına göre sevk ve idare edilmektedir.²¹⁵

Emniyet ve asayiş hizmetlerinin aksamadan yürütülmesinden mülki amir sorumludur. Mülki amir, kolluk kuvvetinin sorumluluk bölgesine göre polis veya jandarma kuvvetini kullanarak güvenliği sağlamaktadır.²¹⁶

Jandarma teşkilatı, kendi bölgesinde meydana gelen her türlü suçları ve sonuçlarını, emniyet ve asayiş bozan olayları, doğal afetleri, haber aldıkları salgın ve bulaşıcı hastalıkları, vakit geçirmeksizin mülki amire sözlü ya da yazılı olarak bildirir. Suçla ilgili görülen olaylar aynı zamanda Cumhuriyet savcılığına da bildirilmektedir. Ayrıca Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü sarsacak her türlü propaganda ve kalkışmada derhal mülki amire bilgi verilmelidir.²¹⁷

Emniyet ve asayiş ile ilgili yazışmalar ile ilgili olarak; taşra ve merkez teşkilatının yapacağı yazışma alışverişi, İçişleri Bakanlığı ve mülki amirler aracılığı ile yapılmaktadır. Ayrıca hak ve yükümlülük doğuran ve İçişleri Bakanlığı ya da J.Gn.K.lığı adına irade beyanı niteliği taşıyan yazışmalar valilikler kanalıyla yapılmaktadır.²¹⁸

Jandarma teşkilatının polis ve sahil güvenlik ile ilişki ve çalışma esasları ise; jandarma sorumluluk alanında herhangi bir suçla karşılaşan sahil güvenlik veya polis, anında durumu jandarmaya bildirmekte ve jandarma gelinceye kadar olay yerindeki delil ve emarelerin muhafaza altında tutmakla sorumlu olup, kesinlikle soruşturma yapma hakkına sahip değildir. Jandarma olay yerine geldikten sonra sahil güvenlik veya polis

---

²¹⁵ 21.01.2017 tarihli, **Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği, Md. 58.**

²¹⁶ 21.01.2017 tarihli, **Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği, Md. 58.**

²¹⁷ 21.01.2017 tarihli, **Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği, Md. 59.**

²¹⁸ 21.01.2017 tarihli, **Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği, Md. 60.**

personelinin el koyduğu nesnelere bir alındı belgesi ile jandarmaya teslim edilmelidir. Jandarmanın makul bir zamanda gelememesi durumunda ise sahil güvenlik veya polis ekipleri tarafından, Cumhuriyet savcısına olay hakkında bilgi verilerek talimatına göre hareket edilmektedir.²¹⁹

3.2.7. Denetim ve Kadro

İçişleri Bakanı tüm jandarma birliklerini denetleme yetkisine sahiptir. Bakan adına bu yetki “Mülkiye Teftiş Kurulu Başkanlığı” tarafından yerine getirilir. Bu denetim illerde vali, ilçelerde ise kaymakam tarafından yerine getirilmektedir. J.Gn.K. emrinde bulunan tüm jandarma birliklerini kendi görev alanı ile ilgili hususlarda denetleme yetkisine sahiptir. Teftiş Kurulu Başkanlığı, İç Denetim Birimi Başkanlığı ile denetleme birimleri, J.Gn.K. adına teftiş ve denetleme jandarma birliklerini denetler.²²⁰

J.Gn.K.lığı ve bağlı birlikleri “Denetleme Grup Komutanlığı” tarafından denetlemeye tabi tutulmakta, saymanlık ve mali denetlemeler ise “Teftiş Kurulu Başkanlığı” tarafından yapılmaktadır.²²¹

Bütçenin hazırlanmasında esas teşkil eden J.Gn.K.lığı fiili personel kadroları, her yılın merkezi yönetim bütçe kanunu ile onaylanmaktadır. Yıl içerisinde ihtiyaç duyulan kadrolar için İçişleri Bakanından onay alınmaktadır.²²²

3.2.8. Bütçe

J.Gn.K.lığına 7066 sayılı 2018 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile 13.311.208.000 TL bütçe tahsis edilmiş olup, yıl içerisinde eklenen ve düşülen ödenekle birlikte 14.238.027.987 TL’ye ulaşmıştır. Bu kapsamda J.Gn.K.lığının 2018 yılı bütçe dağılımları ise;

²¹⁹ 21.01.2017 tarihli, **Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği, Md. 65.**

²²⁰ 21.01.2017 tarihli, **Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği, Md. 67.**

²²¹ 21.01.2017 tarihli, **Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği, Md. 67.**

²²² 21.01.2017 tarihli, **Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği, Md. 68.**

%64,96 Personel Giderleri,

%9,46 Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) Devlet Prim Giderleri,

%21,37 Mal ve Hizmet Alımları,

%4,17 Sermaye Giderleri,

%0,04 Cari Transferleri giderlerinden oluşmaktadır.²²³

Söz konusu bütçe dağılımları incelendiğinde en büyük oran personel giderlerine verilmiştir. Bu durumun profesyonel personel kapsamında J.Gn.K.lığı personel mevcudunun artırılmasına önem verildiğinin göstergesi olarak değerlendirilmektedir.

3.3. JANDARMANIN LOJİSTİK FAALİYETLERİ VE HABERLEŞME SİSTEMİ

3.3.1. Lojistik Faaliyetler

Kelime anlamı olarak askeri manada “geri hizmet” olarak adlandırılan lojistik; kişilerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere her türlü ürünün, hizmetin ve bilgi akışının çıkış noktasından varış noktasına kadar taşınmasından etkili ve verimli bir biçimde planlanması ve uygulanması olarak tanımlanmıştır.²²⁴

J.Gn.K.lığının lojistik ihtiyacı, İçişleri Bakanlığı bünyesindeki bütçeden karşılanmaktadır. Jandarma teşkilatının tüm lojistik faaliyeti, “Jandarma Lojistik Komutanlığı” (J.Loş.K.lığı) tarafından yerine getirilmektedir.

J.Loş.K.lığı; Lojistik Başkanlığı, Jandarma İkmal Komutanlığı (J.İkm.K.lığı) ve Jandarma Bakım Komutanlığı (J.Bkm.K.lığı) olarak teşkilatlanmıştır. J.Loş.K.lığının tedarik işlemleri, yıllık üretim planına uygun olarak üretim, depolama ve dağıtım faaliyetlerini yürütmek olup, fabrika seviyesi bakım ve onarım sorumluluğu

²²³ J.Gn.K.lığı, 2018 Yılı Faaliyet Raporu s. 71.

²²⁴ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5b0dae72de1861.62236090 (Erişim Tarihi: 29.05.2018).

bulunmaktadır. J.Loş.K.lığı; teknolojik gelişmeleri ve birlik talepleri doğrultusunda ihtiyaçlara yönelik ARGE faaliyetlerini yürütmek, birliklerin beka tedbirlerini arttırmaya yönelik sistemler üretmek, J.Gn.K.lığınca bildirilen bina ve tesislerin bakım ve onarımını yapmak, teknik ve yardımcı branşındaki personelin yetişmesini sağlamak ve J.Gn.K.lığının merasim faaliyetleri ile bando hizmetlerini yerine getirme gibi görevleri mevcuttur. J.Gn.K.lığının fiziksel yapısı ise, kendisine tahsis edilen çeşitli kışla ve hizmet binalarında, teşkilat ve malzeme kadrolarında belirtilen silah, teçhizat ve personeli ile faaliyetlerini sürdürmektedir. İdare bünyesinde toplam 3.323 adet hizmet binası ve 18.638 adet loşman (daire) bulunmaktadır. Hizmet binaları kapsamında; 6 adet J.Blg.K.lığı, 81 adet İl J.K.lığı, 941 adet İlçe J.K.lığı, 2.089 adet J.Krk.K.lığı ve 206 adet komando birliği bulunmaktadır.²²⁵

J.Gn.K.lığının İçişleri Bakanlığına bağlanması ile birlikte kıyafet ve teçhizatda değişikliği gidilmiştir. Bu kapsamda jandarma kıyafet ve teçhizatları, günümüz teknolojisi ve her tür hava şartlarına uygun olarak yeniden tasarlanarak birliklere tertip edilerek kullanıma sunulmuştur.

3.3.1.1. Envanter Durumu

J.Gn.K.lığının envanteri, yeniden yapılandırma kapsamında önemli ölçüde artışa gitmiştir. Özellikle Savunma Sanayi Başkanlığı (SSB), Aselsan A.Ş., Roketsan A.Ş. ve Baykar Makine A.Ş. tarafından geliştirilen günümüz teknolojilerine uygun zırhlı araç, yeni nesil piyade tüfeği ve hava araçları gibi önemli araç ve gereçler, J.Gn.K.lığı envanterine dahil edilmiştir. Bu bağlamda J.Gn.K.lığı envanterine dahil olan araç ve gereç ile hava araçları, aşağıda sunulan başlıklar altında ayrıntılı olarak incelenecektir.

3.3.1.1.1. Araç ve Gereçler

---

²²⁵ J.Gn.K.lığı, 2018 Yılı Faaliyet Raporu s. 3.

J.Gn.K.lığı ve bağılı birliklerinin, hareket, görev ve kadro ihtiyaçlarının karşılanması için bütçe imkanları doğrultusunda yıllara sari olarak araç ve gereç tedarik planlamaları yapılmaktadır. Bu araç ve gereçler öncelikle teröriste mücadele eden birliklerden başlamak suretiyle ihtiyacı olan birliklere tertip edilmektedir.

Jandarmanın sorumluluk bölgesinde bulunan birliklere, emniyet ve asayiş ile kamu düzeninin korunması ve sorumluluk sahasında artan toplumsal olaylar ile teröristle mücadele harekâtı görevlerinde kullanılmak üzere araç ve gereçler tertip edilmiştir. Bu araç ve gereçlerden önem arz edenler;

- ✓ İçeriden Kontrollü, Silah Kuleli, Termalli, Lastik Tekerlekli Hafif Zırhlı Araç (COBRA-2)
- ✓ Mayına Karşı Korumalı Taktik Tekerlekli Araç (KİRPİ),
- ✓ Mayına Karşı Korumalı Zırhlı Muhabere Aracı,
- ✓ Cirit Füze Sistemi Monteli 6x6 ZMA,
- ✓ Mayına Karşı Korumalı Zırhlı Ambulans Aracı,
- ✓ Zırhlı Komuta Kontrol Aracı,
- ✓ Balistik Korumalı Personel Aracı,
- ✓ Zırhlı Minibüs,
- ✓ Mukavemetli Uzaktan Kumandalı Loder,
- ✓ Devriye Müdahale Aracı,
- ✓ Pick-Up Araç 4x4
- ✓ Komuta Kontrol Aracı,
- ✓ Trafik ve Sivil Binek Aracı,
- ✓ Motosiklet, Orta ve Ağır Kurtarıcı Araç,

- ✓ Termal Silah ve El Dürbünü, Gündüz Görüş Silah Dürbünü, Gece Görüş Gözlüğü A 100,
- ✓ Balistik Koruyucu Başlık, Kalkan, Siperlik Takımı ve Koruyucu Yelek,
- ✓ Şeffaf Kalkan, KBRN Gaz ve Koruyucu Elbise Takımı,
- ✓ Keskin Nişancı Tüfeği, Milli Piyade Tüfeği (7.62 mmx51 MPT-76, 7.62 mmx39 SAR 308 ve 5.56 mm KCR556), Modern Makineli Tüfek, Av Tüfeği, Modern Makineli Tabanca
- ✓ Çatal Ayaklı RPG-7, Bombaatar ve Havan olarak sıralanabilmektedir.

Ayrıca jandarmanın yeniden yapılandırılması kapsamında, Karayolları Trafik Yönetmeliğın 55. maddesinde yapılan değişik ile “Jandarma Genel Komutanlığına ait araçlara, “JAA”dan “JZZ”ye kadar harf ve üçlü rakam, gruplarından plaka sıra numarası verilir” hükmü yasallık kazanmıştır. Bu kapsamda, J.Gn.K.lığı envanterinde kayıtlı bulunan tüm araçlara takılacak olan plakaların renklendirmeleri ise zemin mavi, harf ve rakamların beyaz renkte olacağı yine aynı yönetmelikte belirtilmiştir. Böylece jandarma teşkilatı askeri plakadan tamamen ayrılmıştır.²²⁶

3.3.1.1.2. Hava Araçları

J.Gn.K.lığının Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesindeki birliklerin havacılık desteğini sağlamak maksadıyla ilk havacılık birliği, 1968 yılında Diyarbakır’da “Hafif Helikopter Bölüğü” adı altında kurulmuştur. 1979 yılında “Jandarma Hava Tabur Komutanlığı”, 1990 yılında ise “Jandarma Hava Grup Komutanlığı” olarak yeniden teşkilatlanmıştır. Orta ve Batı Anadolu Bölgelerinde ise 1970 yılında Ankara’da “1’inci Jandarma Helikopter Bölüğü” teşkil edilmiş, 1979 yılında ise “Jandarma Hava Grup Komutanlığı” olarak adlandırılmıştır. Müteakip yıllarda artan terör olaylarına müdahale etmek maksadıyla, 1993 yılında “Van Filo Komutanlığı” kurulmuştur. Havacılık

²²⁶ 18.07.1997 Tarihli, Karayolları Trafik Yönetmeliği Md. 55.

birliklerinin tek elden sevk ve idaresini sağlamak maksadıyla, 2000 yılında “Jandarma Havacılık Komutanlığı” teşkil edilmiştir. 2003 yılına gelindiğinde ise batı bölgelerindeki jandarma helikopter ihtiyaçlarını karşılamak için Aydın ilinde “Filo Komutanlığı” kurulmuştur. Jandarma havacılık birliklerinin tarihsel gelişimi çerçevesinde ihtiyaç duyulan personel kaynağı ise Kara Kuvvetleri Komutanlığı tarafından karşılanmıştır. Bu çerçevede zamanla jandarma havacılık birlik sayısının artması ve terörle mücadelede jandarmanın etken olarak kullanılması nedeniyle daha fazla pilot ve teknisyen ihtiyacı oluşturmuştur. Bu personel ihtiyacını gidermek maksadıyla, havacılık teknoloji ve yöntemlerini kullanabilen pilot ve helikopter teknisyen yetiştirilmesi amaçlanarak 2013 yılında “Jandarma Havacılık Okul Komutanlığı” kurulmuştur.²²⁷

Günümüzde ise jandarma havacılığı; Havacılık Başkanlığı adı altında teşkilatlanmıştır. Başkanlığa bağlı birlikler ise; Ankara ve Diyarbakır’da konuşlanan J.Hv.Grp.K.lıkları ile Van ve Aydın illerinde konuşlanan J.FiloK.lıklarından oluşmaktadır. Ayrıca subayların pilot, astsubayların ise uçak/helikopter teknisyeni olarak eğitimlerini aldığı Jandarma Havacılık Okul Komutanlığı, Başkanlığa direkt bağlı olarak teşkilatlanmıştır.

J.Gn.K.lığı envanterinde, Cessna C-680 Citation, B-350, S-70 (Sikorsky), Mi-17, AB-205 helikopterleri bulunmaktadır. Ayrıca J.Gn.K.lığı envanterinde, tamamen yerli imkanlarla üretilen, silah ve güç sistemleri bulunan, Türk yapımı lazer güdümlü cirit füzesi ile uzun menzilli tanksavar füzesi silahlarına sahip 4 adet Taarruz ve Taktik Keşif Helikopteri (ATAK T-129) bulunmaktadır. ATAK T-129 helikopteri özellikle doğu ve güneydoğu Anadolu bölgelerinde teröristle mücadele kapsamında aktif olarak kullanılmaktadır. J.Gn.K.lığına tertip edilen ATAK T-129 helikopterlerin 3 tanesine; 1071 Alparslan, 1299 Osmangazi ve 1453 Fatih isimleri verilmiştir.²²⁸ Nisan 2019 ayında ise J.Gn.K.lığı envanterine 2 adet daha ATAK T-129 helikopterin girmesi

²²⁷ Anonim, **Jandarma Dergisi**, Sayı:151, Ekim 2018 s. 6-7.

²²⁸ <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/t129-atak-helikopterleri-jandarmaya-teslim-edildi/1122693> (Erişim Tarihi: 11.09.2018).

planlanmaktadır.²²⁹ Son olarak 2 adet S-70i modelinde genel maksat helikopteri, 21 Kasım 2018 tarihinden itibaren J.Gn.K.lığı envanterine dahil edilmiştir.²³⁰ Söz konusu S-70i helikopteri; otopilot ile uçuş ve hover özelliğinin yanı sıra, gelişmiş vinci sayesinde arama kurtarma görevlerinin icrasında jandarma havacılığın imkan ve kabiliyetini artırması değerlendirilmektedir.

J.Gn.K.lığının yeniden yapılandırılması kapsamında önemli değişimlerden bir diğeri de İnsansız Hava Araçlarının (İHA) envantere girmesidir. Özellikle doğu ve güneydoğu bölgelerinde teröristle mücadele kapsamında kullanılmak üzere 19'u silahlı 4'ü silahsız olmak üzere toplam 23 adet İHA, J.Gn.K.lığı envanterine dahil edilmiştir. Özellikle Silahlı İnsansız Hava Araçları (SİHA), atış desteği ile terörist sığınak ve mağaralarını etkisiz hale getirebilmekte, buna ek olarak keşif ve gözetleme yaparak teröristin mobilize olmasını engellemektedir. Ayrıca 2019 yılı içerisinde J.Gn.K.lığı envanterine 30 SİHA daha dahil edilerek toplam hava araçlarının 53'e ulaşması planlanmaktadır.²³¹ Bayraktar TB2 olarak adlandırılan hava araçları, Elâzığ, Gaziantep ve Van illerinde teşkilatlanan Jandarma Taktik İHA Komutanlıklarında teröristle mücadele kapsamında aktif olarak kullanılmaktadır.

3.3.1.2. Kıyafet ve Teçhizat

J.Gn.K.lığının yeniden yapılandırılması kapsamında yapılan diğeri bir değişiklik kıyafet ve teçhizat alanında gerçekleşmiştir. J.Gn.K.lığının İçişleri Bakanlığına bağlanmasıyla birlikte kıyafet ve teçhizatla önemli çalışmalar yapılmış ve neticesinde her türlü hava şartlarına uygun kıyafet ve teçhizatlar tasarlanarak birliklere tertip edilmiştir. Teçhizat olarak; hücum ve çelik yeleği, çelik (balistik) başlık ile komando birliklerinin kullandığı yeni tip çantalar, her türlü hava şartlarına uygun olarak tasarlanmıştır. Bu kapsamda, J.Gn.K.lığı rütbeli personelin giyeceği kıyafetler; 1

²²⁹ <https://www.icisleri.gov.tr/jandarma-genel-komutanligi-2018-yili-emniyet-ve-asayis-degerlendirme-toplantisi> (Erişim Tarihi: 21.02.2019).

²³⁰ <http://www.milliyet.com.tr/jandarma-ya-iki-yeni-helikopter-gundem-2770617/> (Erişim Tarihi: 10.12.2018)

²³¹ <https://www.icisleri.gov.tr/jandarma-genel-komutanligi-2018-yili-emniyet-ve-asayis-degerlendirme-toplantisi> (Erişim Tarihi: 21.02.2019).

Numaralı Üniforma, Tören Kıyafeti, Günlük Çalışma Kıyafeti, Jandarma Asayiş Kıyafeti, Eğitim Kıyafeti ve Jandarma Komando kıyafeti olmak üzere 6 farklı modelde tasarlanarak kullanıma sunulmuştur. Kullanıma başlanan kıyafet modelleri Ek 2, 3 ve 4'te sunulmuştur.²³²

3.3.2. Kamu Güvenliği Haberleşme Sistemi: Jandarma Entegre Muhabere ve Bilgi Sistemi (JEMUS)

Kamu güvenliği haberleşme sistemi; emniyet, asayiş ve sağlık hizmetlerini yerine getiren kamu kurum ve kuruluşların, haberleşme ihtiyaçlarını muhabere sistemleri vasıtasıyla güvenli, emniyetli ve süratli bir şekilde sağlamasıdır. Bu haberleşme sistemi ile birlikte kamu güvenliği, emniyetli ve hızlı bir şekilde tesis edilerek, kamu kurum ve kuruluşları arasındaki koordinasyonu sağlamak amaçlanmıştır.

Jandarma Entegre Muhabere ve Bilgi Sistemi (JEMUS) ise; J.Gn.K.lığının telli ve telsiz haberleşme sistemi ile bilgisayar sistemlerinin bütünleştirildiği güvenli bir iletişim sistemidir. JEMUS projesi 1998 yılında onaylanmış ve müteakiben kurulum çalışmalarına başlanılmıştır. Ülke geneline yayılması hedeflenen JEMUS ile jandarma birlikleri; modüler, diğer sistemler ve teknolojik yapılara uyumlu, diğer kamu kurumlarının da sisteme entegre olabilmesine imkân verebilecek niteliktedir. Ayrıca JEMUS, sayısal, sabit ve mobil sistemlerden oluşan haberleşme ağı ile uluslararası standartta kamu telsiz haberleşmesi teknolojisi kazandırması aşikardır. JEMUS, J.Gn.K.lığının emniyet ve asayiş hizmetlerinin icrasında istenilen bilgiye yer ve zamana bağlı kalmaksızın, kesintisiz, güvenilir ve emniyetli bir şekilde sahip olmasıdır. JEMUS, kurulumu tamamlanan illerde etkin olarak kullanılmakta olup, halihazırda Doğu Anadolu Bölgesi'nin bazı illeri ile Güney Doğu Anadolu Bölgesi'nde kurulum

---

²³² J.Gn.K.lığı, 2018 Yılı Faaliyet Raporu s. 55.

çalışmalarına devam edilmektedir. 2023 yılına kadar Türkiye'nin her yerinde etkin olarak kullanılması planlanmaktadır.²³³

JEMUS, Türkiye'de kullanılmakta olan en büyük kamu güvenliği haberleşme sistemidir.²³⁴ JEMUS sayesinde, 156 jandarma imdat hattına gelen bir ihbar ile o bölgede bulunan en yakın yaya devrisine, telsiz üzerinden haberleşme yapılarak gelen ihbara anında müdahalede bulunabilme imkânı verilmiştir. JEMUS, Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde kurulan alıcı ve verici cihazları sayesinde, anlık olarak haberleşme imkanını kesintisiz ve güvenilir bir şekilde sağlamaktadır. Ayrıca İçişleri ve Sağlık Bakanlıkları ile yapılan protokol çerçevesinde, oluşabilecek bir kaza sonucunda 112 acil servis ile jandarma arasında JEMUS ile anlık olarak iletişim kurularak müdahalede bulunabilmektedirler. Bu durum JEMUS'un en önemli özellikleri arasında değerlendirilmektedir.

JEMUS projesi sayesinde;

- ✓ Sayısal muhabere emniyetli ses ve veri haberleşmesi,
- ✓ Telli-telsiz tamamlama ile telsiz ve telefon abonelerinin birbiri ile görüşmesi,
- ✓ Mesaj alışverişi ve fotoğraf aktarımı,
- ✓ Motorlu devreye seviyesinde kimlik, silah, araç, ehliyet ve kayıp malzeme sorgulaması,
- ✓ Yaya devriye seviyesinde el telsizi ile suçlu ve araç sorgulaması,
- ✓ El telsizi ile telsiz sistemleri üzerinden iller arası haberleşme,
- ✓ Güncel uydu görüntüleri kullanılarak ülke genelinde araç takibi ve devriyelerin merkezden takip edilmesi ve görevlendirilmesi yeteneği kazanılmaktadır.²³⁵

Ayrıca JEMUS bünyesinde kullanılan ve ihtiyaç duyulan noktalardaki karayoluna kurulan Plaka Tanıma Sistemi (PTS), çalıntı/kayıp araçların takibini yapabileme imkanına sahiptir. 2009 yılında başlatılan PTS, karayolu üzerindeki 300

²³³ J.Gn.K.lığı, 2018 Yılı Faaliyet Raporu s. 5.

²³⁴ Anonim, Aselsan, 2017 Faaliyet Raporu s.52.

²³⁵ J.Gn.K.lığı, 2018 Yılı Faaliyet Raporu s. 6.

noktaya kurulmuş, 11 noktada kurulum çalışmalarına devam edilmekte olup, ayrıca 6 noktaya kurulması planlanmaktadır.²³⁶ PTS'nin imkan ve kabiliyetleri ise; araç plakalarını otomatik tanıma, marka ve renk tanıma, merkezi veri tabanından anlık sorgulama, çalıntı kaydı, marka veya renk uyumsuzluğu olan araçlar için sesli ve görsel alarm ile suça karışmış araçların takibi yapılabilmesidir.²³⁷ Öte yandan JEMUS alt yapısının her türlü elektronik ve siber saldırılarına karşı MEBS Başkanlığına bağlı "Siber Güvenlik Komutanlığı" teşkil edilmiş olup, periyodik olarak siber savunma kontrolleri bu birim tarafından yapılmaktadır.

Öte yandan web tabanlı bilgi sistem yazılımları sayesinde, J.Gn.K.lığı karargahı ve bağlı birlik hareket merkezlerinde bulunan "Acil Çağrı Konum Belirleme" ile 156 jandarma imdat hattını aramak suretiyle yardım isteyen vatandaşlara en kısa sürede ulaşarak, arayan vatandaşların konum bilgileri anında operatörlerden alınarak, aranılan noktanın yeri harita üzerinden gösterilmektedir.²³⁸

3.4. JANDARMANIN PERSONEL DURUMU

3.4.1. Personel Kaynakları

2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanun'unun 13. maddesinde "Jandarma Hizmetleri Sınıfı personelinin her türlü özlük işlerinde, bu kanunda hüküm bulunmayan hallerde, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu uygulanır. Ancak, nasıp ve terfi, aylık ve diğer mali ve sosyal haklar bakımından statü ve rütbelere göre 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 28/5/1988 tarihli ve 3466 sayılı Uzman Jandarma Kanunu ile 18/3/1986 tarihli ve 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanunu'na tabi personel hakkındaki hükümler uygulanır. Jandarma Hizmetleri Sınıfı hariç olmak üzere Jandarma Genel Komutanlığının diğer hizmet sınıflarındaki kadrolarında bulunan Devlet memurları, Türk Silahlı Kuvvetleri

²³⁶ J.Gn.K.lığı, 2018 Yılı Faaliyet Raporu s. 5.

²³⁷ Anonim, Aselsan, 2017 Faaliyet Raporu s.53.

²³⁸ J.Gn.K.lığı, 2018 Yılı Faaliyet Raporu s. 7.

kadrolarındaki emsallerinin yararlandığı mali ve sosyal haklardan aynı şekilde yararlanırlar” hükmü yer almaktadır.²³⁹

J.Gn.K.lığı, yaklaşık 190 bin personeli ile Türkiye yüzölçümünün %93’üne ve ülke nüfusunun %20’sine hizmet vermektedir.²⁴⁰ Jandarmanın yeniden yapılandırma sürecinde, teknik bilgi ve uzmanlık gerektiren işlerde profesyonel bir yapının kurulmasını öngörmektedir. Bu yapının tesisi ise profesyonel personel ile oluşmaktadır. Profesyonel personel; subay, astsubay, uzman jandarma, uzman erbaş, memur ve işçilerden oluşmaktadır. Yükümlü personel ise yedek subay ile erbaş ve erlerden oluşmaktadır. Ancak yükümlü personel durumu, 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanun’un geçici 5. maddesinde “Jandarma Genel Komutanlığının er ve erbaş ile askerlik yükümlüsü ihtiyacı, 21/6/1927 tarihli ve 1111 sayılı Askerlik Kanunu hükümleri çerçevesinde Millî Savunma Bakanlığı tarafından üç yıl süreyle karşılanır. Ancak Cumhurbaşkanı kararıyla; bu süre uzatılabilir”²⁴¹ hükmü yer almaktadır. Bu çerçevede 25 Ocak 2019 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 668 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı gereğince, J.Gn.K.lığının er ve erbaş ile askerlik yükümlüsü ihtiyacının 31 Aralık 2024 yılına kadar uzatılmasına karar verilmiştir.²⁴² Yasallık kazanan bu karar ile J.Gn.K.lığına 5 yıl daha erbaş/er tertip edilecektir. Öyle ki akıllara profesyonelleşme sürecinde bulunan jandarma teşkilatının erbaş/er alımına neden devam edecek olması gelmektedir. Bu durumun ise jandarma teşkilatının ihtiyaçları doğrultusunda geri hizmet bölgesinde kullanılmak üzere “sözleşmeli er” statüsünde alımların yapılacağı değerlendirilmektedir.

Ayrıca J.Gn.K.lığı rütbeli personel kategorisini azaltmak ve daha homojen bir yapının oluşturulmasını sağlamak amacıyla, uzman jandarma kadroları Astsubay kadrolarına dönüştürmüştür. Bu maksatla, 2012 yılından itibaren Uzman Jandarma Okulu kapatılarak, Astsubay Eğitim Merkezi öğrenci kapasitesinin artırılması

²³⁹ 12.03.1983 tarihli, 2803 sayılı **Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu, Md. 13.**

²⁴⁰ **J.Gn.K.lığı**, 2018 Yılı Faaliyet Raporu s. 12.

²⁴¹ 12.03.1983 tarihli, 2803 sayılı **Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu, Geçici Md. 5.**

²⁴² 25.01.2019 tarihli, **668 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı**

kararlaştırılmıştır.²⁴³ Jandarma teşkilatında grev yapan hali hazırdaki uzman jandarma personeli ise Astsubay kadrolarında grev yapmaktadır.

Muvazzaf subay ve astsubayların mecburi hizmet suresi 15 yıl olarak belirlenmiştir.²⁴⁴ Fakat J.Gn.K.lığı, son birkaç yıldır sozleşmeli subay ve astsubay alım kontenjanında artırma yoluna gitmiştir. Sozleşmeli pozisyonunda alım yapılmasının, st rutbelerle belirlenmiş kadrolarda meydana gelmesi muhtemel ihtiyaç fazlası birikimin nlenmesi, genç personel istihdam edilmesi gereken kadroların dinamikliğinin muhafazası için subay, astsubay ve uzman erbaşların temin edildiği değerlendirilmektedir. Bu durum profesyonel personel anlayışına ters duşmektedir. nku sozleşmeli personel, 4-5 yıllık periyotlar halinde sozleşme yenileyebilmektedir. Hal boye olunca yıllara sari olarak yetişmiş ve deneyim kazanmış sozleşmeli personel, isteğe bağlı olarak sozleşme yılını tamamlamasına muteakip jandarma teşkilatından ayrılarak profesyonel personel mevcudunda azalmalar yaşanabilmektedir. Bu maksatla profesyonel personel oluşumu açısından muvazzaf personel alımına nem verilmesi değerlendirilmektedir.

J.Gn.K.lığında rgtsel olarak çoğunlukla dikey bir yapılanma mevcut olup, personel kadro yapılanması için de buna bağlı olarak hiyerarşik şekilde kademelenmiş ynetici ve işgcu rolleri ngrlmektedir. Bu kapsamda, halihazırda toplam personel mevcudunun; %3,2'sini subaylar, %15,4'nu astsubaylar, %9,3'nu uzman jandarmalar, %36,7'sini uzman erbaşlar, %33,3'nu erbaş/erler ve %1,9'unu memur ve işçiler oluşurmaktadır. Ayrıca J.Gn.K.lığında yeniden yapılandırma ile birlikte kadın personel artışına da gidilmiş olup, halihazırda 55 subay, 765 astsubay, 1.298 memur ve işçi bulunmaktadır. Personel Statu ve Mevcutları aşağıda bulunan tablo 2'de sunulmuştur.²⁴⁵

²⁴³ <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/uzman-jandarma-astsubay-kadrosuna-donusturuldu-19923086> (Erişim Tarihi: 15.08.2018).

²⁴⁴ 12.03.1983 tarihli, 2803 sayılı **Jandarma Teşkilat, Grev ve Yetkileri Kanunu, Geçici Md. 9.**

²⁴⁵ **J.Gn.K.lığı**, 2018 Yılı Faaliyet Raporu s. 12.

Tablo 2: Personel Statü ve Mevcut Durumu

Statü	Mevcut
General	45
Subay	4.661
Yedek Subay (Asteğmen)	1.465
Astsubay	29.261
Uzman Jandarma	17.711
Uzman Erbaş	69.779
Erbaş/Er	63.372
Devlet Memuru	2.713
İşçi	908
Toplam	189.915

Jandarmanın yeniden yapılandırması sürecinde önemli ölçüde personel artışına gidilmiştir. Özellikle profesyonel personel anlayışı ile 2017 yılında 102.763 olan personel sayısı, 2018 yılında yaklaşık %22 artarak 125.092 olmuştur. Bu kapsamda, 2017 yılında %58 olan profesyonelleşme oranı 2018 yılında %64'e çıkarılmıştır. 2017 yılında 24.049 yeni personel alınmış olup, 2018 yılında ise %8 artışla 25.949 profesyonel personel temin edilmiştir. 2019 yılında ise 27.180 personel alımının yapılması planlanmaktadır.²⁴⁶

Jandarmanın yeniden yapılandırması kapsamında bir değişiklikte personel kurum kimlik kartında yapılmıştır. Bu kapsamda 11 Aralık 2018 tarihli Resmî Gazetede, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı (SGK) Kurum Kimlik Kartı Yönetmeliği yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu doğrultuda yenilenen kurum kimlik kartları, J.Gn.K.lığı mensubu asıl hak sahibi personel ile hak sahibi aile fertlerini kapsamaktadır. Bu çerçevede asıl hak sahibi; emeklileri ve müstafileri dâhil olmak

²⁴⁶ <https://www.icisleri.gov.tr/jandarma-genel-komutanligi-2018-yili-emniyet-ve-asayis-degerlendirme-toplantisi> (Erişim Tarihi: 21.02.2019).

üzere, J.Gn.K.lığı mensubu subay, sözleşmeli subay, yedek subay, istisnai memur, sivil öğretim elemanı, astsubay, sözleşmeli astsubay, uzman jandarma, uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve er, diğer hizmet sınıflarındaki memurlar ile işçiler ve öğrencileri, hak sahibi aile fertleri ise; asıl hak sahibi personelin kimlik kartı almaya hak kazanmış eş, anne, baba, büyük ebeveyn, öz veya üvey çocuklar ile evlatlıklar, kız ve erkek kardeşler ile gelin ve damatlarını ifade etmektedir. Jandarma personeli ve emeklileri ile hak sahibi aile fertleri kurum kimlik kart örneği Ek 9-15'te sunulmuştur.²⁴⁷

3.4.2. Atama, Yer Değiştirme ve Disiplin İşlemleri

Jandarma Genel Komutanı, Genel Komutan Yardımcıları, Generaller, Bölge ve İl Jandarma Komutanlarının atama işlemleri, Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile diğer tüm personelin atamaları ise İçişleri Bakanı tarafından yapılmaktadır.

Özel eğitim olarak branşlaşan personel nokta atamasına tabi tutulabilmektedir. Nokta ataması yapılmayan subay, astsubay ve uzman jandarmalar valilik emrine atanabilmekte, bunların istihdam yerleri ile il içi yer değiştirme işlemleri vali tarafından yapılmaktadır.²⁴⁸

J.Gn.K.lığı personeli atamalarda hizmet bölgesinin özellikleri esas alınmakta, meslek hayatları boyunca farklı hizmet bölgeleri arasında zorunlu atama işlemine tabi tutulmaktadır. Jandarma personeli atandığı hizmet bölgesinde hizmet süresini tamamlamaları şarttır.²⁴⁹ Ancak batı illeri için en az iki yıl görev yapmak koşulu ile kendi arzusu ile isterlerse öncelikli olarak sıralı hizmet garnizonlarına (doğu illeri) olmak suretiyle J.Gn.K.lığı tarafından uygun görülmesi halinde atanamaya tabi

²⁴⁷ 11.12.2018 tarihli, **Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı Kurum Kimlik Kartı Yönetmeliği Md. 2 ve 4.**

²⁴⁸ 12.03.1983 tarihli, 2803 sayılı **Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu, Md. 14.**

²⁴⁹ 21.01.2017 tarihli, **Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı Personel Yönetmeliği, Md. 10.**

tutulabilmektedirler. Ayrıca subay kadrolarına ihtiyaç duyulması halinde, meslek hayatında başarılı olan astsubaylar atanabilmektedir.

Personel atamaları, hizmetin aksamadan yürütülmesi esasına ve hizmet ihtiyacı prensibine uygun olarak, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı Personel Yönetmeliği'nin 12 maddesine göre;

- ✓ “Mesleki gelişim durumu,
- ✓ Kadro ihtiyaçları,
- ✓ Hizmet bölgesinde hizmet süresi veya varsa zorunlu hizmet süresi,
- ✓ Terfi durumu ile branş ve/veya ihtisasları,
- ✓ Kendisinin, eşinin veya bakmakla yükümlü olduğu çocuklarının atamaya esas hayati önemi haiz sağlık durumları veya bakmakla yükümlü olduğu ve aynı çatı altında yaşayan anne, baba veya mahkeme kararıyla vasi tayin edilmesi kaydıyla kardeşin hayati önemi haiz sağlık durumları,
- ✓ Varsa puanlama sistemi,
- ✓ Personelin atanma isteğinde belirttiği yerler,
- ✓ Asayiş, idari ve zaruri sebepler” olarak belirlenmiştir.²⁵⁰

J.Gn.K.lığında genel atamalar her yılın Mayıs ve Ekim (dahil) aylarında yapılmakta olup, ayrıca İçişleri Bakanlığı tarafından belirlenen diğer aylarda da yapılabilmektedir.²⁵¹

Genel kolluk kuvvetleri arası geçici görevlendirmeler ise, lüzum göstermesi durumunda İçişleri Bakanı onayı ile Emniyet Genel Müdürlüğü, Sahil Güvenlik

---

²⁵⁰ 21.01.2017 tarihli, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı Personel Yönetmeliği, Md. 12.

²⁵¹ 21.01.2017 tarihli, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı Personel Yönetmeliği, Md. 14.

Komutanlığı ve J.Gn.K.lığı arasında her kademedeki personel geçici olarak görevlendirebilmekte olup, İçişleri Bakanı bu yetkisini il valilerine devredebilmektedir.²⁵² Bu görevlendirmeler durumunda personelin tüm özlük hakları kendi kurumu tarafından yapılmaktadır. Ancak disiplin soruşturma işlemleri fiilen görevli olduğu kurum bünyesinde yapılmakta, disiplin soruşturma dosyası ise işlem yapılmak üzere görevlendirme yapılmadan önceki kurumun yetkili disiplin amiri ve kurullarına gönderilmektedir.

J.Gn.K.lığının disiplin ve soruşturma usulleri; 7068 sayılı Genel Kolluk Disiplin Hükümleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'da belirtilmiştir. Buna göre, J.Gn.K.lığında görevli subay, astsubay, sözleşmeli subay, sözleşmeli astsubay, uzman jandarma, uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve sözleşmeli erler ile diğer sınıflardaki memurları kapsamaktadır. Burada dikkat edilmesi gereken husus, yükümlü erbaş ve erlerin bu kanuna dahil edilmemesidir. Bu kapsamda J.Gn.K.lığında görev yapan yükümlü erbaş ve erler için 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu hükümlerine tabidir. Ayrıca J.Gn.K.lığında görev yapan sivil memurlarında rütbeli personel gibi 7068 sayılı Kanun'a tabi olması dikkat çeken husustur.²⁵³

3.4.3. Eğitim Kurumları

J.Gn.K.lığının personel ihtiyacı;

- ✓ Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi (JSGA),
- ✓ Işıklar Astsubay Meslek Yüksek Okulu,
- ✓ Jandarma Teknik ve Yardımcı Branşlar Eğitim Merkezi Komutanlığı,

---

²⁵² 21.01.2017 tarihli, **Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı Personel Yönetmeliği, Md. 16.**

²⁵³ 08.03.2018 tarihli, **7068 sayılı Genel Kolluk Disiplin Hükümleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun, Md. 2.**

- ✓ Jandarma Havacılık Okul Komutanlığı,
- ✓ Bilecik 2'nci Jandarma Eğitim Tugay Komutanlığı,
- ✓ Foça Jandarma Komando Okulu ve Eğitim Merkezi Komutanlığı,
- ✓ Yeni Foça Jandarma Komando Teröristle Mücadele Harekâtı Okul Komutanlığı
- ✓ Jandarma At ve Köpek Eğitim Merkezi Komutanlıklarındaki eğitimlerini başarıyla tamamlayanlardan karşılanmaktadır.²⁵⁴

Personel ihtiyacı, J.Gn.K.lığıınca belirlenerek İçişleri Bakanlığı tarafından onaylanan insan gücü planına göre karşılanmaktadır. İlk nasıp ise, personelin akademi ve diğer eğitim komutanlıklarındaki eğitimini başarıyla tamamlamasından sonra jandarma hizmetlerindeki branşlarda görevine başlamaktadır.²⁵⁵ Subaylığa ve astsubaylığa nasıp işlemleri İçişleri Bakanlığının onayı ile uzman jandarma ve uzman erbaşların nasıp ve terfileri ise özel kanunlarına göre J.Gn.K.lığıınca yapılmaktadır.²⁵⁶

3.5.3.1. Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi (JSGA)

Jandarma teşkilatının personel kaynağı önceden Jandarma Eğitim Komutanlığı altında bulunan Jandarma Okullar Komutanlığı tarafından karşılanmaktaydı. Jandarmanın yeniden yapılandırma ile söz konusu her iki komutanlık lağv edilmiştir. Bu çerçevede; 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununun 13/A maddesinde, “Jandarma ve Sahil Güvenlik Teşkilatlarının subay ve astsubay ve diğer personel ihtiyacını karşılamak, önlisans, lisans ve lisansüstü eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın yapmak üzere bünyesinde fakülte, enstitü, astsubay meslek yüksekokulları, eğitim ve araştırma merkezleri ve kurslar bulunan bir yükseköğretim kurumu olarak İçişleri Bakanlığına bağlı Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi kurulmuştur. Akademinin ihtiyaçları Jandarma Genel Komutanlığı bütçesinden

²⁵⁴ J.Gn.K.lığı, 2018 Yılı Faaliyet Raporu s. 13.

²⁵⁵ 21.01.2017 tarihli, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı Personel Yönetmeliği, Md.

6.

²⁵⁶ 12.03.1983 tarihli, 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu Md. 13.

karşlanır” hükmü yer almaktadır. Bu maksatla jandarma personelinin temelini oluşturan JSGA, profesyonel personel yetiştirerek halkın can ve mal güvenliğini ile kamu düzenini sağlamayı amaçlamıştır. Akademi başkanı, en az yüksek lisans düzeyine sahip jandarma veya sahil güvenlik hizmetlerinde görev yapmış general, amiral veya albaylar ya da yükseköğretim kurumlarının profesör öğretim üyeleri arasından İçişleri Bakanı tarafından atanmaktadır.²⁵⁷ Burada dikkat edilmesi gereken husus, akademi başkanlığına sivil kişilerinde atanabilmesi durumudur.

Akademinin öğrenci kaynağı; lise ve dengi okullar, ön lisans, lisans, yüksek lisans mezunlarından sağlanmaktadır. Yabancı uyruklu öğrencilerde yapılacak olan uluslararası anlaşmalar doğrultusunda İçişleri Bakanı onayı ile akademiye kabul edilebilmektedirler. Akademiye kabul edilen öğrencilerin bütün ihtiyaçları (yeme, yatma, giyim, eğitim-öğretim vb.) devlet tarafından karşılanmakta olup, ayrıca Millî Savunma Bakanlığına bağlı okullarda bulunan askeri öğrencilere ödenen miktarda harçlık ödenmektedir. Akademi bünyesinde eğitim alan subay ve astsubaylar, mezun olabilmeleri için eğitim öğretim sonunda akademi tarafından yapılacak olan yeterlilik sınavında başarılı olmaları gerekmektedir. Yeterlilik sınavından başarılı olan öğrenciler subay veya astsubay olarak naspedilirler.²⁵⁸

3.4.4. Branşlar ve Profesyonel Personel

3.4.4.1. Branşlar

Branş; J.Gn.K.lığı teşkilatlarındaki alt hizmet alanlarını ifade etmektedir. Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı Personel Yönetmeliği'nin 4. maddesinde ise branşlaşma; “Personelin sahip olduğu niteliklerden en etkili bir şekilde faydalanabileceği görevlere getirilebilmesi maksadıyla beden ve zihni

²⁵⁷ 12.03.1983 tarihli, 2803 sayılı **Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu, Geçici Md. 13/A.**

²⁵⁸ 12.03.1983 tarihli, 2803 sayılı **Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu, Geçici Md. 13/A.**

kabiliyetleri, fiziki profili, tahsili, tecrübe ve isteklerinin meslek hayatı boyunca devamlı olarak değerlendirilerek branşlara ayrılmasını”²⁵⁹ olarak ifade edilmiştir.

Profesyonel bir teşkilat kurmak ve sürdürülebilirliği sağlamak için branşlaşma çok önemli bir faktördür. Nitekim branşlaşmış personel, alanında uzmanlaşmış üst düzey bilgi birikimine sahip ve donanımlı bireylerden oluşmaktadır. Bu kapsamda, JSGA’ya katılan personel, almış olduğu eğitim durumuna göre branşlaşıp bu doğrultuda askeri ve branş eğitimini tamamlayarak mezun olmalıdır. Bu sayede JSGA’dan mezun olan jandarma personeli branşına göre kadro görevlerine atamasının yapılması profesyonel personel anlayışının genel şartıdır.

J.Gn.K.lığının ihtiyaçları doğrultusunda olup, JSGA’nde yetiştirilemeyen branşlardaki personel ihtiyaçları, J.Gn.K.lığı nam ve hesabına olmak suretiyle sivil fakülte, yüksekokul ve meslek yüksekokullarında okuyan öğrencilerden karşılanmaktadır. Öğrenci kaynakları JSGA ile ilgili eğitim kurumları arasında yapılacak protokoller çerçevesinde; Yüksek Öğretim Kurumları Sınavı (YKS)’ndan belirlenen kontenjana yerleştirilen öğrencilerden ve eğitim kurumlarının son sınıfı hariç olmak üzere diğer sınıflarda başarılı olan öğrencilerden alınmaktadır. Alımı yapılacak olan öğrenci kontenjanları ise eğitim kurumu ile yapılan protokoller çerçevesinde belirlenmektedir.²⁶⁰ Ayrıca kabul edilen öğrencilere akademik eğitimini aksatmayacak şekilde öğrenim süreleri içinde ilave olarak teorik ve uygulamalı temel kolluk eğitim programları uygulanmaktadır. Öğrencilerin, ilgili fakülte veya yüksekokulu başarıyla tamamlamaları sonucunda JSGA tarafından yapılacak olan yeterlilik sınavında başarılı olanlar subaylığa/astsubaylığa naspedilirler. Özlük hakları JSGA tarafından yetiştirilen

---

²⁵⁹ 21.01.2017 tarihli, **Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı Personel Yönetmeliği, Md. 4.**

²⁶⁰ 25.05.2018 tarihli, **Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisinde Yetiştirilemeyen Sınıf ve Branşlardaki Personelin Diğer Üniversitelerde Yetiştirilmesi ile bu Üniversitelerde Verilecek Ön Lisans ve Lisans Eğitim-Öğretim Yönetmeliği, Md. 5-6.**

personel ile eşdeğerdir. JSGA’da yetiştirilemeyen branşlar ise; Kimyager, Veteriner Hekim, Mühendis, Öğretmen, Tabip, Eczacı ve Diş Tabibi alanlarıdır.²⁶¹

J.Gn.K.lığında bulunan Subay ve Astsubayların branşları aşağıda bulunan tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 3: Subay Branşları

Jandarma	İstihkâm	Muhabere	Pilot	İkmal	Bakım	Personel	Kimyager	Veteriner Hekim
Mühendis	Maliye	Öğretmen	Bando	Tabip	Eczacı	Diş Tabibi	Sağlık	

Tablo 4: Astsubay Branşları

Jandarma	İstihkâm	Muhabere	Uçak Helikopter Teknisyeni	İkmal
Bakım	Personel	Maliye	Bando	Sağlık

Söz konusu tablolar incelendiğinde subaylar 17 branştan, astsubaylar ise 10 branştan oluşmaktadır. Subay statüsünün astsubay statüsüne göre daha fazla branşlı olmasının sebebi; Pilot, Tabip, Mühendis ve Öğretmen gibi yönetici branşların olmasından kaynaklanmaktadır.

Subay ve astsubayların ilk branşlarının belirlenmesi, akademi mezunları için JSGA tarafından, diğer yükseköğretim kurumlarından mezun olacaklar (sivil kaynaktan temin edilen) için ise J.Gn.K.lığı bünyesinde oluşturulacak branş belirleme kurulları tarafından yapılmaktadır. İlk branş belirleme kurullarının kararları JSGA başkanı tarafından, branş değişikliğine ilişkin branş belirleme kurullarının kararları ise J.Gn.K.

²⁶¹ 25.05.2018 tarihli, **Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisinde Yetiştirilemeyen Sınıf ve Branşlardaki Personelin Diğer Üniversitelerde Yetiştirilmesi ile bu Üniversitelerde Verilecek Ön Lisans ve Lisans Eğitim-Öğretim Yönetmeliği, Md. 10-17.**

onayı ile kesinleşmektedir. Branş belirleme kurul üyeleri JSKA ile J.Gn.K.lığı tarafından teşkil edilmektedir.²⁶²

3.4.4.2. Profesyonel Personel

J.Gn.K.lığı, halkın can ve mal güvenliğini kapsamlı olarak tesis etmek amacıyla alanında branşlaşmış ve profesyonel personel anlayışı ile yeniden yapılandırılmıştır. Jandarma hizmetlerinde profesyonel personel olarak görev yapan subay, astsubay, uzman jandarma, uzman erbaş, memur ve işçiler aşağıda bulunan başlıklar adı altında ayrıntılı olarak incelenecektir.

3.4.4.2.1. Subay

211 sayılı Türk silahlı kuvvetleri iç hizmet Kanun'un 3. maddesinde subay; "Hususi kanuna göre Silahlı Kuvvetlere istinabeden asteğmenden mareşale (Büyük amirale) kadar rütbeyi haiz olan askerdir"²⁶³ şeklinde tanımlanmıştır.

J.Gn.K.lığının subay kaynakları; Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisinden (JSKA), Sivil Kaynaktan (Fakülte ve Yüksekokul mezunları) ve Astsubaylıktan Subaylığa geçiş sınavında başarılı olanlardan temin edilmektedir.

J.Gn.K.lığının temel subay kaynağı JSKA'dır. Jandarmanın yeniden yapılandırılması kapsamında, 31 Temmuz 2016 tarihli Resmî Gazetede yayımlanan 669 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile JSKA kurulmuştur.²⁶⁴ Subay adayları JSKA'ya bağlı olan Jandarma ve Sahil Güvenlik Fakültesi Dekanlığında yetiştirilmektedir. Söz konusu fakültenin öğrenci kaynakları, lise veya lise dengi meslek okulu mezunları ile Millî Eğitim Bakanlığınca onaylanmak kaydıyla yabancı ülke lise mezunlarından

²⁶² 21.01.2017 tarihli, **Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı Personel Yönetmeliği, Md. 9.**

²⁶³ 10.08.1967 tarihli, 926 sayılı **Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, Madde:3.**

²⁶⁴ 31 Temmuz 2016 tarihli, **669 sayılı Kanun Hükmünde Kararname Madde:113.**

karşılanmaktadır.²⁶⁵ Jandarma ve Sahil Güvenlik Fakültesine ön başvuru şartları her yıl (Temmuz-Ağustos ayları) JSGA'nin resmi internet sitesinde yayımlanmaktadır. Temel olarak, Yüksek Öğretim Kurumları Sınavı'nın (YKS) Temel Yeterlilik Testi (TYT) ve Alan Yeterlilik Testinden (AYT) başvuru şartında geçen ilgili taban puana sahip olmak gerekmektedir. Ayrıca Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Başkanlığı Fakülte ve Meslek Yüksekokulları Temin Yönetmeliği'nde belirtilen diğer koşulları sağlayan adaylar, Jandarma ve Sahil Güvenlik Fakültesine girmeye hak kazanırlar. Söz konusu fakülte; Güvenlik Bilimleri, Hukuk Bilimleri, Sosyal Bilimler, Deniz ve Denizcilik Bilimleri ve Beden Eğitimi bölüm başkanlıklarından oluşmaktadır.²⁶⁶ Bu fakültede 1 yıl yabancı dil hazırlık eğitimi, 4 yıl lisans eğitimi olmak üzere toplamda 5 yıl eğitim alınmasına müteakip başarılı olan öğrenciler teğmen rütbesi ile naspedilerek mezun olmaktadır. Hazırlık sınıfında başarısız olanlar ise JSGA tarafından ilişiği kesilerek Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından YKS sınavına girdikleri yıldaki almış oldukları puanlara göre uygun bir yükseköğretim kurumuna yerleştirilirler.²⁶⁷ Ayrıca Jandarma ve Sahil Güvenlik Fakültesi mezunlarına, subay diploması ile birlikte Güvenlik Bilimleri ve Kamu Yönetimi bölümünde ulusal ve uluslararası denkliği olan lisans diploması verilmektedir. 2017-2018 eğitim öğretim döneminden itibaren Jandarma ve Sahil Güvenlik Fakültesine öğrenci alımı yapılmaya başlanılmıştır.²⁶⁸

J.Gn.K.lığının diğer Subay kaynakları olan sivil kaynak (fakülte ve yüksek okul mezunları) ve astsubaylıktan subaylığa geçiş sınavında başarılı olanlardan karşılanmaktadır. Sivil kaynak ve astsubaylıktan subaylığa geçiş sınavında başarılı olanların subay alım işlemleri; Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Başkanlığı Eğitim Merkezi Komutanlığı Temin Yönetmeliği esasları doğrultusunda yapılmaktadır.

²⁶⁵ 20.04.2017 tarihli, **Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Başkanlığı Fakülte ve Meslek Yüksekokulları Temin Yönetmeliği, Md. 5.**

²⁶⁶ <http://www.jsga.edu.tr/page.aspx?m=12&id=31> (Erişim Tarihi: 23.08.2018).

²⁶⁷ 12.03.1982 tarihli, **2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu, Md. 13/A.**

²⁶⁸ http://www.jsga.edu.tr/images/haber/3759503_K%C4%B0TAP%C3%87IK%2024%20N%C4%B0SAN.pdf (Erişim Tarihi: 23.08.2018).

Söz konusu yönetmelikte Subay Eğitim Merkezi Komutanlığı (SUEM) ve Astsubay Eğitim Merkezi Komutanlığı (ASEM) olmak üzere iki kaynak belirlenmiş olup, konu başlığımız gereği SUEM ayrıntılı olarak ele alınacak, ASEM'e ise Astsubay başlığı adı altında değinilecektir.

SUEM'in öğrenci kaynağı, en az dört yıllık lisans ve yüksekokul mezunu olmak kaydıyla, müracaat yapılan yılın 1 Ocak itibariyle yirmi yedi yaşını, lisansüstü öğrenimini tamamlamış olanlar için otuz iki yaşını bitirmemiş olanlar ve Akademik Personel ve Lisansüstü Eğitim Giriş Sınavı (ALES) ile Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS)'den gerekli olan puanı alanlar tarafından karşılanmaktadır. Astsubaylardan subaylığa geçiş için ise en az dört yıllık lisans ve yüksekokul mezunu olmak vesinava müracaat tarihinde en az kıdemli çavuş rütbesinde ve astsubay olarak dördüncü hizmet yılını tamamlamış ve yedinci hizmet yılını bitirmemiş olmak, ayrıca ALES sınavından gerekli olan puanı almış olmak koşulu yer almaktadır.²⁶⁹ Burada dikkat edilmesi gereken SUEM'e alımı yapılacak olan öğrencilerin başvuru şartlarından birisi olan ALES puanına sahip olunması durumudur. ALES sınavı bilindiği üzere yüksek lisans eğitime başvuracak adayların ve akademik personel kadrolarına atanmak isteyen kişilerin girmesi gereken bir sınav sistemidir. SUEM'de herhangi bir lisansüstü eğitim verilmeyip sadece 1 yıl süreli eğitiminin ardından başarı olanlar subay diploması ile mezun olarak teğmen nasedilmektedir. Bu sebeple giriş koşullarından birisi olan ALES sınavının kaldırılması değerlendirilmektedir.

SUEM'e alımı yapılacak olan öğrenci kontenjan sayısı, J.Gn.K.lığı tarafından SUEM'in kapasitesi, boş kadro sayısı ve ihtiyacı belirlenerek her dönem sivil ve astsubay kaynaklarından kadın ve erkek olarak ayrı ayrı branş bazında olmak üzere tespit edilir. Alınacak öğrenci sayısı başvuru tarihinden önce İçişleri Bakanlığı onayı ile kesinleşir. SUEM'e giriş sınavı, adaylar için fiziki yeterlilik ve mülakat sınavı olmak üzere iki aşamalı olarak yapılmaktadır. Söz konusu sınavlarda başarılı olan adaylar,

---

²⁶⁹08.11.2016 tarihli, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Başkanlığı Eğitim Merkezi Komutanlığı Temin Yönetmeliği, Md. 5.

Sağlık Raporu almak üzere tam teşekküllü hastanelere sevk edilirler. Sağlık raporu olumlu olan adaylar SUEM'e kabul edilerek kesin kayıt işlemlerinin ardından eğitim öğretimlerine başlarlar. Bir (1) yıl eğitimin ardından Teğmen rütbesi ile naspedilerek otomasyon yöntemiyle kura çekilmek suretiyle branşlarına göre kadro görevlerine atamaları yapılmaktadır.²⁷⁰ Subay rütbe sembolleri Ek 4'te, General rütbe sembolleri ise Ek 5'te sunulmuştur.

3.4.4.2.2. Astsubay

211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununun 3. maddesinde astsubay, “hususî kanununa göre silahlı kuvvetlere katılan astsubay çavuştan astsubay kıdemli başçavuşa kadar rütbeyi haiz olan askerdir”²⁷¹ şeklinde tanımlanmıştır.

J.Gn.K.lığının astsubay kaynakları; Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi (JSGA)'ya bağlı olan Işıklar Astsubay Meslek Yüksek Okulu (MYO)'dan, Sivil Kaynaktan (Fakülte ve Yüksekokul mezunları ile Meslek Yüksek Okulları) ve Uzman Jandarma/Uzman Erbaşlıktan Astsubaylığa geçiş sınavında başarılı olanlardan temin edilmektedir.

J.Gn.K.lığının temel astsubay kaynağı, JSGA bünyesinde bulunan Işıklar Astsubay Meslek Yüksek Okulu (MYO)'dur. MYO'nun öğrenci kaynakları, JSGF öğrenci alım şartlarında bulunan lise veya lise dengi meslek okulu mezunları ile Millî Eğitim Bakanlığınca onaylanmak kaydıyla yabancı ülke lise mezunlarıdır. JSGF subay öğrenci alım şartlarından olan, öğrenci kaynakları, adaylarda aranacak nitelikler, fiziki kontrol, fiziki yeterlilik ve mülakat sınavları, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Başkanlığı Fakülte ve Meslek Yüksekokulları Temin Yönetmeliği'nde belirtildiği üzere MYO öğrenci alım şartları ile aynıdır. Subay öğrenci alım şartlarından farklı olarak sadece, MYO öğrenci adaylarının Yüksek Öğretim Kurumları Sınavı (YKS)'nin Temel

²⁷⁰ 08.11.2016 tarihli, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Başkanlığı Eğitim Merkezi Komutanlığı Temin Yönetmeliği, Md. 12.

²⁷¹ 09.01.1961 tarihli, Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu, Md. 3.

Yeterlilik Testi (TYT) sınavına girmiş olmaları yeterlidir.²⁷² MYO'ya kabul edilen öğrenciler toplam 2 yıl süre ile ön lisans düzeyinde eğitim almaktadırlar. Bu süresinin sonunda başarılı olan öğrenciler Astsubay Çavuş rütbesi ile naspedilerek mezun olmaktadır. Ayrıca mezun olanlara Astsubay diploması ile birlikte ulusal ve uluslararası denkliği olan ön lisans diploması verilmektedir.

J.Gn.K.lığının diğer astsubay kaynakları ise, sivil kaynak (fakülte, yüksek okul ve meslek yüksek okulu mezunları) ve Uzman Jandarma/Uzman Erbaşlıktan Astsubaylığa geçiş sınavında başarılı olanlardan karşılanmaktadır. Bu şekilde temin edilen astsubay adaylarının alım işlemleri; Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Başkanlığı Eğitim Merkezi Komutanlığı Temin Yönetmeliği'nde belirtilen, Astsubay Eğitim Merkezi Komutanlığı (ASEM) tarafından sağlanmaktadır.²⁷³

ASEM'e kabul edilebilmek için en az iki yıl süreli ön lisans mezunu olmak gerekmektedir. Konuyu biraz daha genişletecek olursak; sivil kaynaklılar için müracaat yapılan yılın 1 Ocak itibarıyla yirmi yedi yaşını, lisansüstü öğrenimini tamamlamış olanlar için ise otuz iki yaşını bitirmemiş olanlar başvuru yapabilmektedir. Uzman jandarmalardan astsubaylığa geçiş ise, en az 3 yıl görev yapmış olmak ve müracaat yapılan yılın 1 Ocak itibarıyla yirmi yedi yaşını bitirmemiş olanlardan karşılanmaktadır. Son olarak uzman erbaşlıktan astsubaylığa geçişler ise uzman jandarmalarla aynı olup, tek farkları başvuru tarihinde dördüncü hizmet yılını tamamlamış, sekizinci hizmet yılını bitirmemiş olmak şartı vardır.²⁷⁴

ASEM'e alımı yapılacak olan öğrenci kontenjan sayısı SUEM'de belirtilen şartlar ile aynı özellikleri taşımakta olup, tek fark olarak astsubaylığa geçmek isteyen Uzman Jandarma/Uzman Erbaşlar, yazılı sınav olan Astsubaylığa Geçiş Genel Yetenek

---

²⁷² 20.04.2017 tarihli, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Başkanlığı Fakülte ve Meslek Yüksekokulları Temin Yönetmeliği, Md. 16.

²⁷³ 08.11.2016 tarihli, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Başkanlığı Eğitim Merkezi Komutanlığı Temin Yönetmeliği, Md. 12.

²⁷⁴ 08.11.2016 tarihli, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Başkanlığı Eğitim Merkezi Komutanlığı Temin Yönetmeliği, Md. 25.

Sınavına (AGYS) girmeleri ve bu sınavdan gerekli puan almaları gerekmektedir.²⁷⁵ Gerekli giriş koşullarını sağlayan adaylar ASEM'e kabul edilerek 1 yıl süreli eğitim öğretim faaliyetlerine başlamaktadırlar. 1 yıl eğitimin ardından gerekli sınavlarda başarılı olanlara Astsubay diploması verilerek Astsubay Çavuş rütbesi ile nasedilirler. Daha sonra bilgisayar ortamında otomasyon yöntemiyle kura çekilerek branşlarına göre kadro görevlerine atamaları yapılmaktadır. Astsubayların normal rütbe bekleme süreleri ise Astsubay Çavuş ve Astsubay Kıdemli Çavuşlukta 3'er yıl, diğer rütbelerde ise 6'şar yıl olup, toplam 30 yıldır. Astsubay rütbe sembolleri Ek 7'de sunulmuştur.²⁷⁶

3.4.4.2.3.Uzman Jandarma/Uzman Erbaş

Uzman Jandarma, J.Gn.K.lığı kadrolarında muvazzaf personel olarak görev yapmaktadır. 3466 sayılı Uzman Jandarma Kanununun 3. maddesinde, "Uzman Jandarma Okulunu başarı ile bitiren Uzman Jandarma çavuştan Uzman Jandarma sekizinci kademeli çavuşa kadar rütbeleri haiz asker kişileri ifade eder"²⁷⁷ şeklinde tanımlanmıştır.

Uzman Jandarma personelinin mecburi hizmet süreleri uzman jandarma çavuşluğa nasip tarihinden itibaren 15 yıldır. Ayrıca Uzman jandarmalar 56 yaşına kadar çalışabilmektedir.²⁷⁸

Uzman Jandarmalar, J.Gn.K.lığının belirlediği kontenjan dahilinde Astsubaylığa geçiş yapabilmektedirler. Gerekli giriş koşullarını sağlayan ve yapılacak olan statü değişikliği sınavında başarılı olan uzman jandarmalar ASEM'e kayıt işlemleri yapılmaktadır. Burada yapılan 1 yıl süreli eğitimin ardından JSKA tarafından yapılacak olan yeterlilik sınavında başarılı olanlar, astsubay diploması ile mezun olarak Astsubay Çavuş nasedilmektedirler. Gerekli sınavlardan başarılı olamayanlar ise Uzman

²⁷⁵ 08.11.2016 Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Başkanlığı Eğitim Merkezi Komutanlığı Temin Yönetmeliği, Md. 32.

²⁷⁶ 10.08.1967 tarihli, 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, Md. 78.

²⁷⁷ 04.06.1988 tarihli, 3466 sayılı Uzman Jandarma Kanunu, Md. 3.

²⁷⁸ 04.06.1988 tarihli, 3466 sayılı Uzman Jandarma Kanunu, Md. 7.

Jandarma olarak görevlerine devam ederler. Uzman jandarma ve uzman erbaş statülerine ait rütbe sembolleri Ek 8’de sunulmuştur.

Subay, astsubay, uzman jandarma rütbelerine ait normal bekleme süreleri Tablo 5’de sunulmuştur.²⁷⁹ Ayrıca 2803 sayılı Jandarma Teşkilat Görev ve Yetkileri Kanun’un 13. maddesi gereğince, albay ve general rütbelerinden normal bekleme sürelerini tamamlamadan Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile bir üst rütbeye terfi edilebilme hükmü yasallık kazanmıştır.²⁸⁰ Tabloda gösterilen Uzman Erbaşlara ait rütbe bekleme sürelerinde uzman onbaşı rütbesi 1 yıl, uzman çavuş rütbesine gelindiğinde ise her 3 yılda bir sadece şeklen rütbelerinde değişim göstermektedir. Uzman Erbaşlar arasında astlık üstlük münasebetleri bulunmamaktadır.

Tablo 5: Rütbe Bekleme Süreleri

Statü	Rütbeler	Normal Bekleme Süreleri
Subay	Teğmen	3 Yıl
	Üsteğmen	6 Yıl
	Yüzbaşı	6 Yıl
	Binbaşı	5 Yıl
	Yarbay	3 Yıl
	Albay	5 Yıl
	Tuğgeneral	4 Yıl
	Tümgeneral	4 Yıl
	Korgeneral	4 Yıl
	Orgeneral	4 Yıl (Yaş Haddi)
Astsubay	Astsubay Çavuş	3 Yıl
	Astsubay Kıdemli Çavuş	3 Yıl

²⁷⁹ 10.08.1967 tarihli, 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, Md. 30.

²⁸⁰ 10.03.1983 tarihli, 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu, Geçici Md. 13.

Astsubay	Astsubay Üstçavuş	6 Yıl
	Astsubay Kıdemli Üstçavuş	6 Yıl
	Astsubay Başçavuş	6 Yıl
	Astsubay Kıdemli Başçavuş	6 Yıl (Yaş Haddi)
Uzman Jandarma	Uzm.J.I.Kad.Çvş.	3 Yıl
	Uzm.J.II.Kad.Çvş.	3 Yıl
	Uzm.J.III.Kad.Çvş.	3 Yıl
	Uzm.J.IV.Kad.Çvş.	3 Yıl
	Uzm.J.V.Kad.Çvş.	3 Yıl
	Uzm.J.VI.Kad.Çvş.	3 Yıl
	Uzm.J.VII.Kad.Çvş.	3 Yıl
	Uzm.J.VIII.Kad.Çvş.	3 Yıl
Uzman Erbaş	Uzman Onbaşı	1 Yıl
	Uzman Çavuş	-

Personel Kaynakları ana bağılığı altında belirtildiği üzere, Uzman jandarma kadroları Astsubay kadrolarına dönüştürülerek, 2012 yılından itibaren Uzman Jandarma Okulu kapatılmış, bu maksatla ASEM öğrenci kapasitesinin arttırılmasına gidilmiştir. Hali hazırda 17.711 olan Uzman Jandarma sayısı, astsubay kadrolarında istihdam edilmektedir. Bu kadrolarının tamamen eritilmesinin yaklaşık 20 yılı bulacağı değerlendirilmektedir. Nitekim homojen bir yapıya dönüştürülmesi amaçlanarak kapatılan Uzman Jandarma Okulu, yaklaşık 20 yıl daha Uzman Jandarma statüsünü astsubay kadrolarında istihdam edecektir. Hal böyle olunca uzman jandarma statüsündeki kişiler astsubay kadrolarında görev yaptıkları için astsubaylara tanınan özlük haklarını kendilerine de tanınması gerekmektedir. Bu maksatla, homojen yapıyı daha erken tesis etmek için uzman jandarmalıktan astsubaylığa geçiş sınav kontenjanlarını maksimum seviyeye çıkararak daha fazla uzman jandarma personelini astsubay statüsüne geçirilmesi önem arz etmektedir. Öte yandan gerekli mevzuatta giriş şartlarını taşımayıp statü değişikliği yapamayan diğer uzman jandarmalara ise uygun

olabilecek sadece tek bir kadro görevi verilmesi (örneğin sadece cezaevlerinde görev alma) değerlendirilmektedir.

211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanun'un 3. maddesinde erbaş, "İhtiyaçları Devlet tarafından deruhte ve temin olunan onbaşı ve çavuş rütbelerini haiz askerdir. Askerlik Kanunu'na göre mükellef buldukları hizmetleri ifadan sonra hususi kanunlara tevfikana muayyen bir hizmet taahhüdü suretiyle Silahlı Kuvvetlerde vazife gören uzman ve sözleşmeli çavuş ve onbaşılar da erbaş sayılır"²⁸¹ hükmü yer almaktadır. Burada dikkat edilmesi gereken Uzman Onbaşı ve Uzman Çavuşların, "Uzman Erbaş" olarak ifade edilmesidir.

Uzman Çavuş; en az ilköğretim mezunu olup askerlik hizmetini çavuş olarak tamamlayanlardan veya en az lise ve dengi mezunu çavuşlar, askerlik hizmeti sonucunda J.Gn.K.lığının devamlılık arz eden teknik ve kritik görev yerlerinde istihdam edilen kişilerdir. Uzman Onbaşı ise; en az ilköğretim okulu veya dengi okul mezunu olup askerlik hizmetini müteakip J.Gn.K.lığının devamlılık arz eden teknik ve kritik uzmanlık görev yerlerinde istihdam edilen kişilerdir.²⁸²

J.Gn.K.lığının yeniden yapılandırılmasındaki önemli diğer bir yaklaşım, Uzman Erbaş alımına önem vermesidir. J.Gn.K.lığında hali hazırda 69.779 olan Uzman Erbaş mevcut bulunmaktadır.²⁸³ Bu sayının büyük bir kısmı yeniden yapılanma kapsamında 2016-2018 yılları arasında temin edilmiştir. J.Gn.K.lığı bu süreçte, Jandarma Komando, Jandarma Emniyet ve Asayiş, Lojistik, Muhabere Elektronik ve Bilgi Sistemleri (MEBS), Bot Serdümeni, Dalış Amiri ve Havacılık branşlarında olmak üzere toplamda 20 bin Sözleşmeli Uzman Erbaş alıma gitmiştir.

Uzman Erbaş kadroları, J.Gn.K.lığı tarafından hazırlanıp İçişleri Bakanlığı tarafından onaylanarak, her yıl alınacak uzman erbaşlarla ilgili kadro görev yerleri resmi site veya medya organları tarafından adaylara duyurulmaktadır. Uzman Erbaş olabile

²⁸¹ 09.01.1961 tarihli, 211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu, Md. 3.

²⁸² 25.03.1986 tarihli, 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanunu, Md. 3.

²⁸³ J.Gn.K.lığı, 2017 Yılı Faaliyet Raporu s. 14.

şartları ise, askerlik hizmetlerini yapmakta olan çavuş, onbaşı ve erler ile bunlardan terhislerinin üzerinden beş yıldan fazla süre geçmemiş olanlar, müracaat yapılan yılın 1 Ocak tarihi itibarıyla 27 yaşının bitirmemiş olmak koşulu yer almaktadır.²⁸⁴

Sözleşmeli erbaş/er olarak görevde bulunanlar ise, en az 3 yıl hizmet yapmış müteakip sözleşme süreleri içerisinde ve müracaat yapılan yılın 1 Ocak tarihi itibarıyla 29 yaşını bitirmemiş olmak koşulu ile Uzman Erbaşlık statüsüne başvuru yapabilmektedirler. Uzman Erbaşlar, iki yıldan az beş yıldan fazla olmamak şartıyla ve azami 52 yaşına girdikleri yıla kadar sözleşmelerini uzatabilirler. Ayrıca Uzman Erbaşlar istekleri halinde en az 7 yılını tamamlamış olmak suretiyle devlet kadrolarına 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu esasları doğrultusunda geçiş yapabilmektedirler.²⁸⁵

Uzman Erbaşlar, J.Gn.K.lığının belirlediği kontenjan dahilinde Astsubaylığa geçiş yapabilmektedirler. Gerekli giriş koşullarını sağlayan ve yapılacak olan statü değişikliği sınavında başarılı olanlar ile 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanunu'nda belirtilen diğer şartları sağlayan uzman erbaşlar ASEM'e katılım yapabilmektedirler. Burada yapılan 1 yıl süreli eğitimin ardından JSGA tarafından yapılacak olan yeterlilik sınavında başarı olanlar, astsubay diploması ile mezun olarak Astsubay Çavuş naspedilmektedirler. Söz konusu yeterlilik sınavında başarılı olamayanlar ise, Uzman Erbaş olarak görevlerine devam ederler.

3.4.4.2.4. Devlet Memuru

Türk Dil Kurumu'nda kelime olarak memur; “Devlet hizmetinde aylıkla çalışan kimse, görevli” olarak tanımlanmıştır.²⁸⁶

J.Gn.K.lığında görevli devlet memurlarının; adaylığa kabul edilme, asli memurluğa atanma, yer değiştirme, memurluktan çıkarılma durumları ile görevde

²⁸⁴ 25.03.1986 tarihli, 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanunu, Md. 4.

²⁸⁵ 25.03.1986 tarihli, 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanunu, Md. 5.

²⁸⁶ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c35f2953618a3.20634895(Erişim Tarihi: 29.08.2018).

yükselme, izin, sicil ve ödül işlemleri 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu esasları doğrultusunda yapılmaktadır.²⁸⁷ Hali hazırda J.Gn.K.lığı kadrolarında görev yapan 2.713 devlet memuru bulunmaktadır. Jandarmanın yeniden yapılandırılması çerçevesinde kadro değişikliklerine gidilerek sivil memur alımı her geçen yıla göre artış göstermektedir. Özellikle hukuk, mühendis, mimar, veteriner, grafiker, kimyager, müzakereci, solist ve tekniker gibi pozisyonlara ağırlık verilmek suretiyle her yıl yaklaşık olarak 100 kişi, J.Gn.K.lığına bağlı birlik ve kurumlarına devlet memuru olarak istihdam edilmektedir.²⁸⁸ J.Gn.K.lığına devlet memur alım koşulları ise, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 48'inci maddesinde belirtilen genel ve özel şartlara sahip olmak, KPSS'den gerekli olan puan türüne sahip olmak, müracaat tarihi itibarıyla 18 yaşını bitirmiş ve her yıl yayımlanan ilan metnindeki diğer koşullara sahip olmak şartları aranmaktadır.²⁸⁹

J.Gn.K.lığı ve bağlı kurumlarında görev alan devlet memurları, “Jandarma Genel Komutanlığında Görevli Devlet Memurlarının Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Yönetmeliği” esasları doğrultusunda, yapılacak olan yazılı sınavda başarılı olmak koşulu ile Şube Müdürü veya Yazı İşleri Müdürü ile bunların Müdür Yardımcısı kadrolarına ve hukuk müşaviri gibi kadrolarında unvan değişikliği yaparak yönetici pozisyonlarında görev alabilme hakkında sahiptir.²⁹⁰

3.4.4.2.5. İşçi

Türk Dil Kurumu'nda kelime olarak işçi; “başkasının yararına bedenini, kafa gücünü veya el becerisini kullanarak ücretle çalışan kimse” olarak tanımlanmıştır.²⁹¹

²⁸⁷ Akman a.g.e., s. 110.

²⁸⁸ <https://www.kamupersoneli.net/images/upload/JANDARMA.pdf> (Erişim Tarihi:28.08.2018).

²⁸⁹

[http://www.jsga.edu.tr/images/haber/8861419_DPB%20C4%B0LAN%20SAYFASI%20\(%C4%B0lan%20Metni\).pdf](http://www.jsga.edu.tr/images/haber/8861419_DPB%20C4%B0LAN%20SAYFASI%20(%C4%B0lan%20Metni).pdf) (Erişim Tarihi: 15.12.2018).

²⁹⁰ 20.08.2006 tarihli, **Jandarma Genel Komutanlığında Görevli Devlet Memurlarının Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Yönetmeliği.**

²⁹¹ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c35f29d5e06d6.40906458 (Erişim Tarihi: 29.08.2018)

2803 sayılı jandarma teşkilat, görev ve yetkileri Kanun'un 13. maddesinde; "İşçilerin işe alınma, işyeri değişikliği, yükselme, izin, sicil, ödül ve hizmet akdinin feshi işlemleri 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu ile varsa geçerli bulunan toplu iş sözleşmesi hükümlerine göre yapılır"²⁹² hükmü yer almaktadır.

J.Gn.K.lığının işçi kadrolarında halihazırda 908 işçi bulunmaktadır.²⁹³ J.Gn.K.lığı, yeniden yapılandırılması kapsamında yeni tip kıyafetlere geçiş yapmıştır. Bu çerçevede özellikle Jandarma Dikimevi Müdürlüklerinde bulunan el ve makine nakış teknisyen kadrolarına işçi statüsünde ihtiyaçların olduğu değerlendirilmektedir. Söz konusu ihtiyaçlarının tamamlanması ile birlikte J.Gn.K.lığı, her kesimde profesyonel personel anlayışı ile görevini yürütmeye devam edecektir.

---

²⁹² 10.03.1983 tarihli, 2803 sayılı **Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu, Md. 13.**

²⁹³ **J.Gn.K.lığı**, 2018 Yılı Faaliyet Raporu s. 14.

SONUÇ

“Türkiye’de Jandarmanın Yeniden Yapılandırılması: Avrupa Jandarma Kuvveti Üyesi Ülkeler ile Karşılaştırmalı Bir İnceleme” başlıklı bu çalışma, yeniden yapılandırma sürecinde olan Türk jandarma teşkilatını, Avrupa Jandarma Kuvveti (AJK) üyesi ülkeler ile karşılaştırarak önerilerde bulunmak amacıyla hazırlanmıştır. Türk jandarma teşkilatının yeniden yapılandırma süreci esas alınarak, AJK üyesi ülkelerin askeri statülü kolluk kuvvetlerine dayandırılan çalışmada, günümüzün Türk jandarma teşkilatı ile AJK üyesi ülkeler incelenmiş, buna koşut olarak da “yeniden yapılandırılan Türk jandarma teşkilatının AJK bünyesindeki muadilleri ile yapısal benzerlikleri nelerdir?” sorusuna yanıt aranmıştır. Çalışma neticesinde ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlara dayalı öneriler aşağıda sıralanmıştır.

Yaklaşık 180 yıldır Türk Devleti’nin emniyet ve asayişin sağlanması hizmetini yerine getiren Türk jandarma teşkilatının temelleri Tanzimat Dönemi’nde atılmıştır. Osmanlı Devleti’nin jandarma teşkilatının kuruluş ve gelişim aşamalarında, Fransız jandarma modelini örnek aldığı görülmektedir. Öyle ki kolluk kuvveti alanında Fransa’nın örnek alınmasında birçok sebep etkili olmuştur. Bu sebepler arasında Fransa’nın merkezîyetçi yapısı, tecrübeye sahip olması ve jandarmanın ilk olarak Fransa’da ortaya çıkması gibi faktörlerin etkili olduğu değerlendirilmektedir.

Türk jandarma teşkilatının, Tanzimat Dönemi de dahil olmak üzere kuruluşundan günümüze kadar olan süreçte muhtelif dönüşümlere tabii tutulduğu görülmektedir. Temmuz 2016 sonrasında girilen yeniden yapılanma süreci ise bu kapsamdaki en dikkat çekici gelişmelerden biridir. Bu süreçte jandarmanın, bağlılık durumu, teşkilat yapısı, görevleri ve personel kaynakları gibi birçok alanda yeniden yapılandırılmıştır. Öyle ki en büyük değişim kuşkusuz jandarmanın tamamen İçişleri Bakanlığına bağlanması ile gerçekleşmiştir. Bu bağlılığın akabinde tüm kolluk kuvvetleri tek çatı altında toplanmış, neticesinde diğer kolluk kuvvetleri ile koordinasyon sağlanarak sevk ve idarenin daha etkin olduğu aşikardır. Ayrıca taşrada jandarma birliklerinin, valilik ve kaymakamlık

bünyesinde, diğer kolluk kuvvetleriyle koordineli olarak emniyet ve asayiş hizmetlerinin daha etkin olarak sağlandığı görülmektedir. Öte yandan jandarmanın kuruluş ve kadrolarıyla konuş yerleri, tamamen İçişleri Bakanlığınca düzenlenmektedir. Savaş ve seferberlik durumunda ise jandarmanın bazı birlikleri kuvvet komutanlıkları emrine gireceğinden Gnkur.Bşk.lığının görüşü alınmasının gerek şart olduğu ilgili mevzuatta belirtilmiştir. Öyle ki jandarmanın görevleri; adli, mülki ve askeri olarak yasallık kazanmış olup, özellikle jandarmanın askeri görevleri bakımından seferberlik ve savaş hallerinde, kuvvet komutanlıkları emrine verilerek ülke savunmasında etkin olarak kullanılması hususu önem arz etmektedir. Son olarak jandarmanın temel personel ihtiyacını karşılamak maksadıyla, İçişleri Bakanlığına bağlı Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi (JSGA) kurulmuştur.

Öte yandan Temmuz 2016'dan sonra J.Gn.K.lığının İçişleri Bakanlığına bağlanmasıyla birlikte halk nezdinde, “jandarma sivilleşti mi?” gibi sorular gerek görsel (televizyon) gerek yazılı (gazete, dergi) medya yayın kuruluşlarında sık sık gündeme gelmiştir. J.Gn.K.lığı, isminden de anlaşılacağı üzere “komutanlık” bünyesinde “askeri statülü” genel kolluk kuvvetidir. Bu sebeple J.Gn.K.lığı, yüksek disiplin anlayışı içerisinde, emir komuta zinciri altında ve yasal mevzuatlar çerçevesinde Türkiye'nin iç güvenlik hizmetini yerine getirmektedir. Öyle ki jandarmanın “askeri görevleri” de bulunmakta olup, savaş ve seferberlik durumunda kuvvet komutanlıkları emrine verilerek ülke savunmasında aktif rol almaktadır. Bu bakımdan J.Gn.K.lığı “sivil” olarak nitelendirilemez.

J.Gn.K.lığı, uluslararası alanda kurum etkinliğini geliştirmek, Avrupa Birliği üye ülkelerin askeri statülü kolluk kuvvetleri ile işbirliği yapmak, karşılıklı tecrübelerden istifade ederek sunulan kolluk hizmetinin kalitesini artırmak ve fikir alışverişinde bulunmak maksadıyla, 13 Mayıs 2010 tarihinde Avrupa Jandarma Kuvveti (AJK)'ya gözlemci üye olarak katılmıştır.

Bu çalışmada, AJK'ya tam üye olan Fransa, Hollanda, İtalya, İspanya, Polonya, Portekiz ve Romanya ile ortak üye statüsünde olan Litvanya'nın, askeri statülü kolluk kuvvetlerinin; tarihsel gelişimi, bağlılık durumu, teşkilat yapısı, görevleri ve personel kaynakları incelenmiş, buna koşut olarak da Türk jandarma teşkilatı ile AJK üyesi ülkelerin askeri statülü kolluk kuvvetleri karşılaştırılarak yapısal benzer ve farklılıkları incelenmiştir. Çalışmada elde edilen sonuçlar, "yeniden yapılandırılan Türk jandarma teşkilatının AJK bünyesindeki muadilleri ile yapısal benzerlikleri nelerdir?" sorusundan hareketle ortaya atılan hipotezi doğrular mahiyettedir. Bu kapsamda jandarmanın AJK üyesi ülkeler ile yapısal benzerlikleri; tüm üye ülkelerin İçişleri ve/veya Savunma Bakanlıklarına bağlı konumunda olduğu, genel olarak adli, mülki ve askeri görevlerinin olduğu ve son olarak personel kaynaklarının kendi bünyelerinde konuşturulan eğitim merkezleri tarafından karşıladıkları görülmektedir. Ayrıca AJK üyesi ülkelerin hepsinde savaş durumunda ülke savunmasında kullanılmak üzere askeri görevlerinin de bulunması altı çizilmesi gereken önemli bir husus olarak değerlendirilmektedir.

Türkiye ile AJK üyesi ülkelerin yapısal farklılıkları incelendiğinde; ilk olarak Fransa'da emniyet ve asayiş hizmetlerinin, nüfusun 20.000 ve altı yerleşim yerlerinde kırsal alan gözetmeksizin Fransa jandarması tarafından sağlanmakta olduğu görülmektedir. Ayrıca Fransa jandarması tamamen profesyonel personel ile görevlerini yürütmesi Türkiye ile ayırt edici önemli farklılıktır. Hollanda ise askeri ve polis statülerini barındıran bir ordu konumunda olduğu için sorumluluk alanları coğrafi değil fonksiyoneldir. Bir başka deyişle polis ve jandarma teşkilatı ülkenin tamamından sorumlu olup, kırsal veya kentsel bölge ayrımının yapılmadığı görülmektedir. İtalya ise Fransa'dan sonra jandarma teşkilatının Avrupa'da ve dünyada en çok geliştiği ülke konumundadır. Ülkenin tamamından sorumlu konumda olan Karabinieri Genel Komutanlığı, kolluk birimleri arasında görev ve sorumluluk bölgeleri ayrımı yapılmamıştır. Polis ve jandarma teşkilatları hem kırsalda hem de şehirde görev yapmakta, herhangi bir olay meydana geldiğinde ilk duyumu alan teşkilatın birimi olaya müdahale etmektedir. Portekiz'de emniyet ve asayiş hizmetleri nüfusu 25.000 ve altı

yerleşim yerinde jandarma tarafından yerine getirildiği görülmektedir. Son olarak AJK üyesi ülkelerin askeri statülü kolluk kuvvetleri profesyonel personel anlayışı ile emniyet ve asayiş hizmetlerini sağlarken, Türk jandarma teşkilatı yükümlü erbaş/er alımına devam etmektedir. Bu durum AJK üyesi ülkeler ile Türk jandarma teşkilatını ayıran önemli bir etkidir. Jandarma teşkilatı, yeniden yapılandırılması sonucunda tamamen profesyonel personel anlayışı ile birlikte hareket etmesi gerekmektedir. Okuyucu yorumlarına da bırakılan diğer AJK üyesi ülkelerinde ise Türkiye ile kayda değer yapısal farklılıklar bulunmamaktadır.

Türk jandarma teşkilatının yeniden yapılandırılması sürecindeki günümüzdeki görünümü yukarıya çıkartılmıştır. Öte yandan Türk jandarma teşkilatının AJK üyesi ülkelerin askeri statülü kolluk kuvvetleri ile karşılaştırması yapılarak yapısal benzerlik ile farklılıklarının genel bir portresi çizilmiştir. Bu maksatla, yeniden yapılandırılan Türk jandarma teşkilatının, bazı eksikliklerin giderilmesi ile uluslararası alandaki görünümünü artırmak maksadıyla yapılması gereken öneriler aşağıda sıralanmıştır.

Türkiye’de genel kolluk kuvvetlerinin tek çatı altında toplanmasıyla emniyet ve asayiş hizmetlerinde çeşitli uygulamalar gündeme gelmiştir. Öyle ki İçişleri Bakanlığı koordinesinde, Emniyet Genel Müdürlüğü, J.Gn.K.lığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığının müşterek olarak düzenlediği operasyon ve uygulamalar bu etkinin göstergesidir. Özellikle müşterek olarak, teröristle mücadele operasyonu, güvenlik, asayiş ve huzur uygulamaları, aranan şahıslar operasyonu ve yol kontrol gibi uygulamalar, kolluk kuvvetlerinin tek çatı altındaki kayda değer başarılarının göstergesidir. Ayrıca emniyet ve jandarma istihbarat birimlerinin müşterek olarak gerçekleştirdiği operasyonlarda elde edilen bilgi ve emareler, özellikle teröristle mücadele ile kaçakçılık ve organize işlerle mücadele birimlerine büyük katkı sağlamaktadır. Böylece tüm kolluk kuvvetlerinin İçişleri Bakanlığına bağlı olarak görev yapması, Türkiye’nin iç güvenlik hizmetinde fayda sağladığı değerlendirilmektedir.

Yeniden yapılandırma sürecinde bulunan J.Gn.K.lığının halihazırdaki teşkilat yapısına yönelik olarak, etkinliğini artırma ve profesyonelleşme anlayışı ile personelin branşına uygun kadro görevlerinde çalışmasına dair adımların atılması gerektiği değerlendirilmektedir. Bu kapsamda J.Gn.K.lığının teşkilat yapısının; (1) İç Güvenlik Hizmeti (2) İstihbarat Hizmeti (3) Eğitim Merkezi Hizmeti, (4) Teröristle Mücadele Hizmeti, (5) Havacılık Hizmeti (6) Lojistik Hizmeti ve (7) Cezaevi Güvenliği Hizmeti ana hatları üzerinden yeniden yapılandırılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Türk jandarma teşkilatı bilindiği üzere asayiş ve emniyet hizmetinin yanında teröristle mücadele hizmetini de yerine getirmektedir. Bu bağlamda Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde komando birlikleri konuşlandırılmıştır. Teröristle mücadelenin anahtarı ise; istihbarat, teknolojinin etkin kullanımı ve sahada üst düzey eğitilmiş birliklerin görevlendirilmesinden geçmektedir. Öyle ki son yıllarda yapılan operasyonlar ile terör örgütlerine, istihbarat değerlendirmeleri, İnsansız Hava Araçları (İHA) ve özel eğitilmiş komando birlikleri sayesinde ağır darbe vurulmuştur. Bu kapsamda teknolojiden faydalanmak suretiyle Elâzığ, Gaziantep ve Van illerine "Jandarma İHA Komutanlıkları" konuşlandırılmıştır. Bu sebeple teröristle mücadelenin yoğun olduğu bölgelerde ise gelen istihbarat bilgilerini anında uygulamaya geçirmek amacıyla, Hakkâri, Şırnak ve Tunceli illerine de Jandarma İHA Komutanlıklarının kurulmasının gerekli olduğu değerlendirilmektedir.

J.Gn.K.lığının temel personel ihtiyacını Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi (JSGA) karşılamakta; profesyonel personel olarak ise subay, astsubay ve diğer personelleri yetiştirmektedir. Son dönemlerde JSGA bünyesinde yetiştirilen subay ve astsubaylar sözleşmeli olarak mezun edilmektedir. Bu durum jandarmanın temel ihtiyacı olan profesyonel personel anlayışına ters düşmektedir. Bilindiği üzere muvazzaf personelin yükümlülük süresi 15 yıldır. Sözleşmeli olarak mezun edilen subay ve astsubaylar, 4-5 yıl aralığında sözleşme yapabilmekte, sonrasında ise kendi inisiyatiflerinde sözleşme yenileyebilmekte ya da jandarma teşkilatından ayrılabilirler. Hal böyle olunca inisiyatif tamamen personelin kendisine geçmekte

ve bununla birlikte; zamana oynamak, kendini geliştirmede yetersizlik, disiplin zafiyeti gibi pek çok alanda hem kendi hem de emri altındaki personele olumsuz etki yaratabilmektedir. Bu kapsamda, sözleşmeli personel alımı yerine muvazzaf personel alımı yapılmasının profesyonelleşme anlamında büyük yarar sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Öte yandan jandarma teşkilatının yönetici kadroları subaylardan oluşmaktadır. Bu maksatla jandarma teşkilatının ihtiyaçları doğrultusunda icra edilen sözleşmeli subay alımlarında, yeterli bilgi düzeyinde ve liyakat sahibi kişilerin seçilmesi önem arz etmektedir. Bu nedenle subay alımlarında iki farklı sözlü mülakat komisyonu kurularak, bilgi, üslup ve samimiyet faktörleri enine boyuna ölçülmeli, komisyon heyetlerince puanlama metodu ile en doğru kişilerin seçilmesine önem verilmelidir.

Ayrıca astsubaylıktan subaylığa (statü değişikliği) geçiş sisteminde uygulanan Akademik Personel ve Lisansüstü Eğitimi Giriş Sınavı (ALES) sınavı kaldırılmalıdır. Bunun yerine ÖSYM bünyesinde jandarmayı ilgilendiren kanun ve yönetmelikler ile genel kültür/genel yetenek konularını içeren bir sınavı sistemi oluşturulmalıdır. Öte yandan statü değişikliği koşullarından birisi olan; “astsubaylıkta 4’üncü hizmet yılını tamamlamış 7’nci hizmet yılından gün almamış” ibaresi kaldırılarak, “15’inci hizmet yılından gün almamış” ibaresi getirilmeli ve kontenjan sayıları artırılmalıdır. Öyle ki sözleşmeli personel kapsamında alınan bir subay ile statü değişikliği yapmış bir subay arasında hem bilgi hem tecrübe olarak büyük fark vardır. Bu sebeple jandarma teşkilatının üst yönetici birimlerini teşkil edecek olan subay alımlarında, sözleşmeli subay alımı yerine astsubay kaynaklı subay alımlarına gidilmesi jandarmanın geleceği için gerek şarttır.

Öte yandan subay ve astsubayların rütbe ilerlemesi, rütbe bekleme süresinin tamamlanması sistemine göre değil, ÖSYM bünyesinde bir sınav sisteminin oluşturulması suretiyle ve belirlenecek kontenjan dahilinde başarılı olan personelin bir üst rütbeye terfi etmesi şeklindeki bir uygulamanın daha etkin olacağı

değerlendirilmektedir. Böylece subay ve astsubaylar, kendilerini geliştirmek için çaba göstererek bilgi ve donanımlı olmaları sağlanmış olacaktır.

Türk jandarma teşkilatı, Türkiye'nin en ücra köşelerinde görev alması sebebiyle halkın güven gözünü oluşturmaktadır. Türkiye yüz ölçümünün yaklaşık %93'üne sahip sorumluluk alanı bulunan jandarma teşkilatında, belde seviyesine kadar birlikler teşkil edilmiştir. Bu bağlamda personel sayısının yetersizliği jandarmanın gündem maddesidir. Personel mevcudunun artırımının tek yolu ise eğitim merkezleri sayısının yükseltilmesinden geçmektedir. Jandarma teşkilatının hali hazırda öğrenci yetiştirmesi, Ankara ve Bursa illerinde konuşlanan akademi ve meslek yüksek okulu tarafından sağlanmaktadır. Bu eğitim merkezlerinin kapasiteleri ile mezun edebilecek personel sayısı bellidir. Bu nedenle Türkiye'nin diğer coğrafi bölgelerinde de jandarma eğitim merkezleri teşkil edilerek daha fazla sayıda personel yetiştirmesi gerektiği aşıkardır.

Öte yandan Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından 2018 yılı için Türkiye nüfusu 82 milyon 3 bin 882 olarak bildirilmiştir. İl ve ilçelerde yaşayanların oranı %92,3 belde ve köylerde ise %7,7 olarak tespit edilmiştir. Öyle ki bir yerleşim yerinin nüfus sayısı, emniyet ve asayiş hizmetleri için oldukça önemli bir husustur. Bu bağlamda, emniyet ve asayiş hizmetini daha verimli kılmak, personel ile bina ve tesis tasarrufu sağlamak maksadıyla, Fransa ve Portekiz jandarmalarında uygulandığı gibi nüfusu 20.000 ve altı olan tüm yerleşim yerlerinin (ilçe, belde, köy) jandarma sorumluluğuna verilmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir. Örneğin bir ilçenin nüfusu 18.000 ise buranın sorumluluğu sadece jandarmaya ait olacaktır. Diğer kolluk kuvveti olan polis teşkilatının da bu bölgede teşkil edilmesine gerek kalmayacaktır. Hal böyle olunca jandarma teşkilatı, 20.000 ve altı nüfus yerleşim yerlerine göre personel durumu, araç ve gereç sayısı, hizmet binası gibi yapılar tesis edilerek standartlık sağlanmış olacaktır.

Yükümlü personel uygulamasında bazı AJK üyesi ülkelerde, istekli olmak koşuluyla belli bir ücret ve belli bir süre karşılığında yapıldığı görülmektedir. Bu maksatla J.Gn.K.lığında bulunan yükümlü erbaş ve erler "sözleşmeli er" statüsünde

jandarmanın ihtiyaçları doğrultusunda geri hizmet bölgelerinde en fazla üç yıl süreyle temin edilmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Ayrıca J.Gn.K.lığı ile AJK üyesi ülkelerin askeri statülü kolluk kuvvetleri arasında, eğitim faaliyetleri ve personel yetiştirilmesi gibi alanlarda fikir alışverişinde bulunulması maksadıyla, yabancı ülkelere öğrenci gönderilmesinin Türk jandarma teşkilatının geleceğini oluşturan personel için fayda sağlayacağı değerlendirilmektedir. Öte yandan JSKA bünyesinde her yıl uluslararası düzeyde sempozyum veya kongrelerin düzenlenmesi önem arz etmektedir. Örneğin Avrupa Birliği üyesi ülkelerin askeri statülü kolluk kuvvetlerinin günümüzdeki görünümünün incelenmesi kapsamında bir organizasyon düzenlenmesinin, bilimsel ve akademik araştırmalar ile fikir alışverişlerinde katkı sağlayacağı, uluslararası düzeyde ise kurum kültürü etkinliğinin artıracığı değerlendirilmektedir.

J.Gn.K.lığı, uluslararası etkinliğinin artırılmasına yönelik olarak AJK üyesi İtalya ve Litvanya ile ortak projeler imzalamıştır. Öncelikli olarak Litvanya kolluk kuvveti ile J.Gn.K.lığı arasında “Kadın ve Çocuk Kısım Amirliklerinin Kurumsal Kapasitesinin Artırılması Avrupa Birliği Projesi” imzalanmıştır. İnsan hakları ihlallerinin önlenmesi suretiyle kadın ve çocuk istismarı durumlarının ortadan kaldırılmasını amaçlayan bu proje sayesinde, J.Gn.K.lığı ile Litvanya kolluk kuvveti arasında bilgi ve tecrübelerden faydalanılarak karşılıklı dayanışmanın artırılması hedeflenmiştir. Öte yandan J.Gn.K.lığı ile İtalya Karabineri kolluk kuvvetinin 01 Mart 2017-06 Şubat 2019 tarihleri arasında, “Toplumsal Olaylara Müdahalede J.Gn.K.lığının Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi” adlı proje tamamlanmıştır. Söz konusu proje, toplumsal olayların yönetimi ile ilgili olarak sürdürülebilir bir eğitim ve tatbikat sisteminin oluşturulmasına katkı sağlanmıştır. Ayrıca J.Gn.K.lığı, İtalya Karabineri kolluk teşkilatının toplumsal olaylara müdahale şekillerini gözlemleyerek fikir alışverişinde bulunmuştur. Öyle ki J.Gn.K.lığının, sadece Litvanya ve İtalya ile değil diğer AJK üyesi ülkelerin askeri statülü kolluk kuvvetleriyle de yakın işbirliği içerisinde çeşitli projelere imza atmasının uluslararası alandaki prestijine katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Son olarak, J.Gn.K.lığının gelişmesinin esasen profesyonel personel mevcudunun artırılması suretiyle branşlaşmış personelin kendi kadro görevinde çalışmasına bağlı olduğu görülmektedir. Ayrıca J.Gn.K.lığı ile AJK üyesi ülkeler arasında; ilişkileri güçlendirmek, yenilikçi ve aktif fikirleri geliştirmek ve karşılıklı tecrübelerden istifade ederek çağdaş kolluk kuvveti hizmetinin kalitesi için çeşitli proje ve işbirliklerinin yapılması önem arz etmektedir. Dolayısıyla doğru hareket tarzı, yukarıda sıralanan önerilerin J.Gn.K.lığının yeniden yapılandırılması sürecinde atılacak adımlarla birlikte uygulamaya geçirilmesidir. Çalışmada, jandarmanın yeniden yapılandırılması sürecinin ana hatları çizilirken, teşkilatın bu süreçteki gelişimi önündeki eksiklikleri ve bu eksikliklerin giderilmesi için alınması gereken önerilere yer verilmiştir. AJK üyesi ülkelere örnek bir askeri statülü kolluk kuvveti hedefi için de söz konusu önerilerin hayata geçirilmesi, J.Gn.K.lığının uluslararası görünümünün gerek şartlarındandır.

KAYNAKÇA**Kitap**

AKMAN, Nurettin, **Yönetimde İç Güvenlik ve Jandarma**, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1991.

ALYOT, Halim, **Türkiye’de Zabıta Tarihi Gelişimi ve Bugünkü Durum**, Kozan Ofset, Ankara 2008.

Cumhuriyetin 60’ıncı Yılında Türk Silahlı Kuvvetleri (1923-1983), Gnkur. Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Ankara 1984.

Cumhuriyetimizin 75. Yılında Türk Silahlı Kuvvetleri, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1998.

ÇERMELİ, Ahmet-ATABEY, Halil, **Jandarma Genel Komutanlığı Tarihi, Asayiş ve Kolluk Tarihi İçerisinde Türk Jandarma Teşkilatı**, Cilt-1, Kozan Ofset, Ankara 2002.

İŞİK, Ali, **Millî Savunma ve Yabancı Dil**, Kara Harp Okulu Dekanlığı,

KALYON, Levent, **Türkiye’nin Savunma Politikaları Üzerine Kırmızı Kim?**, Nobel Yayınları, Ankara 2010.

ÖZALP, Görkem Ozan, **Turan Ordusu, Avrasya Askeri Statülü Kolluk Kuvvetleri Teşkilatı (TAKM)**, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul 2015.

ÖZEL, Mehmet, **2000’li Yıllara Girerken Türk Ordusu**, Kültür Bakanlığı Yayını, Ankara 2000.

Makale

ALPAR, Güray, “Güvenliğin Sağlanmasında Bir Kolluk Kuvveti Olan Jandarmanın Geçmişten Günümüze Rolü ve Dünyadaki Konumu”, **Güvenlik Bilimleri Dergisi**, Mayıs 2013, 2(1).

ASELSAN, 2017 Yılı Faaliyet Raporu.

Cumhuriyet Jandarması, Ankara 1975.

DOĞRUSÖZLÜ, Murat, “Avrupa Jandarma Kuvveti”, **Jandarma Dergisi**, Sayı:108, Ankara 2005.

Jandarma Dergisi, Sayı: 51, Ankara 1971.

Jandarma Dergisi, Dünyada Jandarmanın Konumu, Sayı:140, Eylül 2014.

Jandarma Dergisi, Sayı:151, Ekim 2018.

J.Gn.K.lığı, **2018 Yılı Faaliyet Raporu**

KÜÇÜKŞAHİN, Ahmet, Güvenlik Bağlamında, Risk ve Tehdit Kavramları Arasındaki Farklar Nelerdir ve Nasıl Belirlenmelidir? **Güvenlik Stratejileri Dergisi**, 2006, 2 (4).

Silahlı Kuvvetler Dergisi, Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt (ATASE) Başkanlığı Yayınları, Sayı: 407, Ocak 2011.

Silahlı Kuvvetler Dergisi, Sayı:387 Ocak 2006.

ÖZGEN, Cenk-ERYILMAZ, Mustafa, Fransa'nın Osmanlı Jandarma Teşkilatının Kuruluş ve Gelişimindeki Etkisi, **Uluslararası Dünden Bugüne Türkiye’de Jandarma ve Sahil Güvenlik Sempozyumu**, Ankara 2018.

SOYTÜRK, Mehmet, Modern Devlet ve Güvenlik: Fransa, Avusturya-Macaristan ve Osmanlı İmparatorluğu’nda Jandarma Teşkilatı, **HistoryStudies: International Journal of History (Online)**, 2012.

POLAT, Cevdet, “Askeri Statülü Kolluk Kuvveti Olarak Jandarmanın Dünyadaki Konumu”, **Jandarma Dergisi**, Sayı:139, Ankara 2014.

Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezleri

- AKÇE, E. (2006).*Türk Hukukunda İdari Kolluk Teşkilatı Olarak Jandarma*,Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- AKIN, H.Ş. (2014).*Kolluğun Yapısı ve Sivil Gözetimi*,Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- ALAN, G. (2010).*Denizlerde Emniyet ve Güvenlik: Uluslararası ve Ulusal Mevzuat ve Kurumlar Üzerine Bir İnceleme*,Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, ÇanakkaleOnsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- KAHRAMAN, M. (2000). *Türk İdari Teşkilatında Jandarma*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- KARA, E. (2016).*Devlet-Kolluk İlişkisi Kapsamında Jandarma ve Türk Jandarması*,Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- KARACA, S.S. (1995).*Devlet Yapısı İçerisinde Jandarma Teşkilatının Yeri ve Görevleri*,Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- PINARBAŞI, M. (2007). *Millî Savunma Bakanlığı (1920-1950)*,Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- TOSUN, C. (2013). *Türkiye’de İç Güvenlik Teşkilatı ve AB Ülkeleriyle Karşılaştırılması*,Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman ÜniversitesiSosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- ÜZEL, M.F. (2008). *Türkiye’de İç Güvenlik Teşkilatlarının Yeniden Yapılandırılması*,Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin ÜniversitesiSosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.

YURTSEVER, F. (2012).*Küreselleşmenin Türkiye'deki İç Güvenlik Yönetimindeki Etkileri*,Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

Yayımlanmış Doktora Tezi

AKMAN, N. (1988). *Yönetim Hizmetlerinde İç Güvenlik Hizmetleri ve Jandarma*,Yayımlanmış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Mevzuat

15.7.1961 tarih ve 10855 sayılı Emniyet ve Asayiş İşlerinde İl, İlçe ve Bucaklarda Jandarma ve Emniyet Ödevlerinin Yapılması ve Yetkilerinin Kullanılması Suretini ve Aralarındaki Münasebetleri Gösterir Yönetmelik

2803 Sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu

3269 Sayılı Uzman Erbaş Kanunu

3466 Sayılı Uzman Jandarma Kanunu

926 Sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu

7068 sayılı ve 08.03.2018 tarihli, Genel Kolluk Disiplin Hükümleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun

Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği

Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı Personel Yönetmeliği

Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisinde Yetiştirilemeyen Sınıf ve Branşlardaki Personelin Diğer Üniversitelerde Yetiştirilmesi ile bu Üniversitelerde Verilecek Ön Lisans ve Lisans Eğitim-Öğretim Yönetmeliği

Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Başkanlığı Fakülte ve Meslek Yüksekokulları
Temin Yönetmeliği

Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Başkanlığı Eğitim Merkezi Komutanlığı Temin
Yönetmeliği

Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı Kurum Kimlik Kartı
Yönetmeliği

Resmî Yazışmalarda Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik

İnternet Ortamından (Web Sayfalarından) Elde Edilen Bilgiler

Web:http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GT.S.5a56110ae84622.23459862(Erişim Tarihi: 10.01.2018)

Web:http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GT.S.5a561208a85f36.64491962(Erişim Tarihi: 10.01.2018)

Web:<https://www.mgk.gov.tr/index.php/milli-guvenlik-kurulu/genel-bilgi>(Erişim Tarihi:
08.01.2019)

Web:<https://www.mgk.gov.tr/index.php/milli-guvenlik-kurulu/mgk-uyeleri>(Erişim
Tarihi: 08.01.2019)

Web:http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GT.S.5a56126f361736.41104220(Erişim Tarihi: 10.01.2018)

Web:http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GT.S.5a56127713adc4.20826301(Erişim Tarihi: 10.01.2018)

Web:http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GT.S.5a5612a2aa5af9.51616340(Erişim Tarihi: 10.01.2018)

Web:http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GT.S.5a5613416a16a6.17637306(Erişim Tarihi: 10.01.2018)

Web:http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5a561350891352.66758015(Erişim Tarihi: 10.01.2018)

Web:<http://www.eurogendfor.org/turkce> (Erişim Tarihi: 27.02.2018)

Web:<http://www.jsga.edu.tr/page.aspx?m=74&id=17> (Erişim Tarihi: 27.02.2018)

Web:http://www.mfa.gov.tr/no_67_-13-mayis-2009_-ajk_ne-gozlemci-uye-olarak-katilimimiz-hk_.tr.mfa (Erişim Tarihi: 02.03.2018)

Web:<http://www.jsga.edu.tr/page.aspx?m=74&id=17> (Erişim Tarihi: 27.02.2018)

Web:<http://www.eurogendfor.org/turkce/ajk-misyonlari/ajk-bosna> (Erişim Tarihi: 04.03.2018)

Web:<http://www.eurogendfor.org/turkce/ajk-misyonlari/ajk-haiti> (Erişim Tarihi: 04.03.2018)

Web:<http://www.eurogendfor.org/turkce/ajk-misyonlari/ajk-afganistan> (Erişim Tarihi: 04.03.2018)

Web:<http://www.eurogendfor.org/turkce/ajk-misyonlari/ajk-orta-afrika-cumhuriyeti> (Erişim Tarihi: 04.03.2018)

Web:<http://www.eurogendfor.org/turkce/ajk-misyonlari/ajk-mali> (Erişim Tarihi: 04.03.2018)

Web:<http://www.fiep.org/member-forces/french-national-gendarmerie> (Erişim Tarihi: 02 Haziran 2018)

Web:<https://www.defense.gouv.fr/gendarmerie/metiers/gendarmerie-specialisees/la-gendarmerie-de-l-armement> (Erişim Tarihi: 17.03.2018)

Web:<https://www.defense.gouv.fr/gendarmerie/metiers/gendarmerie-specialisees/la-gendarmerie-de-la-securite-des-armements-nucleaires> (Erişim Tarihi: 17.03.2018)

Web:<https://www.defense.gouv.fr/gendarmerie/metiers/gendarmerie-specialisees/la-gendarmerie-maritime-gendarme-par-vocation-et-marin-par-passion> (Erişim Tarihi: 17.03.2018)

Web:<https://www.defense.gouv.fr/gendarmerie/metiers/gendarmerie-specialisees/la-gendarmerie-de-l-air> (Erişim Tarihi: 17.03.2018)

Web:<https://www.defense.gouv.fr/gendarmerie/vie-militaire/formations/les-ecoles-et-centres-de-formation-en-gendarmerie> (Erişim Tarihi: 14.03.2018)

Web:<https://www.defensie.nl/organisatie/marechaussee/eenheden> (Erişim Tarihi: 18.03.2018)

Web:<https://www.defensie.nl/organisatie/marechaussee/eenheden/opleidings-trainings-en-kenniscentrum> (Erişim Tarihi: 18.03.2018)

Web:<http://www.carabinieri.it/arma/oggi/reparti/in-generale/dipendenze> (Erişim Tarihi: 19.03.2018)

Web:<http://www.carabinieri.it/arma/oggi/reparti/organizzazione-addestrativa> (Erişim Tarihi: 21.03.2018)

Web:<http://www.guardiacivil.es/es/institucional/Conocenos/misiones/index.html> (Erişim Tarihi: 21.03.2018)

Web:<http://www.guardiacivil.es/es/institucional/Conocenos/index.html> (Erişim Tarihi: 21.03.2018)

Web:<http://www.guardiacivil.es/es/institucional/serguacivil/centensenan/index.html> (Erişim Tarihi: 24.03.2018)

Web:<http://zw.wp.mil.pl/pl/37.html> (Erişim Tarihi: 24.03.2018)

Web:<http://zw.wp.mil.pl/pl/38.html> (Erişim Tarihi: 24.03.2018)

Web:<http://zw.wp.mil.pl/pl/189.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2018)

Web:<http://zw.wp.mil.pl/pl/6.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2018)

Web:<http://zw.wp.mil.pl/pl/55.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2018)

Web:<http://www.gnr.pt/historiagnr.aspx> (Erişim Tarihi: 26.03.2018)

Web:<http://www.gnr.pt/missao.aspx> (Erişim Tarihi:26.03.2018)

Web:<http://www.gnr.pt/unidades.aspx> (Erişim Tarihi: 26.03.2018)

Web:<http://www.jandarmeriaromana.ro/organizarea-jandarmeriei/#> (Erişim Tarihi:28.03.2018)

Web:<http://www.jandarmeriaromana.ro/re%C5%A3eaua-institu%C5%A3iilor-de-%C3%AEnv%C4%83%C5%A3%C4%83m%C3%A2nt> (Erişim Tarihi: 28.03.2018)

Web:<http://www.vstarnyba.lt/veikla/istorija/> (Erişim Tarihi:30.03.2018)

Web:<http://www.vstarnyba.lt/struktura-ir-kontaktai/valdymo-strukturos-schema/> (Erişim Tarihi: 01.04.2018)

Web:<http://www.vstarnyba.lt/veikla/istorija/> (Erişim Tarihi:30.03.2018)

Web:<http://www.vstarnyba.lt/struktura-ir-kontaktai/valdymo-strukturos-schema/> (Erişim Tarihi: 01.04.2018)

Web:http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5b0dae72de1861.62236090 (Erişim Tarihi: 29.05.2018)

Web:<https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/t129-atak-helikopterleri-jandarmaya-teslim-edildi/1122693> (Erişim Tarihi: 11.09.2018)

Web:<http://www.milliyet.com.tr/jandarma-ya-iki-yeni-helikopter-gundem-2770617/> (Erişim Tarihi: 10.12.2018)

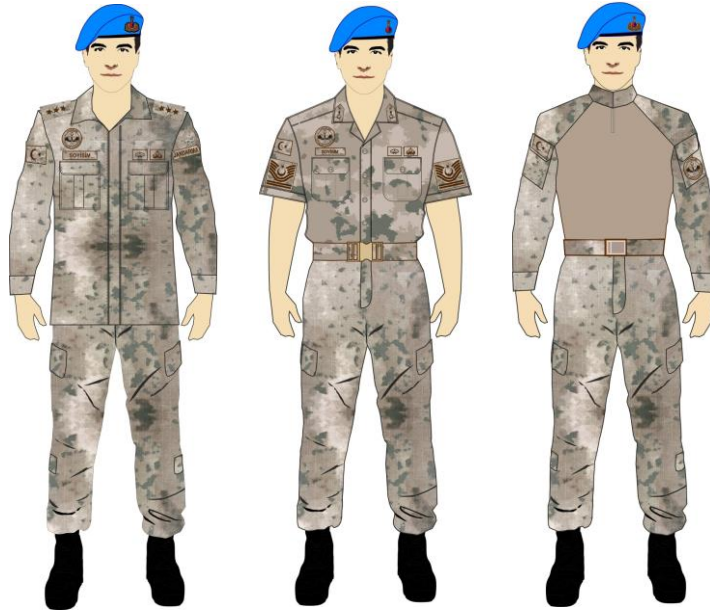
- Web:<https://www.sabah.com.tr/galeri/turkiye/jandarma-filosuna-6-yeni-silahli-bayraktar-tb2/2> (Erişim Tarihi:19.08.2018)
- Web:<http://www.hurriyet.com.tr/gundem/uzman-jandarma-astsubay-kadrosuna-donusturuldu-19923086> (Erişim Tarihi: 15.08.2018)
- Web:<https://www.icisleri.gov.tr/bakan-soylu-tbmm-plan-ve-butce-komisyonunda-bakanligimiz-2019-yili-butcesinin-sunumunu-yapti> (Erişim Tarihi: 19.12.2018)
- Web:<http://www.jsga.edu.tr/page.aspx?m=12&id=31> (Erişim Tarihi: 23.08.2018)
- Web:http://www.jsga.edu.tr/images/haber/3759503_K%C4%B0TAP%C3%87IK%2024%20N%C4%B0SAN.pdf (Erişim Tarihi: 23.08.2018)
- Web:http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c35f2953618a3.20634895 (Erişim Tarihi: 29.08.2018)
- Web:<https://www.kamupersoneli.net/images/upload/JANDARMA.pdf> (Erişim Tarihi:28.08.2018)
- Web:http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c35f29d5e06d6.40906458 (Erişim Tarihi: 29.08.2018)
- Web:<https://www.icisleri.gov.tr/jandarma-genel-komutanligi-2018-yili-emniyet-ve-asayis-degerlendirme-toplantisi> (Erişim Tarihi: 21.02.2019).

EKLER**Ek 1: Avrupa Jandarma Kuvveti Logosu****Ek 2: 1 Numaralı, Tören ve Günlük Çalışma Kıyafetleri**

1 Numaralı

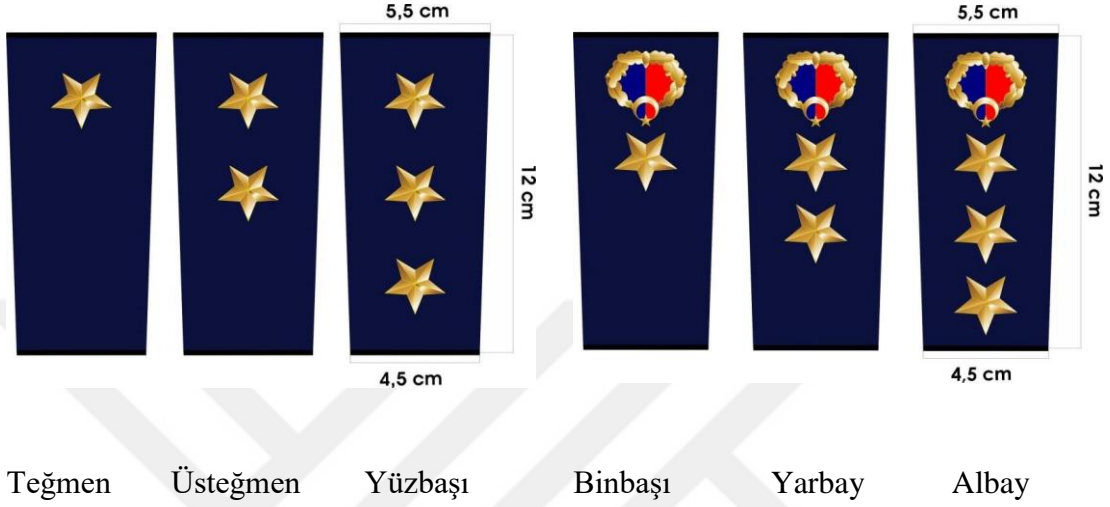
Tören

Günlük Çalışma Kıyafetleri (Kış/Yaz)

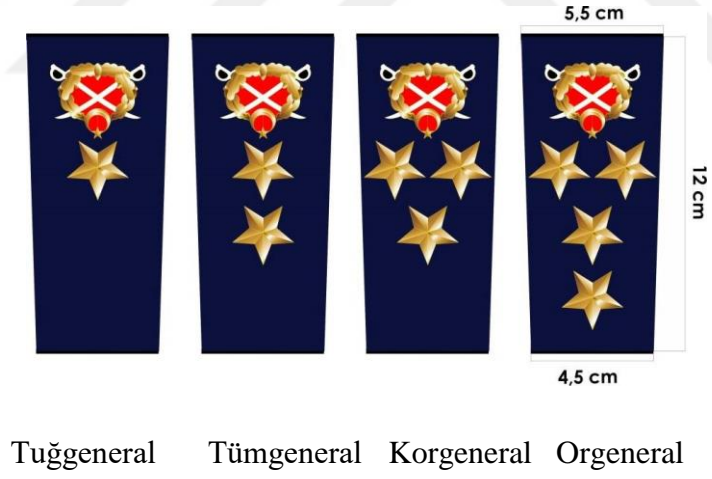
Ek 3: Jandarma Asayiş ve Eğitim Kıyafetleri**Ek 4: Jandarma Komando Kıyafetleri**

Ek 5: Subay Rütbe Sembolleri

Ek 6: General Rütbe Sembolleri

Ek 7: Astsubay Rütbe Sembolleri

Ek 8: Uzman Jandarma ve Uzman Erbaş Rütbe Sembolleri

Ek 9: Subay (Görevdeki, Emekli, Sözleşmeli, Yedek) ve Hak Sahibi Aile Fertleri Kurum Kimlik Kartı Örneği

Ek 10: Astsubay (Görevdeki, Emekli, Sözleşmeli, Yedek) ve Hak Sahibi Aile Fertleri Kurum Kimlik Kartı Örneği

Ek 11: Uzman Jandarma/Uzman Erbaş (Görevdeki, Emekli) ve Hak Sahibi Aile Fertleri Kurum Kimlik Kartı Örneği

Ek 12: Diğer Hizmet Sınıflarındaki Memur (Görevdeki, Emekli) ve Hak Sahibi Aile Fertleri Kurum Kimlik Kartı Örneği

Ek 13: İşçi Kurum Kimlik Kartı Örneği

Ek 14: Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı Öğrenci Kurum Kimlik Kartı Örneği

Ek 15: Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı Sözleşmeli Erbaş/Er Kurum Kimlik Kartı Örneği

ÖZGEÇMİŞ

Mustafa ERYILMAZ, 12 Kasım 1989 tarihinde Isparta'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Mehmet Köse İlköğretim Okulu'nda tamamladı. 2006 yılında Isparta İMKB Teknik ve Endüstri Meslek Lisesinden mezun oldu. 2007 yılında Kara Kuvvetleri Astsubay Meslek Yüksek Okulunu kazandı. Burada geçen 2 yıllık ön lisans eğitimini başarı ile tamamlayarak, 30 Ağustos 2009 tarihinde Astsubay Çavuş rütbesi ile askerlik mesleğine başladı. Mezun olduktan sonra Ankara'da MEBS Okulu ve Eğitim Merkez Komutanlığında Muhabere branş eğitimini başarıyla tamamladı. 2011-2013 yılları arasında Ağrı/Patnos 3'üncü J.Komd.A.K.lığında ilk doğu görevini yaptı. Bu süreçte Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesinden mezun olarak Lisans eğitimini tamamladı. 2013 yılı genel atamaları ile Giresun İl J.K.lığında görevine başladı. Burada geçen 5 yıllık zaman dilimi içerisinde, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalında Tezsiz Yüksek Lisans eğitimini tamamladı. Müteakiben Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yine aynı anabilim dalında Tezli Yüksek Lisans eğitimine başladı. 2018 yılı genel atamaları ile Şırnak/Beytüşşebap J.Komd.A.K.lığına atanmış olup, halen bu görevine devam etmektedir.